

บทที่ 5

การศึกษาสภาวะการณ์ ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการเรียนรู้ของครอบครัว ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา : กรณีศึกษา

การพัฒนายุทธศาสตร์การส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัวสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ศึกษาแนวทางและพัฒนายุทธศาสตร์การส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัวสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) พร้อมทั้งประเมินสัมฤทธิ์ผลเบื้องต้น ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยความสำเร็จที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะสำหรับการนำยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัวไปใช้ในระดับท้องถิ่นต่อไปนั้น ในบทนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพทั่วไปข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ศึกษา รวมทั้งแนวทางการพัฒนาโครงการต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ที่ศึกษา ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาวะการณ์ครอบครัวในพื้นที่ รวมทั้งผลการสำรวจดังรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- 1.1 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 1.2 แนวทางการพัฒนาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ผ่านมา
- 1.3 ข้อมูลสภาวะการณ์ด้านเด็ก เยาวชนและครอบครัวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตอนที่ 2 ข้อมูลเทศบาลเมืองอโยธยา

- 2.1 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานสำคัญของเทศบาลเมืองอโยธยา
- 2.2 แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองอโยธยาที่ผ่านมา
- 2.3 ข้อมูลสภาวะการณ์ด้านเด็ก เยาวชนและครอบครัวของเทศบาลเมืองอโยธยา
 - บริบทประเทศ/สังคมที่เปลี่ยนแปลงและมีผลกระทบต่อท้องถิ่น
 - รูปแบบครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป
 - โจทย์การเรียนรู้ของครอบครัวในพื้นที่ และผลการสำรวจสภาวะการณ์
 - การเรียนรู้ของครอบครัวในพื้นที่

ตอนที่ 3 ข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

- 3.1 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานสำคัญของอบต.หนองปลิง
- 3.2 แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นของอบต.หนองปลิงที่ผ่านมา
- 3.3 ข้อมูลสภาวะการณ์ด้านเด็ก เยาวชนและครอบครัวของอบต.หนองปลิง

- บริบทประเทศ/สังคมที่เปลี่ยนแปลงและมีผลกระทบต่อท้องถิ่น
- รูปแบบครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป
- โจทย์การเรียนรู้ของครอบครัวในพื้นที่และผลการสำรวจสภาพการณ์
- การเรียนรู้ของครอบครัวในพื้นที่

ตอนที่ 1 ข้อมูลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.1 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำขวัญของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ว่า **“ราชธานีเก่า อู่ข้าวอู่น้ำ เลิศล้ำกานท์กวี คนดีศรีอยุธยา”** ตรงกับลักษณะภูมิประเทศที่พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดนั้นเป็นทุ่งนา ไม่มีภูเขา ไม่มีป่าไม้ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมมีแม่น้ำไหลผ่าน 4 สาย ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำน้อย รวมความยาวประมาณ 200 กิโลเมตร มีลำคลองใหญ่น้อยประมาณ 1,254 คลอง เชื่อมต่อกับแม่น้ำเกือบทั่วบริเวณพื้นที่

ภาพที่ 4 : ตราประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

“...ตราประจำจังหวัด พระนครศรีอยุธยาเป็นรูปสิ่งประดิษฐ์ฐานอยู่ในพานแว่นฟ้า ภายในปราสาทได้ตั้งหมั้นโดยมีความหมายตามประวัติว่าในปี พ.ศ. 1890 พระเจ้าอู่ทองให้ตั้งศาลเพียงตา แล้วขุดดินเพื่อสร้างพระราชวังที่หนองโสนพบสิ่งศักดิ์สิทธิ์ชาวบรรตสีขาวบริสุทธิ์ได้ตั้งหมั้น ถือเป็นศุภนิมิตจึงให้สร้างปราสาทน้อย ขึ้นเป็นที่ประดิษฐานสิ่ง...”

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มภาคกลางตอนล่างของประเทศห่างจากกรุงเทพมหานคร ทางถนนสายเอเชีย ประมาณ 75 กิโลเมตร ทางรถไฟประมาณ 72 กิโลเมตร และทางเรือประมาณ 137 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 2,556.64 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,597,900 ไร่ นับได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 62 ของประเทศไทย และเป็นอันดับที่ 11 ของจังหวัดในภาคกลาง

ภาพที่ 5 : แผนที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อาณาเขต

จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดอ่างทองและจังหวัดลพบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรีและจังหวัดปทุมธานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดสระบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรี

ภูมิอากาศ

ภูมิอากาศมีลักษณะร้อนชื้นอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุม 2 ชนิด คือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือในฤดูหนาว และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ในฤดูฝน ทำให้มีฝนตกติดต่อกันเป็นเวลานาน

การปกครอง

เขตการปกครอง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 16 อำเภอ 209 ตำบล 1,445 หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 2 แห่ง เทศบาลตำบล 33 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 121 แห่ง

จำนวนประชากร (กรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2552)

ข้อมูลจากกรมการปกครอง รายงานเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2552 พบว่าประชากรของจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีจำนวนรวมทั้งสิ้น 775,157 คน เป็นชาย 374,605 คน เป็นหญิง 400,552 คน อำเภอที่มีประชากรมากที่สุดได้แก่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จำนวน 138,748 คน และอำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุด ได้แก่ อำเภอบ้านแพรก จำนวน 9,094 คน มีสมาชิกวุฒิสภา 1 คน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 5 คน

ตารางที่ 16 : จำนวนตำบล/หมู่บ้าน/เทศบาล/อบต. ในแต่ละอำเภอของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อำเภอ	จำนวนหน่วยการปกครอง				จำนวนราษฎร (คน)		
	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	อบต.	ชาย	หญิง	รวม
1) พระนครศรีอยุธยา	21	112	2	13	66,561	72,185	138,746
2) ท่าเรือ	10	84	2	9	22,879	24,835	47,714
3) นครหลวง	12	74	2	6	17,070	18,643	35,713
4) บางไทร	26	136	2	9	26,049	26,900	46,949
5) บางบาล	16	111	2	4	16,611	17,734	34,345
6) บางปะอิน	18	149	9	9	42,622	45,998	88,620
7) บางปะหัน	17	94	1	10	19,793	21,538	41,331
8) ผักไห่	16	128	2	8	20,550	22,008	42,558

9) ภาชี	8	72	1	7	14,817	15,792	30,609
10) ลาดบัวหลวง	7	58	2	6	18,434	19,078	37,512
11) วังน้อย	10	68	1	9	32,587	34,153	66,740
12) เสนา	17	114	5	9	31,996	34,015	66,011
13) บางซ้าย	6	53	1	4	9,763	9,942	19,705
14) อุทัย	11	107	1	11	22,401	26,671	46,072
15) มหาราช	12	58	2	5	11,177	12,261	26,438
16) บ้านแพรก	5	27	1	2	4,295	4,799	9,094
รวม	209	1,445	36	121	374,605	400,552	775,157

(ที่มา : กรมการปกครอง, 2552)

สำหรับหน่วยงานราชการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีส่วนราชการส่วนภูมิภาค 33 หน่วยงาน ส่วนราชการส่วนกลางที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค 57 หน่วยงาน รัฐวิสาหกิจ 24 แห่ง หน่วยงานอิสระ 9 แห่ง

ข้อมูลด้านสังคม

ด้านการศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ สถาบันเทคโนโลยีแห่งอยุธยา และระดับอาชีวศึกษา 7 แห่ง โดยมีการแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็น 2 เขตพื้นที่การศึกษา คือ

- 1) เขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ครอบคลุม 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา อำเภอบางบาล อำเภอบางปะอิน อำเภอผักไห่ อำเภอลาดบัวหลวง อำเภอเสนา อำเภอภาชี อำเภอมหาราช อำเภอวังน้อย และอำเภออุทัย ในปี พ.ศ. 2552 มีสถานศึกษารวม 264 แห่ง โดยมีนักเรียนรวม 80,738 คน จำแนกเป็นโรงเรียนรัฐบาล 58,956 คน โรงเรียนเอกชน 21,773 คน ข้าราชการครู ผู้บริหารทั้งหมด 2,579 คน
- 2) เขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ครอบคลุม 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบางซ้าย อำเภอบางไทร อำเภอบางบาล อำเภอบางปะอิน อำเภอผักไห่ อำเภอลาดบัวหลวง และอำเภอเสนา ในปี พ.ศ. 2552 มีสถานศึกษารวม 205 แห่ง โดยมีนักเรียนรวม 53,093 คน จำแนกเป็นโรงเรียนรัฐบาล 38,290 คน โรงเรียนเอกชน 11,770 คน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเทศบาล 3,033 คน และข้าราชการครู ผู้บริหารทั้งหมด 2,214 คน

ด้านการศาสนา

ประชากรของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นับถือศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ 95.34 ศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 3.97 และศาสนาคริสต์ ประมาณร้อยละ 0.6 ศาสนสถานในจังหวัดมีทั้งสิ้น 574 แห่ง แยกเป็นวัด 504 แห่ง มัสยิด 64 แห่ง และโบสถ์คริสต์ 5 แห่ง และยังมีวัดร้าง 447 แห่ง

นอกจากนี้ยังมีสำนักสงฆ์ 9 แห่ง โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและสามัญรวม 3 แห่ง โดยศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 1 แห่ง พระอารามหลวงชั้นเอกชนิดราชวรวิหาร 3 แห่ง ชั้นโทชนิดราชวรวิหาร 1 แห่ง ชั้นโทชนิดวรวิหาร 3 แห่ง ชั้นตรีชนิดวรวิหาร 2 แห่ง และชั้นตรีชนิดสามัญ 5 แห่ง มีจำนวนพระภิกษุ 5,540 รูป สามเณร 945 รูป

ด้านสาธารณสุข

การสาธารณสุขได้เน้นเป็นกรณีพิเศษ คือการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมและป้องกันโรค การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสุขภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนทุกคนมีสุขภาพดี ปราศจาก โรคภัยไข้เจ็บและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งสามารถให้บริการครอบคลุมพื้นที่ในเขตชุมชนเมืองและชนบท รายละเอียดข้อมูลด้านการสาธารณสุข มีดังนี้

สถานบริการสาธารณสุขภาครัฐและเอกชน มีดังนี้

- 1) โรงพยาบาลศูนย์ ขนาดเตียง 461 เตียง 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา
- 2) โรงพยาบาลทั่วไป ขนาด 160 เตียง 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลเสนา
- 3) โรงพยาบาลชุมชน ขนาด 6 เตียง 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลบางปะอิน และโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช
- 4) โรงพยาบาลชุมชน ขนาด 30 เตียง 9 แห่ง
- 5) โรงพยาบาลชุมชน ขนาด 10 เตียง 3 แห่ง
- 6) โรงพยาบาลเอกชน 5 แห่ง
- 7) สถานพยาบาล จำนวน 183 แห่ง
- 8) สถานที่ชยายยาแผนปัจจุบัน 200 แห่ง

โดยมีอัตรากำลังบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขในภาครัฐและเอกชน ดังนี้ แพทย์จำนวน 146 คน ทันตแพทย์ 42 คน เภสัชกร 77 คน พยาบาลวิชาชีพ 1,268 คน พยาบาลเทคนิค 67 คน และพนักงานสาธารณสุข 587 คน และมีอัตราสัดส่วนต่อประชากรตามลำดับ แพทย์ 1:5,268 คน ทันตแพทย์ 1:18,821 คน เภสัชกร 1:9,933 คน พยาบาลวิชาชีพ 1:618 คน พยาบาลเทคนิค 1:11,415 คน และพนักงานสาธารณสุข 1:1,302 คน

สำหรับเรื่องหลักประกันสุขภาพประชากรมีหลักประกันสุขภาพพบว่าในปี 2552 มีประชากรจำนวน 788,195 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 98.72 ที่เข้าถึงและสามารถเข้ารับบริการจากหลักประกันสุขภาพได้

เมื่อพิจารณาคุณภาพชีวิตของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจากข้อมูลสถิติที่กล่าวมาข้างต้นนี้ พบว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีจำนวนบุคลากรทางการแพทย์มากกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ทางกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดไว้ เช่น จำนวนแพทย์ประจำโรงพยาบาลศูนย์พบว่าควรมีจำนวนแพทย์จริง 67 คน แต่ในความจริงมีถึง 82 คน ซึ่งจำนวนแพทย์ที่เกินความต้องการมีอยู่ 15 คน คิดเป็นอัตรากำลังบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลศูนย์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเท่ากับร้อยละ 122.38 จะเห็นได้ว่าคุณภาพชีวิตทางด้านสาธารณสุขของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ในเกณฑ์ที่ดีกว่าจังหวัดอื่นๆ

สำหรับเรื่องปัญหาอาชญากรรมนั้น พบว่า สำนักงานตำรวจภูธรของจังหวัดได้มีการดำเนินงานตามมาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดการเกิดอาชญากรรม มีการจับกุมผู้กระทำผิดแยกตามประเภทกลุ่มความผิด ดังนี้

ตารางที่ 17: จำนวนคดีและการจับกุมโดยแยกตามประเภทกลุ่มความผิด

ประเภทกลุ่มความผิด	ปี 2552	
	จำนวน (คดี)	จำนวน(จับกุม)
1) คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ	72	48
2) คดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ	460	276
3) คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์	1,051	525
4) คดีที่น่าสนใจ	639	127
5) คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย	4,580	6,162

(ที่มา: ตำรวจภูธรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2552)

เมื่อพิจารณาข้อมูลของเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของโครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชน (Child Watch) ในรอบ 2-3 ปีที่ผ่านมาพบว่า แนวโน้มเด็กและเยาวชนที่พบเห็นยาเสพติด พกพาอาวุธ ชูกรรโชกทรัพย์ ทำร้ายร่างกายในสถานศึกษามากขึ้น โดย 1 ใน 4 ของเด็กตอบแบบสอบถามว่าเคยเห็นเพื่อนในโรงเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงเป็นประจำ โดยแนวโน้มการพบเห็นจะสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของเด็กด้วย นั่นคือ ในสถาบันอุดมศึกษาจะพบเห็นการพกพาอาวุธ ยาเสพติด และเกิดการทำความร้ายร่างกายมากกว่าเด็กประถมศึกษา

นอกจากนี้ ข้อมูลจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า อัตราจำนวนเด็กบาดเจ็บ(ต่อประชากรแสนคน)เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจักรยานยนต์/ ในช่วงอายุ 10-14 ปีมีจำนวน 591.83 / 12.01ต่อแสนประชากร และช่วงอายุ 15-19 ปีมีจำนวน 1,908.91 / 44.87 ต่อแสนประชากร และมากที่สุดในช่วงอายุ 20-24 ปี มีจำนวน 1,779.47 / 59.51 คน

ด้านเศรษฐกิจ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (GPP: Growth Provincial Product) (GPP) ในปี 2551 ขยายตัวเป็นอันดับที่ 3 ของประเทศ โดยมีมูลค่าสูงถึง 419,657 ล้านบาท รองจากจังหวัดระยองและสมุทรสาคร มีรายได้เฉลี่ย (GPP Per capita (Baht) 548,678 บาท/คน/ปี อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในปี 2551 เพิ่มขึ้นจากปี 2550 คิดเป็นร้อยละ 20.84 สาขาการผลิตที่สำคัญของจังหวัด คือ สาขาอุตสาหกรรม รองลงมาสาขาการค้าส่งและค้าปลีก และสาขาเกษตรกรรม ตามลำดับ

ด้านอุตสาหกรรม

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ในเขต 2 ของการส่งเสริมการลงทุน มีนิคมอุตสาหกรรม 3 แห่ง ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน นิคมอุตสาหกรรมบ้านหว้า (ไฮเทค) และนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร และมีเขตประกอบการอุตสาหกรรม 2 แห่ง ได้แก่ เขตประกอบการอุตสาหกรรมแพคเตอร์แลนด์วังน้อย และเขตประกอบการอุตสาหกรรม บริษัทสวนอุตสาหกรรมโรจนะ จำกัด (มหาชน)

นอกจากนี้ มีโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการในปีงบประมาณ 2553 จำนวน 1,848 โรงงาน เงินทุนรวม 297,610.56 ล้านบาท จ้างคนงาน 264,466 คน โดยสามารถสรุปการขยายตัวภาคอุตสาหกรรม จำนวน 15 โรงงาน เงินลงทุน 1,742.55 ล้านบาท การจ้างงาน 2,148 คน

ด้านพาณิชย์กรรม

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นศูนย์กลางการคมนาคม มีการเดินทางที่สะดวกทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และทางเรือ มีผู้ประกอบการจัดตั้งโรงงานแปรรูปสินค้าเกษตร คลังสินค้าขนาดใหญ่ ห้องเย็น และกิจการโรงสี ในจังหวัดจำนวนมาก เพื่อเป็นที่จัดเก็บสินค้า เพื่อส่งไปยังกรุงเทพมหานคร และส่งออกไปต่างประเทศซึ่งธุรกิจดังกล่าวส่วนใหญ่กระจายตัวอยู่ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา บางปะอิน วังน้อย และอุทัย อีกทั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังมีห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ขนาดกลาง กระจายตัวอยู่ในชุมชน อาทิ ห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัส บิ๊กซี โรบินสัน รวมทั้งมีตลาดกลางเพื่อการเกษตรอีกด้วย

สินค้าขาออกของจังหวัดที่สำคัญ ได้แก่ สินค้าการเกษตร เช่น ข้าว มะม่วง สัตว์น้ำจืด ไม้แปรรูป และสินค้าหัตถกรรมพื้นเมือง ส่วนสินค้านำเข้าของจังหวัด ได้แก่ สินค้าอุปโภคบริโภค วัสดุก่อสร้าง น้ำมัน เชื้อเพลิง เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมือจักรกลที่ใช้ในอุตสาหกรรมเกษตรและไม้ซุง

ด้านเกษตรกรรม

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพื้นที่ทั้งหมด 1,597,900 ไร่ มีเนื้อที่ถือครองทางเกษตร 1,255,635 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 78.58 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด โดยมีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรแยกเป็นพื้นที่ปลูกข้าวนาปี 962,792 ไร่ ข้าวนาปรัง 791,777 ไร่ พื้นที่ปลูกผลไม้ 20,603.50 ไร่ พื้นที่ปลูกพืชผล 8,336.50 ไร่ พื้นที่ปลูกพืชไร่ 3,361 ไร่ พื้นที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ 1,577.75 ไร่ มีครัวเรือนผู้ถือครองทำการเกษตรทั้งสิ้น 42,846 ครัวเรือน (จำนวนประชากรเฉลี่ยครัวเรือน 3-5 คน/ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ 22.1 ของประชากรทั้งจังหวัด

โดยมีพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าว มะม่วง ส้มเขียวหวาน กล้วยน้ำว้า สัตว์เศรษฐกิจ ได้แก่ ไก่ เป็ด สุกร โค กระบือ และสัตว์น้ำจืด

สำหรับพื้นที่แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรนั้น พบว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีศักยภาพสูงมากในการใช้น้ำทำการเกษตร และน้ำใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม แต่มีบางครั้งที่เกิดการขาดแคลนน้ำในบางพื้นที่ เพราะพื้นที่ชลประทานมีเพียง 1,421,615 ไร่ แต่พื้นที่ส่งน้ำมีถึง 1,472,726 ไร่ มีโครงการชลประทาน 13 โครงการ นอกจากนี้ยังมีโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อสนับสนุนการดำเนินการด้านการเกษตร และด้านอุตสาหกรรม โครงการชลประทานที่สำคัญ 13 โครงการ ดังนี้

- 1) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาป่าสักใต้ที่ตั้งอยู่อำเภอท่าเรือ มีพื้นที่โครงการทั้งหมด 174,302 ไร่ พื้นที่ที่ให้บริการน้ำชลประทาน 155,402 ไร่ ส่งน้ำไปยังอำเภอท่าเรือ ภาชี อุทัย และวังน้อย
- 2) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษามหาราช ตั้งอยู่จังหวัดสิงห์บุรี มีพื้นที่โครงการทั้งหมด 115,298 ไร่ พื้นที่ที่ให้บริการน้ำชลประทาน 103,769 ไร่ ส่งน้ำไปยังอำเภอมหาราช บางปะหัน บ้านแพรก บางบาล และพระนครศรีอยุธยา
- 3) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาโคกกระเทียม ตั้งอยู่จังหวัดลพบุรี มีพื้นที่โครงการทั้งหมด 47,682 ไร่ พื้นที่ที่ให้บริการน้ำชลประทาน 47,682 ไร่ ส่งน้ำไปยังอำเภอมหาราช บางปะหัน บ้านแพรก และนครหลวง
- 4) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเริงราง ตั้งอยู่จังหวัดสระบุรี มีพื้นที่โครงการทั้งหมด 102,550 ไร่ พื้นที่ที่ให้บริการน้ำชลประทาน 102,550 ไร่ ส่งน้ำไปยังอำเภอท่าเรือ มหาราช บางปะหัน นครหลวง และพระนครศรีอยุธยา
- 5) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาคลองเพียว-เสาไห้ ตั้งอยู่จังหวัดสระบุรี มีพื้นที่โครงการทั้งหมด 10,808 ไร่ พื้นที่ที่ให้บริการน้ำชลประทาน 10,808 ไร่ ส่งน้ำไปยังอำเภอท่าเรือ ภาชี
- 6) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครหลวง ตั้งอยู่อำเภอวังน้อย มีพื้นที่โครงการทั้งหมด 301,846 ไร่ พื้นที่ที่ให้บริการน้ำชลประทาน 276,084 ไร่ ส่งน้ำไปยัง

อำเภอท่าเรือ ภาษี นครหลวง ภาษี วังน้อย บางปะอิน อุทัย และ
พระนครศรีอยุธยา

- 7) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาสีตเหนือ ตั้งอยู่อำเภอวังน้อย มีพื้นที่โครงการทั้งหมด 24,495 ไร่ พื้นที่ที่ให้บริกาบริการน้ำชลประทาน 22,989 ไร่ ส่งน้ำไปยังอำเภอวังน้อย
- 8) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาชั้นสูตร ตั้งอยู่จังหวัดสิงห์บุรี มีพื้นที่โครงการทั้งหมด 17,200 ไร่ พื้นที่ที่ให้บริกาบริการน้ำชลประทาน 21,704 ไร่ ส่งน้ำไปยังอำเภอผักไห่
- 9) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาขามเฒ่า ตั้งอยู่จังหวัดอ่างทอง มีพื้นที่โครงการทั้งหมด 26,612 ไร่ พื้นที่ที่ให้บริกาบริการน้ำชลประทาน 21,704 ไร่ ส่งน้ำไปยังอำเภอผักไห่
- 10) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาผักไห่ ตั้งอยู่ที่อำเภอผักไห่ มีพื้นที่โครงการทั้งหมด 160,000 ไร่ ส่งน้ำไปยังอำเภอผักไห่ เสนา บางซ้าย บางบาล และลาดบัวหลวง
- 11) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเจ้าเจ็ดบางยี่ขัน ตั้งอยู่อำเภอบางไทร มีพื้นที่โครงการทั้งหมด 280,650 ไร่ พื้นที่ที่ให้บริกาบริการน้ำชลประทาน 280,650 ไร่ ส่งน้ำไปยังอำเภอบางไทร ลาดบัวหลวง บางซ้าย เสนา
- 12) โครงการส่งน้ำและบำรุงบางบาล ตั้งอยู่อำเภอ มีพื้นที่โครงการทั้งหมด 160,000 ไร่ พื้นที่ที่ให้บริกาบริการน้ำชลประทาน 159,500 ไร่ ส่งน้ำไปยังอำเภอบางบาล บางปะอิน และบางไทร
- 13) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพระยาบันลือ ตั้งอยู่จังหวัดนนทบุรี มีพื้นที่โครงการทั้งหมด 53,630 ไร่ พื้นที่ที่ให้บริกาบริการน้ำชลประทาน 53,630 ไร่ ส่งน้ำไปยังอำเภอลาดบัวหวง และบางไทร

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรดิน ลักษณะดินของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสามารถแยกได้ 6 ประเภท ดินเหนียว ดินเหนียวปนดินร่วน ดินเหนียวปนดินทราย ดินร่วนปนดินทราย ดินทราย และดินร่วน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจมาก นอกจากนี้ยังมีดินร่วนปนทรายสีเทาอมเหลืองที่ อำเภอบางบาล และอำเภอบางปะหันเหมาะในการทำอิฐมอญได้เป็นอย่างดี

สำหรับทราย จะพบว่ามีมากตามบริเวณลุ่มแม่น้ำ ลำคลอง ได้แก่ เขตอำเภอบางบาล อำเภอบางปะกัน อำเภอพระนครศรีอยุธยา อำเภอบางปะอิน ส่วนใหญ่เป็นทรายที่ใช่มที่เพื่อการก่อสร้าง

ทรัพยากรน้ำจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน 4 สาย ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำน้อย และมีลำคลองใหญ่น้อยประมาณ 1,254 สายคลอง พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่บางส่วนทางด้านตะวันตกอยู่บนลุ่มแม่น้ำท่าจีน ลุ่มแม่น้ำสำคัญอีกแห่งอีก คือ ลุ่มแม่น้ำสะแกกรัง ซึ่งอยู่เหนือลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาขึ้นไป ทั้ง 3 ลุ่มน้ำดังกล่าวคิดเป็น พื้นที่รับน้ำถึง 39,998 ตารางกิโลเมตร หรือ 24.37 ล้านไร่ นอกจากนี้ยังมีลุ่มแม่น้ำย่อย ที่สำคัญแตกแขนงออกมาจากแม่น้ำสายหลัก ลุ่มแม่น้ำย่อยเหล่านี้ได้แก่ ลุ่มน้ำชลประทานที่ได้รับการพัฒนาในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และลุ่มแม่น้ำย่อยของแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งกินพื้นที่ชลประทานรวมกัน 11.76 ล้านไร่ หรือครอบคลุมร้อยละ 56.3 ของพื้นที่การเกษตร ซึ่งมีอยู่ 19.84 ของพื้นที่ชลประทานที่ได้รับการพัฒนาในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และลุ่มน้ำย่อยของเจ้าพระยาซึ่งกินพื้นที่ของชลประทาน 11.76 ล้านไร่ หรือครอบคลุมร้อยละ 59.3 ของพื้นที่การเกษตร ซึ่งมีอยู่ 19.84 ล้านไร่ (คิดเป็นร้อยละ 81.4ของพื้นที่ลุ่มแม่น้ำ)

แรงงานและการจ้างงาน

สถานภาพแรงงานของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่จำแนกตามสภาวะการทำงาน ในปี 2552 มีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 626,505 คน กำลังแรงงานรวม 431,093 คน เป็นผู้มีงานทำ 429,993 คน ผู้ว่างงาน 1,100 คน คิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 0.26 และเป็นผู้ไม่อยู่ในแรงงาน 195,412 คน

ตารางที่ 18 : จำนวนประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามสภาพแรงงาน

จำนวนประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามสภาพแรงงาน			
สถานภาพแรงงาน	ชาย	หญิง	รวม
1) ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	297,869	328,636	626,505
2) ผู้อยู่ในกำลังทำงาน	260,822	200,271	431,093
3) ผู้มีงานทำ	260,221	199,772	429,993
4) ผู้ว่างงาน	601	499	1,100
5) กำลังงานที่รอดูกาล	-	-	-
6) ผู้ไม่อยู่ในกำลังทำงาน	67,047	128,365	195,412
7) ทำงานบ้าน	4,396	72,052	76,448
8) เรียนหนังสือ	21,648	26,312	47,960
9) ยังเด็ก ขรา /ไม่สามารถทำงานได้	-	-	-
10) อื่นๆ	41,003	30,000	71,003
อัตราการว่างงาน	0.26	0.25	0.26

(ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2552)¹

¹คำอธิบายเพิ่มเติม : ผลรวมชาย หญิง อาจไม่เท่ากับยอดรวมเนื่องจากการปัดเศษทศนิยม

ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐาน

ตารางที่ 19: แสดงจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าและการจำหน่ายกระแสไฟฟ้ารวมจังหวัดพระนครศรีอยุธยาปี 2552

การจำหน่ายกระแสไฟฟ้า (ล้านกิโลวัตต์/ชั่วโมง)					
จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า (ราย)	ที่อยู่อาศัย	สถานธุรกิจและ อุตสาหกรรม	สถานที่ราชการ และสาธารณะ	อื่นๆ	รวม
211,875	446.184	4,319.526	68.887	27.350	4,861.947

(ที่มา : สำนักงานไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2552)

ตารางที่ 20: แสดงจำนวนสถิติประปาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประจำปี 2552

การผลิตและการจำหน่ายน้ำประปา				
ประปาสาขา	กำลังการผลิต (ลบ.ม.)	น้ำที่ผลิตจ่าย (ลบ.ม.)/ปี	จำหน่าย(ลบ. ม.)/ปี	จำนวนผู้ใช้น้ำ (ราย)
พระนครศรีอยุธยา	120,000	26,829,964	18,266,882	34,310
เสนา	12,000	2,263,984	1,467,260	5,621
ผักไห่	2,400	656,162	513,122	2,922

(ที่มา : สำนักงานการประปาสาขาพระนครศรีอยุธยา/สาขาเสนา/ผักไห่, 2552)

การคมนาคม

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีเส้นทางรถโดยสารภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและระหว่างจังหวัดต่างๆ รวมทั้งสิ้น 74 เส้นทาง ดังนี้

1) เส้นทางรถโดยสารประจำทางภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

มีจำนวน 47 เส้นทาง แบ่งเป็น

1.1) เส้นทางรถโดยสารประจำทางหมวด 1 จำนวน 8 เส้นทาง

1.2) เส้นทางรถโดยสารประจำทางหมวด 4 จำนวน 39 เส้นทาง

2) เส้นทางรถโดยสารประจำทางระหว่างจังหวัดต่างๆ

มีจำนวน 27 เส้นทาง แบ่งเป็น

2.1) เส้นทางรถโดยสารประจำทางหมวด 2 จำนวน 4 เส้นทาง

2.2) เส้นทางรถโดยสารประจำทางหมวด 3 จำนวน 26 เส้นทาง

การท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยว

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอดีตราชธานีที่ยาวนานที่สุดถึง 417 ปี เป็นดินแดนที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นทั้งด้านกายภาพ ประวัติศาสตร์และอารยธรรม มีโบราณสถานที่ยังคงเหลืออยู่เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความรุ่งเรืองในอดีต องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้รับอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาไว้เป็นมรดก

โลกทางวัฒนธรรม เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2534 เป็นผลให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นเมืองที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจเข้ามาเยี่ยมชมตลอดทั้งปี

โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อาทิ

- บริเวณเกาะเมืองและพื้นที่โดยรอบ เขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ พระราชวังหลวงหรือพระราชวังโบราณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ วัดพระศรีสรรเพชญ์ วิหารพระมงคลบพิตร วัดใหญ่ชัยมงคล วัดไชยวัฒนาราม วัดพนัญเชิง ป้อมเพชร หมู่บ้านญี่ปุ่น
- บริเวณอำเภอบางปะอิน และอำเภอบางไทร เช่น พระราชวังบางปะอิน วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร
- บริเวณอำเภอนครหลวง อำเภอบางบาล เช่น ปราสาทนครหลวง วัดสะตือ ที่มีพระพุทธรูปปางไสยาสน์ (นอน) ที่ยาวที่สุด และศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น เช่น มีด อัญญาญิก เป็นต้น
- สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ บริหาร โดยเอกชน ได้แก่ ปางช้างแลเพนียด พิพิธภัณฑ์ของเล่น ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา
- ตลาดน้ำที่ขึ้นชื่อได้แก่ ตลาดน้ำวัดคลองสระบัว ตลาดน้ำวัดท่ากรัง และตลาดน้ำอโยธยา ในเขตอำเภอนครศรีอยุธยา
- การท่องเที่ยวแบบ Night Tour ล่องเรือชมแสงสว่างยามค่ำคืนกับบรรยากาศริมสายน้ำเจ้าพระยารอบเกาะเมือง ผ่านสถานที่สำคัญ วัดโบราณ ที่ประดับไฟไว้งดงาม และชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านริมน้ำ

1.2 แนวทางการพัฒนาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในช่วงที่ผ่านมา

แนวทางการพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ดำเนินการภายใต้คำนิยามของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ว่า “ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม”

อาจารย์เฉลิม อภิวัต ประธานชมรมผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองอโยธยาได้กล่าวว่า “...อโยธยาศรีรามเทพนครเป็นเมืองที่มีต้นทุนทั้งวัฒนธรรม ศาสนา ประวัติศาสตร์อะไรเยอะแยะมากมาย มีทั้งแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์มาก เหมือนที่บอกว่าในน้ำมีปลาในนามีข้าว เรามีท้องนาที่ปลูกข้าวได้เยอะ เฉพาะฉะนั้นคนอยุธยาต้องเป็นคนที่มีความสุขมาก...” (นายเฉลิม อภิวัต, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2553) ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ว่า พระนครศรีอยุธยาต้องเป็นนครแห่งการท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรม เป็นแหล่งอาหารที่มีคุณภาพ เป็นศูนย์กลางการค้า การลงทุน และอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสะอาด เป็นเมืองน่าอยู่ และให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน

การดำเนินงานพัฒนาในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น ทางจังหวัดได้กำหนดพันธกิจในการดำเนินงานร่วมกันคือ การนำภารกิจของรัฐและนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ โดยให้ความสำคัญในเรื่องดังต่อไปนี้

- 1) การดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและเป็นธรรมในสังคม
- 2) การจัดให้มีการคุ้มครอง ป้องกัน ส่งเสริม และช่วยเหลือประชาชนและชุมชนที่ด้อยโอกาส เพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง
- 3) การจัดให้มีการบริการภาครัฐเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเสมอหน้า รวดเร็ว และมีคุณภาพ
- 4) การจัดให้มีการส่งเสริมอุดหนุน และสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้มีขีดความสามารถพร้อมที่จะดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนจากกระทรวง/ทบวง/กรม
- 5) การปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ครุรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐมอบหมาย หรือที่มีกฎหมายกำหนด

นอกจากนี้ ทางจังหวัดยังได้กำหนดเป้าประสงค์รวมในการดำเนินงานพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดคือ การอนุรักษ์มรดกโลกในเขตนครประวัติศาสตร์ควบคู่กับการพัฒนาเสริมสร้างเขตเศรษฐกิจใหม่และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการสร้างรายได้/อาชีพ และคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชน (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2552)

ตัวชี้วัดการพัฒนาทางสังคมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่จะเน้นตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจ อาทิ

- ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของมูลค่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP
- ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของรายได้การท่องเที่ยว
- ระดับความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด
- ระดับความสำเร็จของการดำเนินงานความปลอดภัยด้านอาหารระดับจังหวัด
- ร้อยละของระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นต้น

สำหรับการศึกษายุทธศาสตร์การส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัวสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในช่วงที่ผ่านมาเพื่อนำมาวิเคราะห์การให้ความสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัว

ตลอดจนการจัดสวัสดิการของครอบครัวในพื้นที่ว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยผู้วิจัยได้พิจารณาจากเป้าหมายของแผนงานการพัฒนาในระดับจังหวัดและท้องถิ่น รวมทั้งโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนงบประมาณที่ได้จัดสรรให้แก่ละพื้นที่ โดยผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญดังมีรายละเอียดดังนี้

สรุปสาระสำคัญจากแนวทางการพัฒนาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

สาระสำคัญของแผนฯ ส่วนใหญ่จะเน้นเรื่อง การก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงรักษา ถนนสะพาน ทางเท้า ท่อระบายน้ำ พร้อมทั้งมีการเชื่อมโยงโครงข่ายระหว่างอำเภอ และการขยายเขตสาธารณูปโภคต่างๆ อาทิ ประปาหรือก่อสร้างประปาหมู่บ้านไฟฟ้าให้ทั่วถึง และการบริการโทรศัพท์สาธารณะให้ทั่วถึงพัฒนาระบบชลประทานเพื่อให้ภาคการเกษตรมีน้ำใช้อย่างทั่วถึง รวมทั้งการจัดทำผังเมืองและพัฒนาระบบจราจร เป็นต้น

การพัฒนาด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

สาระสำคัญของแผนฯ ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในเรื่องการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้คนในจังหวัด ได้มีอาชีพเสริมรายได้นอกจากภาคการเกษตร และในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา พบว่ามีแผน/โครงการเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน เช่นการสงเคราะห์สตรี เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์ปรากฏขึ้นในแผนซึ่งสอดคล้องกับแผนการพัฒนาเศรษฐกิจฯ แห่งชาติ

ในช่วงปีที่ผ่านมา (2553) จังหวัดพระนครศรีอยุธยาถือว่าเป็นพื้นที่ที่ประสบอุทกภัย ดังนั้นทางจังหวัด โดยเฉพาะกาชาดจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง(พมจ. อบจ.) จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเร่งช่วยเหลือ และส่งเคราะห์ผู้ประสบภัยพิบัติในพื้นที่เกือบทั้งจังหวัด

การพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีโบราณสถานจำนวนมาก ดังนั้นแผนพัฒนาฯ ระดับจังหวัดจึงให้ความสำคัญเรื่องอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และฟื้นฟูบูรณะโบราณสถาน โบราณวัตถุมาโดยตลอด และได้จัดโครงการส่งเสริมคุณธรรมด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เด็กและเยาวชนในระดับจังหวัดขึ้นอีกอย่างน้อยประมาณ 10 โครงการ/ปี

การพัฒนาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

รายได้จากการท่องเที่ยวถือรายได้หลักของจังหวัด ดังนั้นแผนพัฒนาฯ ของจังหวัดจะให้ความสำคัญในเรื่อง การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวการบริหารจัดการการท่องเที่ยวตลอดจนการป้องกันอุบัติเหตุจากการท่องเที่ยวและการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังได้มีการวางเป้าหมายของการพัฒนาฯ ในอนาคต โดยการจัดทำโครงการการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มจำนวนและระยะเวลาการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอีกด้วย

การพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ความยั่งยืน

สาระสำคัญของแผนฯ ส่วนใหญ่จะเน้นเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยสนับสนุนการสร้างและพัฒนาการรวมกลุ่มเกิดเครือข่ายเกษตรกรตามแนวทฤษฎีใหม่ รวมทั้งมีโครงการส่งเสริมการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน/ท้องถิ่น และการสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การพัฒนาการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

สาระสำคัญของแผนฯ จะเน้นเรื่องการสร้างจิตสำนึกและพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรภาครัฐ เพื่อให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติ และการบริหารประชาชน โดยยึดหลักธรรมาภิบาล

จะเห็นได้ว่า แนวทางการพัฒนาส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในเรื่องของการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นในด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต อาทิ มีน้ำสะอาด มีไฟฟ้าใช้ การปรับปรุงถนนทางให้เกิดสะดวกสบาย และแนวทางการพัฒนาดังกล่าว ยังให้ความสำคัญในเรื่องความเติบโตของตัวเลขทางเศรษฐกิจ รายได้ โดยแนวทางการพัฒนาทางสังคมหรือคุณภาพชีวิตนั้น จะเป็นเรื่องการให้สวัสดิการและการเยียวยา ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

แผนการพัฒนาของจังหวัดในช่วง 5-6 ปีที่ผ่านมา (แผนพัฒนาจังหวัด 2551-2556) ภายใต้แนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้สะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์และผลกระทบของการพัฒนาที่นอกเหนือจากความเจริญทางวัตถุ สังคมแล้ว สภาวะการณ์ด้านเด็กและเยาวชนก็นับเป็นอีกหนึ่งตัวชี้วัดทางสังคมที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมได้

สภาวะการณ์เด็ก เยาวชน และครอบครัวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดยเมื่อเราพิจารณาข้อมูลของโครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (Child Watch) ปี 2552 ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์(พม.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ดำเนินการสำรวจพฤติกรรมเยาวชนและเก็บข้อมูลพฤติกรรมที่เป็นตัวบ่งชี้สภาวะเด็กและเยาวชนจากหน่วยงานต่างๆ โดยมีการเก็บข้อมูลทั้งที่เป็นตัวบ่งชี้ด้านสุขภาพอนามัย เด็ก ด้านการศึกษา และด้านภาวะทางสังคม รวมทั้งมีการสำรวจการใช้ชีวิตของเด็กในช่วงวัยต่างๆ ด้วยกลุ่มตัวอย่างทั่วทั้งจังหวัดประมาณ 2,000 คน ครอบคลุมทั้ง 5 ช่วงวัย คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ในรอบปี 2551-2552 พบได้ชัดเจนถึงความเปลี่ยนแปลงในสภาพสังคมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน สภาวะการณ์หรือแนวโน้มที่สำคัญที่น่าสนใจดังนี้

- พฤติกรรมการบริโภคบุหรี่และเหล้าของเด็กมัธยมต้น-ปลายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่าเด็กจำนวนร้อยละ 10 สูบบุหรี่เป็นประจำ และ เด็กจำนวนร้อยละ 18.25 ที่มีพฤติกรรมดื่มเหล้าเป็นประจำ
- สถิติอุบัติเหตุของเยาวชนต่ำกว่า 25 ปีในรอบปี พบว่าจำนวนเด็กที่ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุมอเตอร์ไซด์จำนวนรวม 2,293 ราย หรือเฉลี่ยวันละ 6 ราย และมีเด็กที่เสียชีวิตจากอุบัติเหตุมอเตอร์ไซด์จำนวน 62 รายต่อปี หรือเฉลี่ยเดือนละ 5 ราย
- สภาวะด้านครอบครัวในเรื่องอัตราการจดทะเบียนสมรสต่อการหย่าร้าง เป็น 2.62 : 1 โดยอัตราเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ หรือพ่อแม่แยกทางกันอยู่ มีประมาณร้อยละ 26 และในช่วงเวลาหลังเลิกเรียนมีร้อยละเด็กประถมสูงถึงร้อยละ 30 ที่ต้องอยู่บ้านคนเดียว

- อัตราแม่วัยรุ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพิ่มสูงขึ้นเป็นจำนวน 2,845.36 ต่อแสนประชากร คิดเป็นจำนวนถึงประมาณปีละ 1,500 คน หรือมีเด็กวัยรุ่นมาทำคลอดจำนวนสูงถึง 4 คนต่อวัน
- การถูกละเมิดและอาชญากรรมในกลุ่มเยาวชน พบว่ามีเด็กต่ำกว่า 18 ปีที่ถูกละเมิดทางเพศของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาตลอดทั้งปีมีจำนวนสูงถึงกว่า 60 ราย หรือเฉลี่ยเดือนละ 2 คนส่วนคดีอาชญากรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยมีเด็กและเยาวชนที่ต้องคดีและถูกคุมขังในสถานพินิจในปี 2552 ที่ผ่านมามีจำนวน 754 ราย ส่วนใหญ่เป็นคดีลักทรัพย์ ยาเสพติด และประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย

ข้อมูลสภาวะการณด้านเด็ก เยาวชน และครอบครัวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สภาวะการณเด็กและเยาวชนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	
<p>ด้านสุขภาพอนามัย</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สภาวะอนามัยแม่และเด็กยังน่าเป็นห่วง เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีอัตราทารกตายแรกคลอด 8.01 ต่อพันการคลอดซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยของระดับภาค ในด้านพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพพบว่า เด็กมัธยมต้น-ปลายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวนร้อยละ 10 สูบบุหรี่เป็นประจำ และ จำนวนร้อยละ 18.25 ที่ดื่มเหล้าเป็นประจำ ● สภาวะสุขภาพจิตและความเครียดของเด็กและเยาวชน พบว่า 1 ใน 3 ของเด็กและเยาวชน (หรือคิดเป็นร้อยละ 27.5-31.9) ต้องเผชิญความเครียดจนมีอาการนอนไม่หลับ อาเจียน และยังมีเด็กที่พยายามฆ่าตัวตายสูงถึง 172.89 คนต่อแสนประชากร หรือคิดเป็น 1.5 คนต่อวัน ● สภาวะด้านสุขภาพอนามัยของเด็กที่ควรได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม คือ เรื่องการบริโภคขนมกรุบกรอบและน้ำอัดลมที่มีเด็กจำนวนกว่าร้อยละ 90 ที่มีพฤติกรรมการบริโภคเป็นประจำ ในขณะที่เด็กที่ประณทที่ชอบทานผักและผลไม้เป็นประจำมีเพียงร้อยละ 31.5 และเรายังพบว่า “เด็กยิ่งโต ยิ่งออกกำลังกายน้อย” โดยเด็กประถม-มัธยมที่เล่นกีฬาเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 64.5/47.4/38.4 ตามลำดับ และใช้เวลาในการเล่นกีฬาเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมงครึ่ง ● อัตราอุบัติเหตุบนท้องถนนที่เกิดกับวัยรุ่นในปี 2551 ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่า มีเยาวชนต่ำกว่า 25 ปีบาดเจ็บจากอุบัติเหตุในรอบปีทั้งสิ้น 2,293 ราย หรือเฉลี่ยวันละ 6 ราย และเสียชีวิตจากอุบัติเหตุในรอบปี 62 ราย หรือเฉลี่ยเดือนละ 5 ราย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับร้อยละเด็กและเยาวชนที่สวมใส่หมวกกันน็อกทุกครั้งที่ขี่ขี่มอเตอร์ไซด์ โดยเฉพาะระดับมัธยมและอาชีวะซึ่งมีเพียงร้อยละ 12 เท่านั้นที่สวมใส่เป็นประจำ 	
<p>ด้านการศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> ● อัตราการเรียนต่อม. 4 และอุดมศึกษาอยู่ในระดับสูง เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของระดับภาคคือร้อยละ 93.90 และ 79.48 ตามลำดับ โดยมีอัตราการออกกลางคันของเด็กในระดับอาชีวะ-อุดมศึกษา อยู่ที่ประมาณร้อยละ 6 ● งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. เทศบาล อบจ. ที่ใช้ในการอุดหนุนการศึกษานั้นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและสูงกว่าค่าเฉลี่ยของระดับภาค ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 12-20 	

- ภาวะด้านการเรียนรู้ พบว่า เด็กและเยาวชนโดยเฉพาะในระดับประถมและมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาชอบอ่านหนังสือเป็นงานอดิเรกสูงถึงร้อยละ 45
- ภาวะพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กในสถานศึกษา พบว่า เด็กในระดับมัธยม-อุดมศึกษามีพฤติกรรมโดดเรียนเป็นครั้งคราวถึงเป็นประจำ เฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 47.5 และในระดับอาชีวะโดดเรียนมากที่สุดคือร้อยละ 67.9 สำหรับพฤติกรรมการลอกข้อสอบเพื่อนๆ ในรอบ 1 ปีการศึกษาพบว่า เด็กมัธยม-อุดมศึกษามีพฤติกรรมดังกล่าวสูงถึงร้อยละ 60 และเด็กนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสูงถึงร้อยละ 70.4
- ทักษะคิดเชิงบวกต่อสถานศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนกว่าร้อยละ 90 ชอบไปโรงเรียน/วิทยาลัย/มหาวิทยาลัย และในขณะเดียวกันมีเด็กจำนวน 1 ใน 4 หรือคิดเป็นร้อยละ 26.35 เท่านั้นที่รู้สึกปลอดภัยขณะไปโรงเรียน

ด้านสังคม

- สภาวะด้านครอบครัวในเรื่องอัตราการจดทะเบียนสมรสต่อการหย่าร้าง เป็น 2.62 : 1 โดยอัตราเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ หรือพ่อแม่แยกทางกันอยู่ มีประมาณร้อยละ 26 และในช่วงเวลาหลังเลิกเรียนมีร้อยละเด็กประถมสูงถึงร้อยละ 30 ที่ต้องอยู่บ้านคนเดียว
- สภาวะเด็กกับสื่อพบว่า เด็กใช้เวลากับสื่อมากขึ้น โดยเด็กตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาถึงอุดมศึกษากว่าร้อยละ 60 ที่คุยโทรศัพท์เป็นประจำและเวลาที่ใช้ในการพูดคุยแต่ละวันนั้น สามารถคิดเฉลี่ยต่อวันนานถึง 2 ชั่วโมง นอกจากนี้ ยังพบเด็กที่เล่นอินเทอร์เน็ตเป็นประจำเพิ่มมากขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 30 และเวลาเฉลี่ยที่ใช้ในการเล่นนานถึง 2 ชั่วโมงครั้งหรือประมาณ 250 นาทีต่อวัน
- พฤติกรรมที่สะท้อนคุณธรรมเด็ก พบว่า เด็กและเยาวชนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาร้อยละ 54.3 มีการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม สำหรับความผูกพันกับศาสนาพบว่าเด็กร้อยละ 80 และ 60 ที่เข้าวัดและสวดมนต์ก่อนนอนเป็นประจำ
- พฤติกรรมทางเพศที่น่าเป็นห่วงโดยเฉพาะเด็กอาชีวะและอุดมศึกษา เฉลี่ยร้อยละ 54.3/38.4 ยอมรับว่าเคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว และเด็กอาชีวะและอุดมศึกษากว่าร้อยละ 60.1/44.2 ที่ยอมรับการอยู่ก่อนแต่ง โดยทัศนคติทางเพศแบบนี้ได้ส่งผลให้อัตราแม่วัยรุ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพิ่มสูงขึ้นเป็นจำนวน 2,845.36 ต่อแสนประชากร หรือมีเด็กวัยรุ่นมาทำคลอดจำนวนสูงถึง 4 รายต่อวัน
- สภาวะการถูกละเมิดและอาชญากรรมในกลุ่มเยาวชน พบว่ามีเด็กต่ำกว่า 18 ปีที่ถูกละเมิดทางเพศของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาตลอดทั้งปีมีจำนวนสูงถึงกว่า 60 ราย หรือเฉลี่ยเดือนละ 2 คนส่วนคดีอาชญากรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยมีเด็กและเยาวชนที่ต้องคดีและถูกคุมขังในสถานพินิจในปี 2552 ที่ผ่านมามีจำนวน 754 ราย

สำหรับสภาวะการณ์การเลี้ยงดูบุตรหลานของครอบครัวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น ผู้วิจัยขอสรุปประเด็นสำคัญ จากคำกล่าวของนางวาสนี ผิวม่วง นายกเหล่ากาชาดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้กล่าวเปิดในเวทีนำเสนอข้อมูลสภาวะการณ์ครอบครัวและระดมความคิดภายใต้โครงการ "ครอบครัวเข้มแข็ง อโยธยาน่าอยู่" ของเทศบาลเมืองอโยธยาเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2554 ณ โรงแรมอู่ทองอินน์ ได้กล่าวว่า

“...สมาชิกหลักๆของครอบครัวจะต้องประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก ถ้าเป็นสังคมไทยในโบราณจะมีปู่ ย่า ตา ยาย อยู่รวมกันหลายรุ่นมาก รุ่นปู่ หรือ บางทีก็จะมีรุ่นป้าทวดด้วย...ตอนเด็กๆ แม่จะสอนโดยตลอดเลยว่าเราจะต้องทำงาน เราก็ดูไม่เข้าใจว่าทำไมแต่เมื่อวันหนึ่งเราโตขึ้นมาแล้ว ถึงมาได้ว่า ที่แม่สอนเรามาตั้งแต่เล็กๆ มันจะติดตัวเรามาจนโตว่าเราเป็นลูกผู้หนึ่งควรจะทำอะไรบ้าง ควรรู้หน้าที่อะไรของตัวเองบ้าง คือแม่จะสอนด้วยลักษณะของการกระทำ...การที่เด็กเรียนไม่ได้ไม่ใช่ปัญหาของที่เรียน แต่เป็นปัญหาของตัวเอง คือหนึ่งเด็กชินกับความสบาย พอไปอยู่หอไม่มีใครช่วย ไม่มีใครทำให้... เรียนที่ลูกชอบ เรียนไม่ต้องเอา 4 มาให้แม่ เรียนขออย่าให้ตกซ้ำชั้นเป็นพอ ลูกก็มีความสุขกับการเรียนก็พอ”

“...การเลี้ยงดูลูกในปัจจุบันพ่อแม่แค่ขอให้ลูกเรียนให้จบ ไม่เกร ไม่ติด ย่า ไม่เสียคน แค่นั้นก็พอแล้ว เราให้ลูกได้เรื่องการศึกษา แต่ต่อไปคือชีวิตเค้า...”

“...ไม่ทราบว่าจะหลายท่านเลี้ยงลูกหลานแล้วตั้งความหวังไว้สูงหรือไม่ บางท่านตั้งตารางไว้เลยว่า วันนี้เรียนโรงเรียนประจำเสร็จแล้ว ทำโมงเรียนวิชาหนึ่ง ทงโมงเรียนอีกวิชาหนึ่ง มันต้องเช็คด้วยว่าเด็กเค้าไหวไหม บางครั้งเด็กโดนผู้ใหญ่อัดมากๆ หรือให้เยอะไป เค้าก็จะทำอะไรไม่ถูก ซึ่งบางครั้งเราสอนเด็ก แข่งขันมากๆ ทำให้บางครั้งเด็กไม่มีเพื่อนฝูง ต้องเอาชนะอย่างเดียว บางครั้งเค้าโตมากับคำว่าเรียนสูงๆ เจ้าคนนายคน บางครั้งเค้าจะคิดเอาชนะอย่างเดียวแล้วในชีวิตการทำงานเค้าก็อาจไม่ประสบความสำเร็จ เพราะเค้าจะคิดว่าตัวเองเก่งคนเดียวเดียว เวลาทำงานที่ต้องประสานกับคนอื่นนั้น เค้าจะทำไม่ได้... เพราะการทำงานร่วมกัน ต้องเริ่มจากการเคารพคนอื่น อย่าสอนให้เด็กเก่งอยู่คนเดียว มีแต่ไอ้ก๊วตัวเองเก่ง คนอื่นไม่เก่ง อันนั้นไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้อง..”

(นางวาสนีย์ ผิวผ่อง, นายกเหล่ากาชาดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา,

เวทีระดมความคิด, 26 มกราคม 2554)

จะเห็นได้ว่า สภาวการณ์การเลี้ยงดูเด็กในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น ได้แปรเปลี่ยนรูปแบบและลักษณะไปจากสังคมในอดีตมากโดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว บทบาทของพ่อแม่ รวมทั้งอิทธิพลของครอบครัวต่อการถ่ายทอดความรู้และการขัดเกลาทางสังคม วัฒนธรรม ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งความสัมพันธ์และการเลี้ยงดูของครอบครัวที่แปรเปลี่ยนไปนี้ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมและสภาวการณ์ของเด็กและเยาวชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เราจะเห็นได้จากภาพความรุนแรงของพฤติกรรม “ชิง ช้ำ และเสียด” ของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นคดีละเมิดทางเพศ คดียาเสพติด รวมทั้งอุบัติเหตุจากการขับขี่จักรยานยนต์ ซึ่งล้วนเป็นพฤติกรรมที่บั่นทอนการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น การที่ “ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่อบรม เลี้ยงดูและขัดเกลาเด็ก” ได้ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาดังคำกล่าวของนายกเหล่ากาชาดจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่กล่าวไว้ว่า “...จุดเริ่มต้นของปัญหาชุมชนและสังคม อยู่ที่ครอบครัว ดังนั้นการที่เราจะพัฒนาสังคมจำเป็นต้องพัฒนาครอบครัวก่อน...” (นางวาสนี ผิวม่วง, นายกเหล่ากาชาด, 26 มกราคม 2554) ดังนั้น ผลการศึกษาที่จะกล่าวต่อไปจะเป็นการแสดงให้เห็นความพยายามเรียนรู้และปรับตัวของครอบครัว ชุมชนให้ฟื้นตัวกลับขึ้นมาเป็นจนกลายเป็น “เกราะป้องกันความเสี่ยง” ให้เด็กๆ หรือลูกหลานในชุมชน ท้องถิ่นได้

ตอนที่ 2 ข้อมูลเทศบาลเมืองอยุธยา

2.1 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานสำคัญของเทศบาลเมืองอยุธยา

เทศบาลเมืองอยุธยาได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะจากเทศบาลตำบลอยุธยาเป็นเทศบาลเมืองอยุธยา ตั้งแต่วันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 ตามเงื่อนไขหลักเกณฑ์แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มาตรา 10 "เทศบาลเมืองได้แก่ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด หรือท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย"

ที่ตั้งและอาณาเขตการปกครอง

เทศบาลเมืองอยุธยา มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 8.4 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลไผ่ลิง 7 หมู่ ตำบลคลองสวนพลู 2 หมู่ และตำบลหันตรา 1 หมู่

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลหันตรา อำเภอพระนครศรีอยุธยา
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลคลองสวนพลู อำเภอพระนครศรีอยุธยา
ทิศตะวันออก	ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลธนู อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา

เทศบาลเมืองอโยธยา มีเนื้อที่ทั้งหมด ประมาณ 8.4 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม 3 ตำบล รวม 10 หมู่บ้าน“...เทศบาลเมืองของเรา มีทั้งหมด 3 ตำบล นับตั้งแต่คลองไผ่ลิง ตั้งแต่หมู่ 1 ถึง หมู่ 7 คลองสวนพลู นับหมู่ 2 และบางส่วนของหมู่ 3 ไปเรื่อยจนถึงหันตรา ที่นับเฉพาะที่หมู่ที่ 5.. ปัจจุบันสำนักงานของเทศบาลเมืองอโยธยา ตั้งอยู่ที่อาคารศูนย์อนุรักษ์พัฒนาศิลปหัตถกรรมโบราณ ประวัติศาสตร์อโยธยา.” (นางจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว, หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองอโยธยา , สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2553)

ภูมิประเทศ

พื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบ ไม่มีป่า ไม่มีภูเขา อยู่นอกเกาะเมือง พระนครศรีอยุธยา โดยมีสะพานสมเด็จพระนเรศวรและสะพานปรีดีธำรงทอดข้ามแม่น้ำป่าสัก เป็นจุดเชื่อมที่จะข้ามฝั่งจากเกาะเมือง ซึ่งเป็นเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา เข้าสู่เทศบาลเมืองอโยธยา และมีทางรถไฟจากกรุงเทพมหานคร มุ่งสู่สายเหนือและสายตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นแนวแบ่งเขตพื้นที่ของเทศบาลทั้งสองเทศบาล เมืองอโยธยา ยังมีลำคลองไหลผ่านหลายสาย อาทิ คลองปากข้าวสาร คลองดุสิต คลองหันตรา คลองกระมัง คลองกุฎีดาว คลองเตาอิฐ คลองไผ่ลิง คลองมเหยงคค์ เป็นต้น

ภูมิอากาศ

ลักษณะทั่วไปจะอยู่ภายใต้อิทธิพลของมรสุม 2 ชนิด ชนิดแรกเป็นมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้เกิดอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง มรสุมแบบที่ 2 คือ มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งจะพัดพาเอาความชื้นจากมหาสมุทรอินเดียมาสู่ประเทศไทย ทำให้บริเวณจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีเมฆมากและฝนตกชุกโดยทั่วไป โดยลักษณะทั่วไป อากาศจะค่อนข้างร้อน อุณหภูมิเฉลี่ย 24-36 องศาเซลเซียส

ตราประจำเทศบาลเมืองอโยธยา

ดวงตราที่เป็นรูปวงกลมมีเครื่องขอบเบื้องบนระบุข้อความว่า "เทศบาลเมืองอโยธยา" และมีกิ่งใบโพธิ์ปรกลงมา ตรงกลางเป็นรูปวิหารและพระปราสาท 3 องค์ ส่วนขอบเบื้องล่างเป็นรูปกำแพงเมือง และระบุข้อความว่า "จังหวัดพระนครศรีอยุธยา" เหตุผลในการกำหนดรูปเครื่องหมายตามแบบก็คือบริเวณพื้นที่ที่กำหนดเป็นเขตเทศบาลเมืองอโยธยานั้น มีประวัติความเป็นมาว่า เป็นที่ตั้งเมืองอโยธยาในสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีของประเทศไทย

ภาพที่ 6 : ตราประจำเทศบาลเมืองอโยธยา

และในสมัยนั้นประชาชนชาวไทยมีความเป็นอยู่ด้วยความสงบสุขและมีความมั่นคงสมบูรณ์จึงได้สร้างวัดวาอารามขึ้นมากมายซึ่งในปัจจุบันนี้ วัดวาอารามที่สร้างขึ้นในสมัยก่อน ก็ยังคงมีปรากฏแก่สายตาเป็นโบราณสถานโบราณวัตถุที่ทรงคุณค่าทั้งทางประวัติศาสตร์และทางสถาปัตยกรรมเป็นอย่างมาก

ประวัติความเป็นมาของอโยธยาศรีรามเทพนคร

“...อโยธยาศรีรามเทพนคร เป็นชื่อเรียกดินแดนแห่งอารยธรรม ศิลปวัฒนธรรมประเพณี และความเจริญรุ่งเรืองแห่งอาณาจักรบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา ก่อนการสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี นครอโยธานี้มีการกล่าวถึงในศิลาจารึกสุโขทัยว่า “อโยธยาศรีราม เทพนคร” หรือนครพระรามที่คู่กันมากับเมืองศรีสุพรรณภูมิ บนฝั่งแม่น้ำท่าจีนทางตะวันออก คำเรียกชื่อพระนครว่า อโยธา อโยชยา หรือศรีรามเทพนคร ดังกล่าวนี้นอกจากแสดงให้เห็นว่าเป็นการนำเอาชื่อแรมความหมายที่สัมพันธ์กับพระรามให้คัมภีร์ รามายณะของอินเดียโบราณมาใช้ให้เป็นเอกลักษณ์ของเมืองสำคัญและรัฐที่แตกต่างไปจากเมืองและรัฐอื่นๆ แล้วยังทำให้ทราบได้ว่านครอโยธยาหรืออยุธยาเป็นเมืองสำคัญในรัฐละโว้ที่ดำรงอยู่มาแต่สมัยทวารวดีในพุทธศตวรรษที่ 12

นักประวัติศาสตร์ นักโบราณคดี รวมทั้งผู้รู้หลายท่านได้ทำการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของ“อโยธยาศรีรามเทพนคร” กันอย่างกว้างขวางโดยอาศัยหลักฐานต่างๆ ทั้งหลักฐานทางพงศาวดาร ตำรานบอกเล่ารวมศิลาวัตถุโบราณในดินแดนอันเป็นที่ตั้งของอโยธยาศรีรามเทพนครเมื่อเมืองละโว้เมืองหลวงของรัฐคลายความสำคัญลง ความเจริญรุ่งเรืองจึงเปลี่ยนมาอยู่ที่ เมืองอโยธยาแทน และเป็นศูนย์กลางการคมนาคม เศรษฐกิจ พร้อมกับประชาชนเปลี่ยนมารับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ลัทธิลังกาวงศ์ เมืองอโยธยาเหมาะแก่การสร้างสรรคสิ่งใหม่ๆ ที่สัมพันธ์กับพุทธศาสนา...

ดังนั้น การย้ายจากเมืองอโยธยาเดิมทางด้านตะวันออกมาสร้างพระนครศรีอยุธยาขึ้นใหม่นั้น ยังมีสาเหตุมาจากการเกิดอหิวาตกโรคระบาดเจ้านาย ขุนนาง และผู้คนคงเสียชีวิตกันมาก เพราะในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาเองก็ระบุว่า เมื่อสร้างพระนครใหม่แล้ว สมเด็จพระรามาธิบดีที่โปรดให้ชุดศพเจ้าแก้วเจ้าไทยซึ่งเป็นอหิวาตกโรคสิ้นพระชนม์ขึ้นพระราชทานเพลิง ณ วัดป่าแก้ว การเกิดโรคระบาดทำให้สมเด็จพระรามาธิบดีต้องย้ายพระราชฐานมาสร้างพระราชวังที่ประทับชั่วคราว ณ เวียงเล็ก คือบริเวณที่ต่อมาได้สร้างเป็นวัดพุทธไสวรรย์ขึ้น ทรงเลือกบริเวณหนองโสนซึ่งเป็นที่ดอนอันเกิดจากการทับถมของลำน้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำลพบุรีเป็นที่สร้างพระนครใหม่อันที่จริงแล้วบริเวณนี้เป็นส่วนหนึ่งของการขยายตัวของเมืองอโยธยามาแต่เดิมแล้ว เพราะการย้ายไปทางตะวันออกนั้นติดลำน้ำและที่ราบลุ่มต่ำ ส่วนทางด้านตะวันตกนั้นนอกจากเป็นที่ดอนแล้ว ยังมีลำน้ำลพบุรีและแม่น้ำเจ้าพระยาไหลอ้อมทางด้าน

เหนือ ด้านตะวันตก และด้านใต้ ทำให้เป็นคูเมืองธรรมชาติและเส้นทางคมนาคม
ในเวลาเดียวกัน...

(รายงานการวิจัยอยุธยาครีมาเทพนคร, 2553)

“...เมืองอโยธยาที่มีมาก่อนหน้าการสร้างพระนครศรีอยุธยาอันคือ
เมืองหลวงของรัฐละโว้ ที่มีกษัตริย์วงศ์ใหม่ ๆ ที่นับถือพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์
ครองอยู่ ได้อาศัยความสืบเนื่องมาแต่สมัยที่เมืองหลวงของรัฐยังอยู่ที่ละโว้ การ
ต่อเนื่องของรัฐนี้ที่มีมาแต่เดิมอีกอย่างหนึ่งก็คือ การเรียกพระนามของ
พระมหากษัตริย์และเจ้านายพระองค์สำคัญ ๆ ได้แก่ สมเด็จพระรามาธิบดี และ
พระรามศวร ซึ่งล้วนแต่สะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องกับชื่อพระนคร และ
เมืองที่ลอกเลียนมาจากคัมภีร์รามายณะของอินเดีย...”

(แผนพัฒนาสามปีเทศบาลเมืองอโยธยา พ.ศ. 2554-2556, 2554)

ลักษณะทางสังคม

ประชากร

จำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา ณ วันที่ 30 เมษายน 2553 จำนวน
ทั้งสิ้น 16,610คนเป็นจำนวนประชากรเพศชาย 8,097คน ประชากรเพศหญิง 9,582คน เฉลี่ยความ
หนาแน่นของประชากร 2,377 คนต่อตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือน 4,547ครัวเรือน อาศัยอยู่ตาม
ชุมชนต่างๆ รวม 21 ชุมชน

ตารางที่ 21 : จำนวนครัวเรือนและประชากรของเทศบาลเมืองอโยธยา

ชุมชน	จำนวนเพศชาย (คน)	จำนวนเพศหญิง (คน)	รวม	จำนวน ครัวเรือน
1) ชุมชนประชาอุทิศ	362	437	799	354
2) ชุมชนโพธาราม	695	742	1,437	293
3) ชุมชนพัฒนาตน	399	439	838	169
4) ชุมชนชัยมงคลร่วมใจ	419	449	868	297
5) ชุมชนศาลเจ้าแม่ตุสิต	299	354	653	213
6) ชุมชนตลาดสมจิตต์	591	586	1,177	273
7) ชุมชนวัดแจ้งพัฒนา	421	453	874	189
8) ชุมชนหลวงพ่อบุญนิยม	526	584	1,110	276
9) ชุมชนวัดประดู่ทรงธรรม	68	78	146	138
10) ชุมชนวัดพระญาติการาม	348	362	710	179
11) ชุมชนไผ่ลิงซอย1-2	226	259	485	125
12) ชุมชนเจ้าพ่อจ้อย	428	477	905	227
13) ชุมชนบ้านเตาอิฐ	521	583	1,104	276
14) ชุมชนซอยตันไทร	386	598	984	216

15) ชุมชนเจ้าแม่ไทรทอง	431	465	896	259
16) ชุมชนสมณโกฏฐาราม	483	579	1,062	286
17) ชุมชนคลองปากข้าวสาร	339	357	696	152
18) ชุมชนต้นสะตือ	361	431	792	195
19) ชุมชนหลวงพ่อบุชา	579	757	1,336	326
20) ชุมชนร่วมใจพัฒนา	219	289	508	296
21) ชุมชนอโยธยา	419	438	857	294
รวม	8,520	9,717	18,267	4,664

(ที่มา : สำนักงานเทศบาลเมืองอโยธยา, 2552)

การศึกษา

เทศบาลเมืองอโยธยามีสถานศึกษาและศูนย์การพัฒนาเด็กเล็กที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหลายแห่ง ดังนี้

- โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 4 แห่ง
- โรงเรียนวัดใหญ่ชัยมงคล
- โรงเรียนวัดพระญาติการาม
- โรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม
- โรงเรียนวัดดุสิตาราม
- โรงเรียนเอกชนในสังกัดกรมอาชีวศึกษา จำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนเทคนิคพานิชยการอโยธยา
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาล จำนวน 2 แห่ง คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดพระญาติการาม และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดประดู่ทรงธรรม

การสาธารณสุข

หน่วยงานที่ดำเนินงานด้านสาธารณสุขที่อยู่ในเขตเทศบาลมีดังนี้

- โรงพยาบาลในเขตเทศบาลมีเพียงแห่งเดียว คือ โรงพยาบาลราชธานี ซึ่งเป็นสถานพยาบาลของเอกชน มีจำนวนเตียงรองรับคนไข้ 134 เตียง
- สถานีอนามัย จำนวน 3 แห่ง คือ สถานีอนามัยวัดพระญาติการาม สถานีอนามัยตำบลคลองสวนพลู สถานีตำบลไผ่ลิง
- คลินิกตรวจโรค /ทันตกรรม จำนวน 7 แห่ง
- หอพัก มีผู้ประกอบการจำนวน กว่า 400 ราย มีห้องพักประมาณ 5,000 คน

- สถานีจำนวนน้ำมันเชื้อเพลิง จำนวน 4 แห่ง

อาชีพและรายได้

ส่วนใหญ่ประชากรในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา ประกอบอาชีพรับราชการและอาชีพ บ้างเป็นอาชีพหลัก อาชีพค้าขายเป็นอาชีพรองลงมา สำหรับพื้นที่เกษตรกรรมมีน้อยทำให้ประชากรที่ ประกอบอาชีพทางการเกษตรมีน้อยไปด้วย

การท่องเที่ยว

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นแหล่งประวัติศาสตร์มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่ง แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรม ประเพณีในอดีตที่สืบทอดเป็นมรดก ที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ ของชาติและเป็นทรัพยากรที่มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยว อันจะนำมาซึ่งรายได้ของประชาชนอีก ทางหนึ่ง ในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา มีสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญที่เป็นวัดวาอารามต่างๆ ซึ่งเป็นวัด เก่าแก่สมัยก่อนกรุงศรีอยุธยาและสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

โครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคม/ขนส่ง

ถนนสายเอเชีย สามารถใช้เดินทางไปภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเดิน ทางเข้าสู่กรุงเทพฯ ได้โดยสะดวก

ถนนโรจนะ เป็นถนนสายหลักที่ผ่านกลางเทศบาล โดยเชื่อมต่อจากเกาะเมือง พระนครศรีอยุธยา สู่ถนนสายเอเชียและถนนพหลโยธิน

รถไฟ สถานีรถไฟตั้งอยู่ตำบลกะมัง (เขตเทศบาลนครศรีอยุธยา) อยู่ทางทิศตะวันตก ของเทศบาล ซึ่งประชาชนสามารถใช้รถไฟเป็นพาหนะในการเดินทาง และขนส่งไปในเส้นทาง สายเหนือ สายตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพฯ ได้โดยสะดวก

การไฟฟ้า

ภายในเขตเทศบาลประชาชนมีไฟฟ้าครบทุกครัวเรือน โดยใช้บริการจากการไฟฟ้า ส่วนภูมิภาค อำเภอพระนครศรีอยุธยา

การประปา

ประชาชนในเขตเทศบาลส่วนใหญ่ได้ใช้บริการน้ำประปา จากสำนักงานประปาส่วน ภูมิภาค

การสื่อสารและการคมนาคม

สำนักงานบริการโทรคมนาคม สาขาพระนครศรีอยุธยา ให้บริการโทรคมนาคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ ระบบเสียงตามสายกระจายข่าวของเทศบาลมีอยู่ 52 จุด โดยส่วนใหญ่จะเป็นการประชาสัมพันธ์ของทางเทศบาล ให้ข่าวสารแก่ชาวบ้านบ้าง

การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

พื้นที่เทศบาลเมืองอโยธยามีจำนวนประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น จำนวนประชากรจริงตามทะเบียนราษฎร และจำนวนประชากรแฝงซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงได้เข้ามาจับจ่ายใช้สอย และพักอาศัยภายในเขตเทศบาลมากขึ้นทำให้ขยะมูลฝอยต่างๆ เพิ่มจำนวนมากขึ้นด้วย รถขยะของเทศบาลต้องจัดเก็บขยะคันละ 2 เที่ยวต่อวัน สามารถจัดเก็บขยะได้ 21 คันต่อวัน โดยงบประมาณในการจัดการขยะของเทศบาลเมืองอโยธยาประมาณ 50,000 บาทต่อเดือน หรือคิดเป็น 600,000 บาทต่อปี

สำหรับวิสัยทัศน์การพัฒนาที่ว่า “ชุมชนเข้มแข็ง การพาณิชย์รุ่งเรือง บ้านเมืองน่าอยู่ คู่คุณธรรม” นั้น ทางเทศบาลเมืองอโยธยาได้กำหนดพันธกิจในการดำเนินงานไว้ 7 ประการ ดังนี้

- 1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ รวมทั้งสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ เพื่อให้เกิดความสะอาดสบายแก่ประชาชน
- 2) ส่งเสริม การฝึกและประกอบอาชีพ การพาณิชย์ การลงทุนและการท่องเที่ยว
- 3) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้วยการส่งเสริมสุขภาพอนามัย การจัดการศึกษา การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งการส่งเสริมการเล่นกีฬา
- 4) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 5) การรักษาความสะอาด กำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย รวมทั้งมลภาวะอื่นๆ เพื่อให้มีสิ่งแวดล้อมที่ดี
- 6) บริหารจัดการองค์กรเพื่อให้สามารถอำนวยความสะดวกบริการแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล
- 7) การป้องกันและบรรเทาภัย การรักษาความสงบเรียบร้อยและการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

โดยเป้าหมายของพันธกิจการดำเนินงานนี้ เพื่อให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอโยธยาได้มีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการและโครงสร้างพื้นฐานที่ดีและเพียงพอต่อความต้องการมีอาชีพและมีรายได้พอเพียงเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ชุมชนเข้มแข็งและอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก

2.2 แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองอโยธยาที่ผ่านมา

การพัฒนาท้องถิ่นในช่วงที่ผ่านมา เทศบาลได้นำโครงการภายใต้แนวทางการพัฒนา ปี 2552 ของแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2552-2554) ไปปฏิบัติ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเพื่อให้ทราบถึงผล การพัฒนาที่ผ่านมาว่าเทศบาลได้นำโครงการไปปฏิบัติ และบรรลุวัตถุประสงค์

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในระยะ 3-5 ปีที่ผ่านมา พบว่า การพัฒนาส่วนใหญ่ มุ่งเน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนและลักษณะทางกายภาพ อาทิ การปรับปรุงบริเวณและพื้นที่ รวมทั้งการก่อสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ โดยมีการปรับปรุงถนนสายหลักและตรอกซอยต่างๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกคล่องตัวในการจราจร มีการปรับปรุงเครื่องหมาย และสัญญาณไปจราจร การปรับปรุงให้บริการสาธารณะ ตลอดจนการก่อสร้างท่อระบายน้ำและ ปรับปรุงท่อระบายน้ำ เพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วมขัง

สำหรับการพัฒนาบริการโครงสร้างนั้น ทางเทศบาลเมืองอโยธยาได้ดำเนินการ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะการจัดให้สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของ ประชาชน โดยการจัดให้มีน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภค บริการสื่อสารโทรคมนาคม และที่อยู่ อาศัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยให้กระจายไปสู่ทุกหลังคาเรือน ในเขตเทศบาล อย่างทั่วถึงและเพียงพอ

“...ที่เน้นๆ ก็เฉพาะเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ถือเป็นเรื่องจำเป็น ต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้าน การที่มีน้ำสะอาดให้กินให้ใช้ ที่พักอาศัยที่ดี ชีวิตก็ ดีขึ้น...ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) แผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานได้ปรับเปลี่ยน ไปจากแผนเดิม มีเน้นเรื่องของการสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเน้นการลงทุนทาง สังคมและการลงทุนทางเศรษฐกิจมากขึ้น เพื่อก่อให้เกิดรายได้ให้ประชาชน...”

(นายณรงค์ ดำนวิชัยโรจน์, นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองอโยธยา,
สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

“...มีการพัฒนาการใช้ที่ดินริมคลองสาธารณะ เพื่อป้องกันการบุกรุก คูคลองต่างๆ มีเยอะมาก พอพัฒนาเสร็จแล้วก็ปรับภูมิทัศน์ให้ดินแก่ชาวบ้าน ให้ เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ...”

(นางกรรณิการ์ มหาวิจิตร, ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม,
สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

“...อย่างการทำผังเมืองรอบใหม่ นี้ ก็มีแผนที่จะพัฒนาสร้างสวนสาธารณะ สนามกีฬา ห้องสมุด หรือพิพิธภัณฑ์ ...พยายามที่จะจัดให้สวนสาธารณะและที่พักผ่อนหย่อนใจ สร้างลานกีฬา สนามกีฬาให้พร้อมด้วยอุปกรณ์กีฬาให้ครบทุกชุมชน”

(นายณรงค์ ด้านวิชัยโรจน์, นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองอโยธยา,
สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

“..การพัฒนาด้านกีฬา นันทนาการและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ทางเทศบาลได้รณรงค์ปลูกจิตสำนึกของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนให้หันมาสนใจกีฬาและเล่นกีฬาอย่างต่อเนื่อง อย่างกิจกรรมฮูลาฮูปที่ได้ก็สนุกสนาน ผู้ใหญ่ก็ได้ประโยชน์ ..เกิดความสามัคคีขึ้นในแต่ละชุมชนโดยการจัดแข่งกีฬาระหว่างกัน”

(นางกรรณิการ์ มหาวิจิตร, ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม,
สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

“สำหรับการพัฒนาขีดความสามารถของการเล่นกีฬานั้น ทางเทศบาล โดยเฉพาะท่านนายกได้ส่งเสริมและสนับสนุนนักกีฬาของเทศบาล ให้พัฒนาความสามารถให้กลายเป็นตัวแทนในการแข่งขันในระดับจังหวัดได้อย่างต่อเนื่อง ...”

(นางจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว, หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม,
สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2553)

การจัดทำผังเมืองของเทศบาลเมืองอโยธยานี้ ทางเทศบาลได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบชี้้นำในการพัฒนาเพื่อให้เกิดการเอื้ออำนวยทางด้านสุขลักษณะ ความสะอาดสบาย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชนและสวัสดิการสังคม ตลอดจนการดำรงรักษาสถานที่และวัตถุที่มีประโยชน์และคุณค่าในทางประวัติศาสตร์

นอกจากสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน ยังมีการสนับสนุนสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน โดยการส่งเสริมการป้องกันดูแลรักษาสุขภาพขั้นพื้นฐานและการป้องกันโรคติดต่อ อาทิ การส่งเสริมและสนับสนุนนโยบายกองทุนหลักประกันสุขภาพของรัฐบาล (สปสช.) ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและทั่วถึงต่อประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอโยธยาอย่างแท้จริงและอย่างต่อเนื่อง

“...กลุ่มการส่งเสริมกลุ่มอาสาสมัครเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ เช่น กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มออกกำลังกายกลางแจ้ง แอโรบิค..”

(นางกรรณิการ์ มหาวิจิตร, ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม,
สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

โดยจำนวนโครงการภายใต้แนวทางการพัฒนาในปี พ.ศ. 2552 ที่ผ่านมานั้นมีมากถึง 19 โครงการ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 13.10 ของจำนวนโครงการทั้งหมดที่ได้วางแผนไว้ โดยงบประมาณที่ทางเทศบาลได้จัดสรรสำหรับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานนั้นจำนวน 12,599,990 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.08 ของงบประมาณทั้งหมด

การพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

เทศบาลเมืองอโยธยา มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถานและโบราณวัตถุซึ่งเป็นมรดกอันล้ำค่าของชาวไทย และเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์อันยาวนาน โดยศึกษาจากร่องรอยอารยธรรมต่างๆ ที่ยังคงอยู่ สำหรับวัดวาอารามที่มีอยู่ในทุกๆ พื้นที่ในจังหวัดและเทศบาลเมืองอโยธยา

“...การที่เรามีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง มันก็มีข้อดี ข้อเสีย อย่างเช่นชาวบ้านเขาก็มีโอกาสทำมาหากินมากขึ้น รายได้มากขึ้น ช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น ภาวะในสงครามที่ทางเทศบาลพยายามทำให้เป็นระบบอยู่นี้ก็จะน้อยลง เราก็จะรู้ว่าควรจะพัฒนาหรือตั้งเป้าหมายการทำงานพยายามให้ชาวบ้านเขาอยู่ดี ปลอดภัย มีอาชีพที่แน่นอน ในที่ของเราก็มีตลาดน้ำ มีวัด โบราณสถานก็จะมีคนมาเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศในแหล่งท่องเที่ยวภายในเขตเทศบาลเพิ่มขึ้นทุกปี..”

(นายวุฒิชัย ด่านชัยวิจิตร, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองอโยธยา,
สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2553)

“...อีกพันธกิจหนึ่งที่ทางเทศบาลได้เร่งดำเนินการ คือการอนุรักษ์ ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นให้คงอยู่ และพยายามที่จะดูแลปลอดภัยให้คนในท้องถิ่นด้วย เพราะเป็นเหมือนเมืองเปิด ทางผ่านเข้าผ่านออก..”

(นางกรรณิการ์ มหาวิจิตร, ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม,
สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2553)

การปรับปรุงแผนงานและโครงการโดยเน้นการร่วมคิด ร่วมทำ และการจ้างงานในชุมชนเพื่อนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยโครงการส่วนใหญ่

“..มีการส่งเสริมสนับสนุนอำนวยความสะดวกให้ประชาชนผู้ประกอบการธุรกิจหรืออาชีพซึ่งทำให้เกิดการจ้างงาน ประกอบอาชีพของประชาชนทั่วไปและในชุมชน ตลอดจนการปรับปรุงภูมิทัศน์ตามถนนที่เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญๆ ต่างๆ เพื่อสนับสนุนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา...”

(นางปิยสิริ เพียรภักดี, รองปลัดเทศบาลเมืองอโยธยา,
สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2553)

“...โครงการส่วนใหญ่มักจะเป็นการส่งเสริม สนับสนุนให้ชาวบ้านได้ประกอบอาชีพ กระตุ้นให้เกิดการจ้างงานในแต่ละชุมชนมากขึ้น...”

(นางกรรณิการ์ มหาวิจิตร, ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม,
สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

“...ตัวอย่างงาน OTOP ของทางเทศบาลฯ จะเห็นว่าที่เป็นผลิตภัณฑ์อาหาร สุขภาพ ซึ่งแต่ละชิ้นถ้าได้รับการพัฒนาให้มีความโดดเด่น และชาวบ้านได้เห็นว่ามีช่องทางที่สามารถแข่งขันกับคนอื่น ๆ ได้ รู้ว่าจะขายยังไร รู้จักผู้ค้าคนอื่น ๆ ชาวบ้านก็จะเห็นมาตรฐานของที่อื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพ ความสะอาด และความปลอดภัย แล้วเค้าก็จะคิดได้ว่าจะทำสินค้าของตนเองให้ดีขึ้น ยังไง..รู้ว่าทำไปถึงขายได้...”

(นางปิยสิริ เพ็ชรภักดี, รองปลัดเทศบาลเมืองอโยธยา,
สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2553)

นอกจากนี้ ทางเทศบาลเมืองอโยธยายังวางยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจน โดยการดำเนินโครงการการแก้ปัญหาความยากจนในพื้นที่ ซึ่งหลักการสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจนทางเทศบาลเมืองอโยธยาได้น้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และ “การบริหารจัดการเชิงพื้นที่” และ “การกระจายอำนาจ” ให้มีส่วนร่วมช่วยจัดความยากจนมาเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองอโยธยา เพื่อบูรณาการภารกิจของส่วนราชการ ระบบข้อมูล แผน และงบประมาณ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมุ่งเน้นแก้ปัญหาตามประเด็นเป้าหมายการพัฒนา ดังนี้

“...เป้าหมายที่ทางเทศบาลได้วางไว้ คือ ขจัดความยากจน และความหิวโหย ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่งเสริมบทบาทสตรีและความเท่าเทียมกันทางเพศ ต่อสู้โรคเอดส์ มาเลเรีย และโรคสำคัญอื่นๆ รักษาและจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

(นางจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว, หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม,
สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2553)

“...การแก้ไขปัญหาความยากจน ระดับครัวเรือน โดยฝึกการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อวิเคราะห์ตัวเอง ทำแผนชีวิต ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับศักยภาพของครัวเรือนแต่ละกลุ่ม โดยมีเป้าหมายให้ครัวเรือนดำรงชีวิต ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีรายได้เฉลี่ยเกินกว่ามาตรฐาน (26,000 บาท/คน/ปี) ..”

(นางจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว, หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม,
สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2553)

“...ครัวเรือนที่สามารถพัฒนาตนเองได้ เน้นการดำเนินการโดยใช้ 4 ฐาน คือ ฐานการเรียนรู้ คือการปรับทัศนคติ เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้วย

ตัวชี้วัด 3ร นั้นคือ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ เรียนรู้การทำบัญชีครัวเรือน และการจัดทำแผนชีวิต .. 3อ ออมทรัพย์ อาชีพ และเอื้ออารีย์...”

(นางจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว, หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม,
สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2553)

“...ถ้าให้ลำดับความสำคัญ และความจำเป็นเร่งด่วนของการช่วยเหลือกลุ่มแรกที่นึกถึงคือกลุ่มผู้พิการและผู้สูงอายุ โดยทางเทศบาลได้จัดสวัสดิการและส่งต่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแล อาทิ พมจ. ที่สนับสนุนเงินสงเคราะห์ จัดสวัสดิการชุมชน รวมทั้งการสร้างพื้นที่ฝึกอาชีพให้ผู้ด้อยโอกาส”

(นางจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว, หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม,
สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2553)

นอกจากนี้ การแก้ไขปัญหาความยากจนระดับชุมชน ควรมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาในลักษณะองค์รวมโดยใช้กระบวนการแผนชุมชนเป็นเครื่องมือในการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และขยายโอกาสเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ โดยทางเทศบาลเมืองอโยธยาได้มีมาตรการส่งเสริมกระบวนการการพัฒนาแผนงานของชุมชนให้สามารถเชื่อมโยง กับแผนพัฒนาของท้องถิ่นเทศบาล ไปจนถึงแผนพัฒนาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

“...โครงการส่งเสริมการบูรณาการและใช้ประโยชน์ทุนในชุมชน ได้แก่ SML กทบ. กองทุนชุมชนและงบประมาณจากเทศบาลหรือยุทธศาสตร์จังหวัด เพื่อพัฒนาอาชีพและคุณภาพของคนในชุมชน”

(นางจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว, หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม,
สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2553)

เทศบาลเมืองอโยธยาได้จัดคลินิกแก้จนเป็นประจำทุกเดือน หรือตามความเหมาะสม ได้แก่คลินิกอาชีพ/คลินิกบัญชีครัวเรือน คลินิกสุขภาพรวมทั้งการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ พัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP วิสาหกิจชุมชนเกษตรกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนระดับชุมชนและเทศบาล

การพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต

เทศบาลเมืองอโยธยามุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น โดยสนับสนุนให้เกิดโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนในหลากหลายรูปแบบ อาทิ การควบคุมป้องกันโรค การอบรมสุขภาพ การรณรงค์ป้องกันยาเสพติด เป็นต้น จำนวนโครงการกว่า 17 โครงการ ภายใต้งบประมาณจำนวน 5,311,460 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 4.55 ของงบประมาณทั้งหมดนั้น ก่อให้เกิดการโครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมด้านกีฬาและนันทนาการ รวมทั้งการสงเคราะห์ประชาชนผู้เดือดร้อน และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและผู้พิการ

แนวคิด “อโยธยาก้าวไกล ไปกับการพัฒนา” นั้นเป็นเป้าหมายของการพัฒนาและส่งเสริมคุณชีวิตด้านการศึกษา โดยเทศบาลเมืองอโยธยาได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ซึ่งมีจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็กหมู่ 5 ตำบลไผ่ลิง (วัดพระญาติการาม) และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมู่ 4 ตำบลไผ่ลิง (วัดประดู่ทรงธรรม) ให้มีคุณภาพและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาจนได้รับรางวัลแห่งความสำเร็จหลายรางวัล อาทิ

- รางวัลศูนย์เด็กเล็กน่าน้อย ระดับดี ปี 2546
- รางวัลศูนย์เด็กเล็กน่าน้อย ระดับดีมาก ปี 2547
- รางวัลศูนย์เด็กเล็กน่าน้อย ระดับดีเด่นระดับจังหวัด ปี 2550
- รางวัลศูนย์เด็กเล็กน่าน้อยยอดเยี่ยม ระดับดี ปี 2551

เทศบาลเมืองอโยธยาได้ให้ความสำคัญในการดูแลเด็กให้มีคุณภาพ มีการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมุ่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาชาติพื้นฐาน การให้การศึกษาและอบรมเลี้ยงดูเด็กๆ ด้วยความรักและความอบอุ่นทั้งในครอบครัว สถานศึกษา และชุมชน

“...ภายใต้การบริหารงานของคณะผู้บริหารชุดนี้ ท่านให้ความสำคัญในการดูแลเด็กให้มีคุณภาพทั้งกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม ไปจนถึงสติปัญญาในเหมาะสมตามวัย”

(นางจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว, หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม,
สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2553)

“...เรื่องการบริหารจัดการ เรามีครูผู้ดูแลเด็กๆ ที่นี่ ที่มีคุณภาพได้รับรางวัลมาติดๆ กันหลายปีแล้ว น่าจะเป็นรางวัลที่ทางกรมฯ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น) ให้ไว้ ได้มาตั้งแต่ปี 2550 ...”

(นางจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว, หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม,
สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2553)

“...การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนก็มีบ้างส่วนใหญ่วางเทศบาลฯ จะประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือ เวลาที่มีกิจกรรมสำคัญๆ ต่างๆ ก็ขอผ่านทางชมรมผู้สูงอายุนี้แหละ ส่วนใหญ่ก็มาช่วยดูแลเรื่องอาหารการกิน รับส่งเด็ก ใครถนัดเรื่องอะไร อยากสอนเรื่องไหนก็ขอความร่วมมือกันไป”

(นางจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว, หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม,
สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2553)

ภายใต้แนวคิด “การพัฒนาคนและชุมชน” ของผู้นำท้องถิ่นนั้น ได้แสดงให้เห็นถึงการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา มีส่วนร่วมในการฝึกอบรม โดย

“...เทศบาลจะทำหน้าที่เป็นหลักในการให้การสนับสนุนเตรียมความพร้อม รวมทั้งพยายามที่จะระดมทรัพยากรจากเอกชน ห้างร้าน เครือข่ายต่างๆ อาจรวมถึงครอบครัว ชุมชน และส่วนราชการต่างๆ เพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กๆ และคนในสังคม ซึ่งก็คือคนในครอบครัวของพวกเขาเอง” (นายณรงค์ ด่านชัยวิโรจน์, นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองอโยธยา, สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2554)

นอกจากนี้ ทางเทศบาลเมืองอโยธยายังให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส ระดับการปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐานและความด้านอาชีพในลักษณะของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำหรับการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 8 และต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ได้กำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเพื่อให้มีสุขภาพดีทั้งกายใจอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ชุมชนมีความเข้มแข็งในการกระตุ้นหรือเสริมสร้างให้ประชาชนเกิดความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ด้วยการบริหารจัดการท้องถิ่นให้เป็น “ชุมชนน่าอยู่” และขยายไปสู่เมืองและจังหวัดต่อไป

“...สนับสนุนชุมชนให้มีบทบาทรองรับอ่อนแอของระบบครอบครัวไทย เน้นการจัดการบริการเสริมในชุมชนเพื่อการดูแลครอบครัวที่อ่อนแอ ผู้ที่ไร้ที่พึ่ง ทั้งคนแก่ที่อยู่กับเด็กตามลำพังในรูปแบบที่หลากหลายตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน เช่น การร่วมมือลงแรงจัดหา หรือซ่อมแซมที่อยู่อาศัย การสร้างงานให้ผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น...”

(นายณรงค์ ด่านชัยวิโรจน์, นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองอโยธยา, สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2554)

“...มีหลายเรื่องที่ว่าเทศบาลสนับสนุน อย่างสภาผู้สูงอายุ กิจกรรมสร้างสรรค์ให้แก่ผู้สูงอายุ...”

(นางจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว, หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2553)

โดยแนวคิดการเตรียมความพร้อมให้แก่สังคมผู้สูงอายุ โดยยึดการให้ผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า “...ถ้าผู้สูงอายุมีสุขภาพกายดี สุขภาพจิตดี ก็จะเป็นหลักชัยของสังคม...” เป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี ทั้งร่างกายและจิตใจ โดยการสร้างหลักประกันด้านรายได้และระบบการออมในช่วงวัยทำงานที่เพียงพอสำหรับช่วงวัยชรา การสร้างพฤติกรรมด้านสุขภาพที่เหมาะสมกับช่วงวัย สนับสนุนครอบครัวให้เข้มแข็งสามารถดูแลสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขยายฐานการให้เบี้ยยังชีพแก่คนชราที่ไม่มีรายได้ และส่งเสริมการให้ประสบการณ์ของผู้สูงอายุในกระบวนการพัฒนาของสังคมและประเทศโดยระบบคลังสมอง

“...โครงการของกองงานสวัสดิการสังคม ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุก็จะเป็น การอุดหนุนส่งเสริมกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ การให้การสงเคราะห์ผู้พิการ ผู้ ยากไร้ ..มีการอุดหนุนงบประมาณเป็นทุนการศึกษาสำหรับเด็กนักเรียนที่เรียนดี คุณธรรมแต่ยากจนเหมือนกัน...”

(นายวุฒิชัย ด้านชัยวิจิตร, นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองอโยธยา,
สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2553)

“...เทศบาลเมืองอโยธยาได้จัดทำโครงการอโยธยาน่าอยู่เพื่อให้ สอดคล้องและเกิดการพัฒนา ตลอดจนเป็นกระกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกๆ ด้านซึ่งเป็นการ สนองตอบยุทธศาสตร์เศรษฐกิจพอเพียงของรัฐบาล...”

(นายวุฒิชัย ด้านชัยวิจิตร, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองอโยธยา,
สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2553)

“...ตามแผนพัฒนาตั้งแต่ฉบับที่ 8 ที่ได้กำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางของ การพัฒนาเพื่อให้มีสุขภาพดีทั้งกายใจและอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ชุมชนต้องมีความ เข้มแข็งในการกระตุ้นหรือเสริมสร้างให้ประชาชนเกิดความร่วมมือกันในการ พัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ด้วยการบริหารจัดการท้องถิ่นให้เป็นชุมชนน่าอยู่ และ ขยายไปสู่เมืองและจังหวัด..เทศบาลเมืองอโยธยาได้รับรางวัลเทศบาลน่าอยู่ ด้าน สุขภาพดีเด่น ระดับจังหวัดตั้งแต่ปี 2547 จนถึง 2552จากสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและศูนย์อนามัยที่ 1...”

(นางกรรณิการ์ มหาวิจิตร, ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม,
สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2554)

โดยสรุป การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของ ประชาชนการควบคุมและป้องกันโรค การอบรมสุขาภิบาลร้านอาหาร การรณรงค์ป้องกันยาเสพติด ในด้านการศึกษา มีการพัฒนาและปรับปรุงศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น รวมทั้งการ ส่งเสริมด้านกีฬาและนันทนาการ การให้การสงเคราะห์แก่ประชาชนผู้เดือดร้อนและส่งเสริมคุณภาพ ชีวิตของผู้สูงอายุและผู้พิการ

นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้มีความปลอดภัยในทรัพย์สินโดยมีการจัด ให้มีมาตรการป้องกันและพัฒนาระบบข้อมูล และการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยการจัดให้มี มาตรการป้องกันและพัฒนาระบบข้อมูลและการเฝ้าระวังในลักษณะเป็นศูนย์ข้อมูลร่วมกันทั้งภาครัฐ เทศบาลและอาสาสมัครในพื้นที่ และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น กล้องโทรทัศน์ วงจรปิด ติดตั้งใน จุดเสี่ยงให้เต็มพื้นที่ของเทศบาลเมืองอโยธยา เพื่อเป็นผู้เฝ้าระวังการก่ออาชญากรรม และการ โจรกรรมตลอด 24 ชั่วโมง

“...เรื่องปัญหายาเสพติดเยอะมาก แต่มันต้องช่วยกัน ชาวบ้านเป็นคน
ที่รู้ดี แต่บางทีเค้าก็กลัวแต่เราอยากให้เค้าไม่ได้คิดถึงแต่ครอบครัวเขา ตัวเขาเอง
อยากให้เราคิดว่าชุมชน เด็กๆ ก็เหมือนเป็นลูกหลาน อย่างชมรมผู้สูงอายุ อยู่ใน
วัยที่มีลูกหลานแล้วทั้งนั้น...”

(นายวุฒิชัย ด้านชัยวิจิตร, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองอโยธยา,
สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2553)

การเร่งรัดการแก้ไขปัญหายาเสพติด และสนับสนุนเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ในการ
ปราบปรามยาผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ของเทศบาลให้หมดไป โดยยังคงยึดหลักการ “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วยที่ต้อง
ได้รับการรักษา ส่วนผู้ค้า คือ ผู้ที่ต้องได้รับรับโทษตามกฎหมาย” ทั้งนี้ เทศบาลจะเร่งรัด
ผลักดันปราบปรามการค้ายาเสพติดร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ลดปริมาณ ผู้เสพยาและป้องกันมิให้
กลุ่มเสี่ยงเข้าไปเป็นเหยื่อของยาเสพติด “...มีหลายวิธีการที่ทางเทศบาลและชุมชนช่วยกันใช้
กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน โดยให้แต่ละบ้านทำงานร่วมกับชุมชนควบคู่กันไปกับการ
สนับสนุนทั้งคน เจ้าหน้าที่ของเทศบาล...” (นายณรงค์ ด้านวิชัยโรจน์, นายกมนตรีเทศบาลเมือง
อโยธยา, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

การพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน

การปรับปรุงแผนงานและโครงการโดยเน้นการร่วมคิด ร่วมทำ และการจ้างงานใน
ชุมชน เทศบาลเพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็ง อาทิ

“...มีหลายโครงการคนในชุมชนมาร่วมคิด ร่วมกันทำศักยภาพของคน
ในชุมชนของเทศบาลจะว่าไปแล้วก็สูงกว่าพื้นที่อื่นๆ อย่างผู้สูงอายุที่เห็นส่วน
ใหญ่ก็จะเป็นข้าราชการบำนาญ เป็นเจ้าของธุรกิจมีลูกมีหลานคอยดูแลอย่าง
น้อยก็มีใจเข้ามาช่วยทำงาน ตรงนี้ทางเทศบาลก็จะสบายใจ เพียงเราสนับสนุน
เงินอุดหนุนหรือเปิดพื้นที่ให้มีการจัดกิจกรรมตามความเหมาะสมและความเห็น
จากที่ประชุมเสนอ แค่นี้เราก็จะเห็นพลังของแต่ละชุมชนเข้ามาช่วยกันทำงาน
มาดูแลกันและกัน..”

(นางปิยสิริ เพ็ชรภักดี, รองปลัดเทศบาลเมืองอโยธยา,
สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2553)

การกำหนดแผนงานการสร้างการเรียนรู้และความสามารถในการจัดการของชุมชน
เพื่อพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยการสนับสนุนให้ชุมชนเข้าร่วมในกระบวนการคิด วิเคราะห์ กำหนด
ตำแหน่งของตัวเอง และวางทิศทาง การพัฒนาตามศักยภาพความพร้อมของชุมชน

“...การสนับสนุนชุมชนผ่านผู้สูงอายุให้มีบทบาทรองรับความอ่อนแอ
ของระบบครอบครัวไทย เน้นการจัดการเสริมในชุมชนเพื่อการดูแลครอบครัวที่
อ่อนแอ ผู้ไร้ที่พึ่ง คนแก่ที่อยู่กับเด็กตามลำพังในรูปแบบที่หลากหลายตาม
สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน อย่างเช่น การดูแลลูกหลานของกันและกัน

การร่วมมือลงแรงจัดหากิจกรรมที่สร้างสรรค์ในช่วงวันหยุดให้ครอบครัว หรือการสร้างงานให้ผู้ด้อยโอกาส พ่อบ้าน แม่บ้านที่ไม่มีงาน อย่างน้อยก็ช่วยบรรเทาปัญหาบางอย่างในขั้นแรกไปได้กว่าจะมาถึงเทศบาล ชุมชนก็จะแก้ปัญหาในจุดนี้ไปก่อนแล้ว ก็ดี”

(นางจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว, หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม,
สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2553)

“...ปู่ ย่า ตา ยาย ผู้สูงอายุ ชุมชนช่วยแก้ปัญหาความอบอุ่นในครอบครัวไปได้มาก อย่างน้อยเราต้องทำให้ช่องว่างช่วงวัยตรงนี้ลดลง คนแก่กับวัยรุ่นเขาจะรู้สึกว่าการพอกัน มีอะไรก็จะพูดกัน...”

(นางจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว, หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม,
สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2553)

นอกจากนี้ ทางเทศบาลเมืองอโยธยา ยังได้เปิดกว้างให้ทุกภาคีทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนและสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ระดับชุมชนแบบมีส่วนร่วมเป็นผู้ดำเนินการได้ตามความสมัครใจและความพร้อม ตลอดจนการจัดบริการความรู้ให้กับชุมชนตามที่ชุมชนร้องขอ เช่น การสนับสนุนวิทยากร กระบวนการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การให้สถาบันการศึกษาเป็นพี่เลี้ยง การศึกษาดูงานศูนย์การศึกษาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้น

การบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายการจัดการเพื่อพัฒนา อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นั้นให้ความสำคัญเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางน้ำ ทางบก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินการและร่วมรับภาระค่าใช้จ่าย สร้างกลไกกฎระเบียบที่เหมาะสมของชุมชนในการใช้ประโยชน์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้คืนสู่สภาพที่เอื้อต่อความสมดุลของระบบนิเวศและเกื้อหนุนต่อการดำรงชีวิตของคนทุกกลุ่มรวมทั้งคนยากจนในสังคมได้มีโอกาสใช้ประโยชน์อย่างเป็นธรรม ดังนี้

“...อย่างมาตรการที่ทางเทศบาลได้ทำมาอย่างต่อเนื่องคือ การสนับสนุน ส่งเสริม ให้มีการบริหารและจัดการสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ แบบบูรณาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม...ตัวท่านนายกเองก็เห็นความสำคัญมีมาตรการเร่งรัดการควบคุมมลพิษทางอากาศ ขยะ น้ำเสีย กลิ่น และเสียงที่เกิดจากการผลิตและบริโภค โดยเฉพาะเร่งรัดการสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย ที่เกิดขึ้นจากสังคมเมือง การจัดระบบกำจัดขยะ โดยวิธีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเพิ่มศักยภาพของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอโยธยาให้มีขีด

ความสามารถในการกำจัดขยะและบำบัดน้ำเสียใดๆ หนึ่ง เรามีค่าใช้จ่ายในเรื่องนี้ เยอะมาก...”

(นางปิยสิริ เพียรภักดี, รองปลัดเทศบาลเมืองอโยธยา,
สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2553)

“...เราพยายามให้เกิดการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนและชุมชนในการควบคุมและกำจัดมลภาวะที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตและประชาชน มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในทุก หมู่บ้าน”

(นางปิยสิริ เพียรภักดี, รองปลัดเทศบาลเมืองอโยธยา,
สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2553)

“มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ การรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น เพื่อให้เมืองมีสภาพแวดล้อมที่สวยงามน่าอยู่อาศัย โดยเฉพาะในด้านการรักษา ความสะอาด การกำจัดขยะ การกำจัดสิ่งปฏิกูล...”

(นางกรรณิการ์ มหาวิจิตร, ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม,
สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2553)

ตัวอย่างของการส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปให้ตระหนักถึงเรื่องมลพิษสิ่งแวดล้อม พลังงานทางเลือก ลดภาวะโลกร้อน เช่น ทางเทศบาลเมืองอโยธยาได้รณรงค์ลดการใช้รถยนต์ ลดการใช้ถุงพลาสติก ระดมสิ่งของเหลือใช้จากคนรวยช่วยคนจร ปลูกสมุนไพรรักษาสุขภาพ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญในเรื่องการดูแลความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เน้นการป้องกันไม่ให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม รวมทั้งดูแลสิ่งแวดล้อม เช่น ความสะอาด และการจัดให้มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้นด้วย

การจัดการด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

การส่งเสริมฟื้นฟูและการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามให้คงอยู่สืบไปทาง เทศบาลเมืองอโยธยาเริ่มจากการสร้างจิตสำนึกการป้องกันการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ของชุมชนโดยการปฏิรูปการบริหารจัดการสู่ธรรมาภิบาล โดยยึดหลักในการสร้างระบบบริหารกิจการ บ้านเมืองและสังคม 6 ประการ คือ ยึดหลักนิติธรรม คุณธรรม เน้นความโปร่งใส และการมีส่วนร่วม ด้วยความรับผิดชอบและความคุ้มค่า

“...การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีให้เกิดขึ้นใน ทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งมีความจำเป็นต้องร่วมดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งใน ระยะเฉพาะหน้า ระยะกลางและระยะยาว”

(นางกรรณิการ์ มหาวิจิตร, ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม,
สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2553)

ภายในองค์กรของเทศบาลได้ดำเนินการปฏิรูปบทบาทหน้าที่ โครงสร้างและกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐให้มีความโปร่งใส ซื่อสัตย์ ซื่อตรง มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล คือ ประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนอย่างราบรื่น เร่งให้ระบบบริหารและการบริการที่รวดเร็วทันสมัย ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี ลดขั้นตอน และปรับวิธีการปฏิบัติงานให้สั้นและรวดเร็ว

“...โครงการสร้างเสริมให้ประชาชนเกิดความตระหนักในสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เข้าใจและสนใจในวิธีการตรวจสอบและระเบียบกฎหมายขั้นพื้นฐาน”

(นางปิยสิริ เพียรภักดี, รองปลัดเทศบาลเมืองอโยธยา,
สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2553)

“...การปรับปรุงและสร้างความพร้อมและเสริมสร้างขีดความสามารถของพนักงานเทศบาล ทั้งด้านการวางแผน การเงิน การคลัง”

(นางปิยสิริ เพียรภักดี, รองปลัดเทศบาลเมืองอโยธยา,
สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2553)

การดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาที่ผ่านมาของทางเทศบาลเมืองอโยธยา ได้สร้างความพร้อมของเทศบาลให้สามารถรับโอนภารกิจการเงินการคลัง และบุคลากร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลด้วยความเสมอภาค และความโปร่งใส โดยการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานและตรวจสอบการบริหารจัดการงานของเทศบาล รวมทั้งจัดกลไกของระบบข้อมูลข่าวสารและระบบตรวจสอบและติดตามการประเมินผล การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

สรุป การพัฒนาด้านการเมืองและการบริหารจัดการของทางเทศบาลนั้น ได้มีการพัฒนาให้สามารถอำนวยความสะดวกบริการสำหรับประชาชน อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีการปรับปรุงระบบงานของเทศบาลให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากร ให้สามารถบริการประชาชนด้วยความ เป็นธรรม สะดวก รวดเร็ว และสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานโดยการ รับฟังความคิดเห็นของประชาชน การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ให้ถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรม เพื่อพัฒนารายได้ให้ถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรม เพื่อพัฒนารายได้ของเทศบาลให้เพียงพอต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น

โครงการการพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัวของเทศบาลเมืองอโยธยาที่น่าสนใจ

- โครงการการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองอโยธยาร่วมกับธุรกิจเอกชนภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- โครงการปรับปรุงสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน โดยการส่งเสริมการป้องกันดูแลรักษาสุขภาพขั้นพื้นฐานและการป้องกันโรคติดต่อ โดยเฉพาะเด็กเล็ก และหญิงตั้งครรภ์

- โครงการกีฬาเพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงของร่างกายและจิตใจของเด็กเพื่อให้เด็กมีการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล
- โครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์
- โครงการอบรมเลี้ยงดูเด็กๆ ด้วยความรักและความอบอุ่นให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ครอบครัว สถานศึกษา และชุมชน
- โครงการการพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน
- โครงการการสร้างการเรียนรู้และความสามารถในการจัดการของครอบครัว ชุมชน เพื่อพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน
- โครงการส่งเสริมและสร้างรายได้ให้กับเยาวชน โดยจัดสรรโควตาการแสดงในบริเวณตลาดน้ำอโยธยาให้เด็กในพื้นที่เทศบาลเมืองอโยธยา

2.3 ข้อมูลสภาวะการณ์ด้านเด็ก เยาวชนและครอบครัวของเทศบาลเมืองอโยธยา

ผลการสำรวจสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนของเทศบาลเมืองอโยธยา โดย ผศ.จินตนา เวชมี และคณะนักวิจัยโครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนภาคกลาง (Child Watch) ได้ดำเนินการสำรวจการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนในเขตเทศบาลเมืองอโยธยาเมื่อปี พ.ศ. 2550 โดยใช้แบบสอบถามของโครงการติดตามสภาวะการณ์และการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนในระดับตำบล (Child Watch ตำบล) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างของเด็กและเยาวชนในเทศบาลเมืองอโยธยา จำนวน 636 คน จำแนกกลุ่มตัวอย่างตามระดับชั้นได้ดังนี้ เด็กประถมศึกษาจำนวน 275 คน เด็กมัธยมศึกษาจำนวน 361 คน ผลจากการสำรวจสภาวะการณ์เด็กและเยาวชน² พบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

สภาวะการณ์เด็กและเยาวชน : ด้านสุขภาพ

การบริโภคของเด็กและเยาวชนพบว่า

- ร้อยละ 53.6 และ 32.1 ของเด็กประถมที่มีพฤติกรรมในการบริโภคขนมกรุบกรอบและดื่มน้ำอัดลมเป็นประจำ

- เด็กๆ กว่าร้อยละ 70-80 ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ยอมรับว่า “ตัวเองอยู่ในภาวะเครียดจนนอนไม่หลับ”

ความปลอดภัยในชีวิตของเด็กและเยาวชน พบว่า

- เด็กในระดับมัศึกษามี “พฤติกรรมสวมหมวกกันน็อกเป็นประจำทุกครั้งเมื่อขับขี่จักรยานยนต์” แต่ในขณะที่มีเด็กประถมศึกษาเพียง 1 ใน 3 (ร้อยละ 27.00) เท่านั้นที่สวมหมวกกันน็อกเป็นประจำ

² ตัวอย่างแบบสอบถามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนเพิ่มเติมได้ในภาคผนวก

สภาวะการณ์เด็กและเยาวชน : ด้านการศึกษา

ทัศนคติของเด็กและเยาวชนต่อสถานศึกษา พบว่า

● เด็กนักเรียนส่วนใหญ่ (กว่าร้อยละ 50) ชอบไปโรงเรียนและรู้สึกปลอดภัยมาก เวลาไปโรงเรียน

พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน พบว่า

● เด็กนักเรียน 1 ใน 4 หรือร้อยละ 20-25 ที่มีพฤติกรรมอ่านหนังสือเป็นงานอดิเรกเป็นประจำ

● ในขณะที่ผลการสำรวจชี้ให้เห็นว่า “ยิ่งโต ยิ่งมีนิสัยโกง” โดยพิจารณาจากจำนวนเด็กประถม/มัธยมต้น/มัธยมปลายร้อยละ 34.1/54.7/62.5 ตามลำดับ มีพฤติกรรมการการลอกข้อสอบเพื่อนเป็นประจำ

สภาวะการณ์เด็กและเยาวชน : ด้านสังคม

จิตสำนึกสาธารณะของเด็กและเยาวชนพบว่า

● “ยิ่งโต ยิ่งมีน้ำใจ” พบว่าเด็กประถม/มัธยมต้น/มัธยมปลาย จำนวนร้อยละ 39.2/51.0/85.7 เคยเป็นอาสาสมัครทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

● เด็กประถมและมัธยมกว่าร้อยละ 50 ที่มีนิสัยชอบช่วยงานบ้านเป็นประจำ

ทัศนคติต่อท้องถิ่นพบว่า

● เด็กๆ ร้อยละ 60 บอกว่าอาศัยอยู่หรือกลับมาทำงานในจังหวัดที่เรียนหนังสือหลังเรียนจบแล้ว

ด้านคุณธรรมและจริยธรรม พบว่า

● ปრაกฏการณ์ “ยิ่งโต ยิ่งเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม และการทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว น้อยลง” นั้นพบว่าร้อยละของเด็กประถม/มัธยม 57.8/ 32.4 ที่ยังเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษตามหลักศาสนา และเด็กมัธยมร้อยละ 26 ที่พฤติกรรมการเล่นไฟและการพนันบอลเป็นครั้งคราวจนถึงเป็นประจำ

ความเสี่ยงในสถานศึกษาพบว่า

● เด็กในระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 85 พบเห็นการเสพยาเสพติดและร้อยละ 64.5 พบเห็นเพื่อนๆ พกพาอาวุธในสถานศึกษา

การใช้เวลากับครอบครัว พบว่า

● เด็กประถมและมัธยมร้อยละ 67.9/80.7 ยังคงมีเวลาพูดคุยกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และญาติผู้ใหญ่อย่างเป็นประจำ

● เด็กประถมและมัธยมร้อยละ 13.0/16.5 ที่บอกว่าตัวเองต้องอยู่บ้านคนเดียวหลังเลิกเรียนเป็นประจำ

ผลการสำรวจสภาวะการณ่เด็กและเยาวชนของเทศบาลเมืองอโยธยา พบว่าปัจจัยที่ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันต่อภาวะเสี่ยงของสังคมให้เด็กและเยาวชนของเทศบาลเมืองอโยธยาคือ การใช้เวลาอยู่ร่วมกันกับครอบครัวและยังคงความเชื่อในหลักคำสอนของศาสนา สำหรับปัจจัยเสี่ยงที่ควรเร่งแก้ไขคือเรื่อง การขาดความรู้และทักษะชีวิตโดยเฉพาะความรู้เรื่องเพศ และพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ ดังรายงานผลการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนของ ผศ.จินตนา เวชมี (2554) ที่กล่าวว่า “...การขับเคลื่อนงานของเทศบาลเมืองอโยธยาในเรื่องเด็กและเยาวชนอาจารย์ขอเสนอ 2 เรื่อง โดยถ้าดูจากข้อมูลนี้พบว่า เราน่าจะใช้จุดแข็งมาพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับชมรมผู้สูงอายุเชื่อมงานเด็กและเยาวชน ครอบครัวให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันอย่างมีคุณค่าและต้องอดจุดอ่อน โดยการให้ทักษะ/การเรียนรู้เพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ... เป็นการแก้ปัญหาที่มันตรงเป้าหมาย”

สรุปสภาวะการณ่เด็กและเยาวชนของเทศบาลเมืองอโยธยา
จากการสำรวจของโครงการติดตามสภาวะการณ่เด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น

สรุปสภาวะการณ่เด็กและเยาวชนของเทศบาลเมืองอโยธยา	
สภาวะการณ่ดี	สภาวะการณ่เสี่ยง
<ul style="list-style-type: none"> ● เด็ก “ยิ่งโต ยิ่งมีน้ำใจ” ส่วนใหญ่เด็กเคยเป็นอาสาสมัครทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และเด็กประถมและมัธยมมีนิสัยชอบช่วยงานบ้านเป็นประจำ ● เด็กๆ มีทัศนคติที่ดีต่อท้องถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> ● เด็กประถมที่มีพฤติกรรมในการบริโภคขนมกรุบกรอบและดื่มน้ำอัดลมเป็นประจำ ● เด็กระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ยอมรับว่า “ตัวเองอยู่ในภาวะเครียดจนนอนไม่หลับ” ● ด้านคุณธรรมและจริยธรรมน่าเป็นห่วง ● เด็ก “ยิ่งโต ยิ่งมีนิสัยโกง” และ “ยิ่งโต ยิ่งเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม และการทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วน้อยลง” ● เด็กๆ ใช้เวลากับครอบครัวน้อยลง

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นโดยสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน อาทิจิ ประธานผู้สูงอายุ กรรมการชุมชน และเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเมืองอโยธยาเกี่ยวกับสภาวะการณ่ของครอบครัวในเทศบาลเมืองอโยธยา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นปัญหาของครอบครัวที่มีเด็กอยู่ในภาวะเสี่ยงกับอบายมุขครอบครัวผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้อยู่กับลูกหลานและครอบครัวที่ไม่มีเวลาอยู่ด้วยกัน

“...เป็นเรื่องน่าหนักใจมาก ทุกวันนี้คนเราเป็นปัจเจกกันมาก มีแต่กระบวนการเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง ต่างคนต่างอยู่ ปัญหาในครอบครัวไม่ช่วยกันแก้ ปัญหาที่เลยบานปลาย ยิ่งพื้นที่อยุธยาทั้งๆ ที่เป็นเมืองพุทธ มีวัดมากที่สุด มีประวัติศาสตร์ ความเป็นมาที่น่าจะศึกษา เก็บบันทึกกันไว้แต่เราเองกลับ

ยึดหลักธรรมอ่อนมากไม่อยากจะพูด เป็นเรื่องที่น่ากลัวมาก คุณธรรมจริยธรรมที่ควรจะเป็นแนวทางให้สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว ชุมชนหายไปหมด...”

(นายเฉลิม อภิวัต, ประธานชมรมผู้สูงอายุ,
สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2553)

“...ถ้าเรามีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แคะให้ครอบครัวได้เข้ามาพูดคุยกัน บางทีการที่เราหลงลืมความเป็นบ้าน ความเป็นครอบครัวทำให้เราหลุดกรอบไปแล้วเด็กๆ อย่าวว่าแต่เด็กเลย จริงๆ ต้องบอกว่าผู้ใหญ่นี้แหละที่สร้างสิ่งแวดล้อมให้เด็กและครอบครัวห่างเหินกัน..”

(นายเฉลิม อภิวัต, ประธานชมรมผู้สูงอายุ,
สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2553)

“...ตอนนี้ มองไปดูทั้งซอย ดูบ้านโน้น บ้านนี้ก็ด้วย มีแต่คนแก่ อยู่กับหลาน ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยชีวิตภาพ สุขภาพ โดยเฉพาะวัยรุ่นก็ไม่มีความรู้ เรื่องก็เลยเกิดทั้งตั้งครมฯ เพศสัมพันธ์ในโรงเรียน หรือ อย่างผมเป็นคนแก่ก็อยากมีความรู้ว่าจะทำไงให้สุขภาพดีให้เหมาะสมตามช่วงวัย ตรงเนี่ยถ้ามีใครเข้ามาช่วยก็จะดีมาก..”

(นายเฉลิม อภิวัต, ประธานชมรมผู้สูงอายุ,
สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2553)

นอกจากนี้อาจารย์เฉลิม อภิวัตยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า “...ถ้ายังพึ่งตนเองไม่ได้ ภาคประชาชนอ่อนแอ สังคมก็จะยิ่งอ่อนแอ ดังนั้นถึงเวลาแล้วที่เราต้องลงมือและช่วยกันแก้ปัญหา...” (นายเฉลิม อภิวัต, ประธานชมรมผู้สูงอายุ, สัมภาษณ์, 26 กันยายน 2553)

สภาวะการณ์ครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา

การสร้างฐานข้อมูลครอบครัวโดยใช้แบบสำรวจ

การสำรวจสภาวะการณ์ครอบครัว (Family Watch) ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองอโยธยา ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการสำรวจสภาวะการณ์ครอบครัว โดยใช้แบบสอบถามและการจัดเวทีประชาคม ระดมความคิดในท้องถิ่นเพื่อสร้างฐานข้อมูลครอบครัวในระดับท้องถิ่น ดังรายละเอียดดังนี้

1) แบบสำรวจสภาวะการณ์ครอบครัว (Family Watch) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 40 ข้อ และแบ่งประเด็นข้อคำถามสภาวะการณ์ของครอบครัวออกเป็น 5 ด้าน

- (1) ด้านการเลี้ยงดูบุตรหลานในครอบครัว
- (2) ด้านการใช้เวลาในครอบครัว
- (3) ด้านการสื่อสารในครอบครัว
- (4) ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ในครอบครัว
- (5) ด้านการตั้งกฎกติกาและระเบียบวินัยในครอบครัว

สำหรับการศึกษาในขั้นนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างครอบครัวในพื้นที่เทศบาลเมืองอโยธยา โดยได้วางแผนและประชุมร่วมกับคณะกรรมการบริหารชมรมผู้สูงอายุเทศบาลเมืองอโยธยา ในการประชุมประจำเดือนตุลาคม 2553 (ครั้งที่ 10/2553) วันจันทร์ที่ 4 ตุลาคม 2553 โดยในครั้งนี้ นายเฉลิม อภิวัต ประธานในที่ประชุมได้เสนอให้ประธานผู้สูงอายุชุมชนทุกชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามสภาวะการณ์ครอบครัว

“...ก่อนจะเริ่มวาระอื่นๆ ถัดไป ผมอยากให้ท่านประธานชุมชนทุกคนได้ร่วมกันพิจารณาแบบสอบถามฉบับนี้ แบบสอบถามทั้งหมดมี 40 ข้อคำถาม โดยแต่ละข้อคำถามมีประเด็นที่น่าสนใจมาก ซึ่งจริงๆ ทุกข้อคำถามทุกครอบครัวต้องปฏิบัติอยู่แล้ว แต่ตอนนี้อยากรู้ และอยากให้เราลองไปสำรวจดูสิว่าในชุมชนของเรา มีความรักความอบอุ่นในครอบครัวเป็นอย่างไร การเลี้ยงดูลูกหลานเป็นอย่างไร มีได้เถียงกันมากน้อยแค่ไหน...ขอความร่วมมือทุกท่านแล้วประชุมคราวหน้าก็นำมาส่ง ทางผู้วิจัยก็จะนำไปวิเคราะห์และจะนำมาเสนออีกที ทีนี้เราก็คงรู้ว่า อโยธยาน่าอยู่เพียงใด แล้วเราจะทำอย่างไรให้น่าอยู่ขึ้น...”

(นายเฉลิม อภิวัต, ประธานชมรมผู้สูงอายุ,
เวทีระดมความคิด, 9 พฤศจิกายน 2553)

ข้อมูลจำนวนครัวเรือนในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา ดังตารางที่ 19 และสุ่มตัวอย่างจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 นั้นพบว่าผู้วิจัยต้องสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวนอย่างน้อย 370 ฉบับ แต่เนื่องจากอาจารย์เฉลิม อภิวัต ในฐานะประธานในที่ประชุมได้กล่าวในการประชุมชมรมผู้สูงอายุว่า ...”ผมอยากให้ทุกชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำงานครั้งนี้ เพราะจะเป็นประโยชน์อย่างมาก อยากรู้ให้เก็บทุกชุมชน“ ดังนั้น ผลของการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลเมืองอโยธยาที่มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 4,664 ครัวเรือนนั้นผู้วิจัยจะได้ดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจำนวนรวมทั้งสิ้น 525 ฉบับโดยเก็บแบบสอบถามจำนวน 25 ฉบับต่อ 1 ชุมชน และการเก็บข้อมูลครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากประธานผู้สูงอายุทั้ง 21 ชุมชน

ตารางที่ 22 : จำนวนครัวเรือนและสุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา

ชุมชน	จำนวนครัวเรือน (ครัวเรือน)	จำนวนสุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน)
1) ชุมชนประชาอุทิศ	354	25
2) ชุมชนโพธาราม	293	25
3) ชุมชนพัฒนาตน	169	25
4) ชุมชนชัยมงคลร่วมใจ	297	25
5) ชุมชนศาลเจ้าแม่ดุสิต	213	25
6) ชุมชนตลาดสมจิตต์	273	25

7) ชุมชนวัดแจ้งพัฒนา	189	25
8) ชุมชนหลวงพ่อบุญศรี	276	25
9) ชุมชนวัดประดู่ทรงธรรม	138	25
10) ชุมชนวัดพระญาติการาม	179	25
11) ชุมชนไผ่ลิงซอย1-2	125	25
12) ชุมชนเจ้าพ่อจ้อย	227	25
13) ชุมชนบ้านเตาอิฐ	276	25
14) ชุมชนซอยตันไทร	216	25
15) ชุมชนเจ้าแม่ไทรทอง	259	25
16) ชุมชนสมณโกฏฐาราม	286	25
17) ชุมชนคลองปากข้าวสาร	152	25
18) ชุมชนตันสะอาด	195	25
19) ชุมชนหลวงพ่อบุญ	326	25
20) ชุมชนร่วมใจพัฒนา	296	25
21) ชุมชนอโยธยา	294	25
รวม	4,664	525

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาวะการณ์ครอบครัวด้วยแบบสอบถามจำนวน 525 ชุดนี้ ผู้วิจัยได้รับคืน 424 ชุด คิดเป็นร้อยละ 80.76³ และการนำเสนอข้อมูลจากแบบสำรวจสภาวะการณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามและครอบครัว และส่วนที่ 2 ข้อมูลสภาวะการณ์ครอบครัว โดยในส่วนนี้ ข้อคำถามจะสามารถจำแนกประเด็นในการถามได้ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการดูแลบุตรหลานในครอบครัว 2) ด้านการใช้เวลาในครอบครัว 3) ด้านการสื่อสารในครอบครัว 4) ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ในครอบครัวและ 5) ด้านการตั้งกฎกติกาและระเบียบวินัยในครอบครัว โดยในแต่ละด้านจะมีข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ และแต่ละข้อคำถามจะเป็นการสำรวจความคิดเห็นและพฤติกรรมของครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องนั้นๆ ดังรายละเอียดนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามและครอบครัว

1) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา

ตารางที่ 23 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	รายละเอียด	จำนวนคน(N=424)	ร้อยละ
เพศ	เพศชาย	150	35.4
	เพศหญิง	256	60.4
	ไม่ตอบ	18	4.2

³หมายเหตุ : ในการดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถามเป็นช่วงเดือนตุลาคมพฤศจิกายน-2553 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเฉพาะเขตเทศบาลเมืองอโยธยาประสบอุทกภัยจึงส่งผลให้แบบสอบถามบางส่วนสูญหายไป

สถานภาพ	โสด	60	14.2
	แต่งงานแล้ว	286	67.5
	ไม่ตอบ	78	18.4
อายุ	18-22 ปี	39	9.2
	26-30 ปี	36	8.5
	31-40 ปี	52	12.3
	41-50 ปี	79	18.6
	51-60 ปี	84	19.8
	มากกว่า 61 ปี	114	26.
	ไม่ตอบ	20	4.7
ระดับการศึกษาสูงสุด	ต่ำกว่าระดับประถมศึกษา	18	4.2
	ประถมศึกษา	128	30.2
	มัธยมศึกษา	98	26.1
	อาชีวศึกษา	44	10.4
	ปริญญาตรี	78	18.4
	ปริญญาโทและสูงกว่า	9	2.1
	ไม่ตอบ	49	11.6

ตารางที่ 23 พบว่าข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 60.4 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว (จำนวน 286 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5) มีอายุในช่วง 41-60 ปี รวมจำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 และผู้ตอบส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับประถมศึกษาจำนวน 226 คน (ร้อยละ 30.2) รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาจำนวน 226 คน (ร้อยละ 26.1)

2) ข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถามในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา

ตารางที่ 24 : ข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา

ข้อมูลพื้นฐานครอบครัว	รายละเอียด	จำนวนคน (N=424)	ร้อยละ
ลักษณะครอบครัว	มีพ่อ แม่ และลูก	266	55.7
	มีลูกที่อยู่กับพ่อ หรือ แม่	68	16.0
	มีเด็กอยู่กับญาติ	21	5.0
	เด็กอยู่กับผู้สูงอายุ	51	12.0
	ผู้สูงอายุอยู่ตามลำพัง	20	4.7
	คู่สมรสยังไม่มีลูก	10	2.4
	ไม่ตอบ	18	4.2
สถานภาพของครอบครัว	อยู่ด้วยกัน	271	63.9
	หย่า	11	2.6
	แยกกันอยู่	50	11.8

	หม้าย	42	9.9
	ไม่ตอบ	50	11.8
อาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัว	นักเรียนนักศึกษา	12	2.8
	ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	33	7.8
	พนักงานบริษัท	58	13.7
	ค้าขาย ธุรกิจ	66	15.6
	รับจ้าง ลูกจ้าง	112	26.4
	เกษตรกร	13	3.1
	แม่บ้าน พ่อบ้าน	63	14.9
	เกษียณ	37	8.7
	ไม่ตอบ	30	7.1

ตารางที่ 24 พบว่าลักษณะครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูก (จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 55.7) รองลงมาเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่มีลักษณะลูกอยู่กับพ่อหรือแม่ (จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0) และจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะครอบครัวแบบเด็กอยู่กับผู้สูงอายุ

สถานภาพของครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา มีครอบครัวที่อยู่ด้วยกันจำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 63.9 รองลงมาคือครอบครัวที่แยกกันอยู่จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 โดยอาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างหรือเป็นลูกจ้าง จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 26.4 รองลงมาและมีจำนวนใกล้เคียงกันคือ อาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจ จำนวน 66 คน (คิดเป็นร้อยละ 15.6) และพ่อบ้าน/แม่บ้าน จำนวน 63 คน (คิดเป็นร้อยละ 14.9) นอกจากนี้ยังมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท จำนวน 58 คน (คิดเป็นร้อยละ 13.7) และยังพบว่ามึนักเรียน นักศึกษาที่เป็นหัวหน้าครอบครัวอีกจำนวน 12 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.8

สรุปประเด็นที่น่าสนใจจากข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา

- ร้อยละ 33 ของครอบครัวในเทศบาลเมืองอโยธยาเป็นครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ เช่น ครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวที่เด็กอยู่กับญาติ หรือครอบครัวที่เด็กอยู่กับผู้สูงอายุ
- 1 ใน 4 ของครอบครัวในเทศบาลเมืองอโยธยามีสถานภาพครอบครัวหย่าร้าง แยกกันอยู่และเป็นหม้าย
- หัวหน้าครอบครัวกว่าร้อยละ 55.7 ที่ใช้แรงงานโดยทำงานอยู่ในภาคอุตสาหกรรม และบริษัท

ส่วนที่ 2 ข้อมูลสภาวะการณ์ครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองอยุธยา

ตารางที่ 25 : สภาวะการณ์ครอบครัวด้าน “การดูแลบุตรหลาน” ในครอบครัว

“การดูแลบุตรหลาน” ในครอบครัว		ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม						รวม	ค่าเฉลี่ย	S.D.
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	ไม่ตอบ			
1) ท่านคิดว่าครอบครัวของท่านเป็นครอบครัวที่อบอุ่น (ข้อที่ 21)	จำนวน	6	20	136	148	109	5	424	3.80	0.89
	ร้อยละ	(1.4)	(4.7)	(32.1)	(34.9)	(25.7)	(1.2)	(100.0)		
2) ท่านและคนในครอบครัวมีความเข้าใจกันดี (ข้อที่ 36)	จำนวน	7	15	131	179	85	7	424	3.77	0.87
	ร้อยละ	(1.7)	(3.5)	(30.9)	(42.2)	(20.0)	(1.7)	(100.0)		
3) ท่านภูมิใจในบทบาทหน้าที่ที่ท่านทำให้ครอบครัว (ข้อที่ 16)	จำนวน	3	14	161	156	81	9	424	3.72	0.84
	ร้อยละ	(0.7)	(3.3)	(38.0)	(36.8)	(19.1)	(2.1)	(100.0)		
4) ท่านมีความมั่นใจในวิธีการเลี้ยงดูลูกหลานของท่าน (ข้อที่ 6)	จำนวน	8	21	166	149	76	4	424	3.63	0.90
	ร้อยละ	(1.9)	(5.0)	(39.2)	(35.1)	(17.9)	(0.9)	(100.0)		
5) ท่านทราบกิจวัตรประจำวันของทุกคนในบ้านเป็นอย่างดี (ข้อที่ 1)	จำนวน	19	36	148	114	104	3	424	3.59	1.09
	ร้อยละ	(4.5)	(8.5)	(34.9)	(26.9)	(24.5)	(2.7)	(100.0)		
6) ท่านมักอยู่เป็นเพื่อนลูกหลานเสมอเวลาลูกหลานมีปัญหา (ข้อที่ 26)	จำนวน	7	33	150	163	62	9	424	3.58	0.90
	ร้อยละ	(1.7)	(7.8)	(35.4)	(38.4)	(14.6)	(2.1)	(100.0)		
7) ท่านให้อิสระกับลูกหลานมาก (ข้อที่ 31)	จำนวน	3	26	202	136	49	8	424	3.49	0.81
	ร้อยละ	(0.7)	(6.1)	(47.6)	(32.1)	(11.6)	(1.9)	(100.0)		
8) ท่านกอดลูกหลานเป็นประจำ (ข้อที่ 11)	จำนวน	17	64	156	119	67	1	424	3.37	1.05
	ร้อยละ	(4.0)	(15.1)	(36.8)	(28.1)	(15.8)	(0.2)	(100.0)		
ค่าเฉลี่ย								3.58	0.66	

ตารางที่ 25 พบว่าสภาวะการณ์ครอบครัวของเทศบาลเมืองอยุธยาในเรื่องการดูแลบุตรหลานอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66

ผลจากการศึกษาพบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับสูงกว่าข้ออื่นๆ คือ ประเด็นเรื่อง “ครอบครัวมีความอบอุ่น” โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.80 และมีผู้ตอบแบบสอบถามในประเด็นนี้ในระดับมากถึงมากที่สุดจำนวน 257 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 60.60 รองลงมาคือ “ความเข้าใจกันดีในครอบครัว” โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.77 และมีผู้ตอบแบบสอบถามในประเด็นนี้ในระดับมากถึงมากที่สุดจำนวน 264 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 62.26 และประเด็นเรื่อง “ความภูมิใจของตนเองต่อบทบาทและหน้าที่ที่ทำให้ครอบครัว” มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.72 โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 267 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 55.80 ที่ตอบในระดับมากถึงมากที่สุด

สำหรับประเด็นเรื่อง “การให้อิสระกับลูกหลาน” และ “พฤติกรรมการกอดลูกหลานเป็นประจำ” พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด 2 อันดับ โดยมีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ตอบว่าตนเองให้อิสระกับลูกหลานในระดับปานกลางถึงน้อยที่สุดจำนวน 261 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 54.4 และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.49 ส่วนพฤติกรรมแสดงความรักโดยการกอดลูกหลานพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 267 คนที่กอดลูกหลานระดับปานกลางถึงน้อยที่สุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 55.9 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดจากผลการสำรวจสภาพการณ์ครอบครัวของเทศบาลเมืองโยธยาในเรื่องการดูแลบุตรหลานในครอบครัว

สรุปสภาพการณ์ที่น่าสนใจเรื่อง “การดูแลลูกหลาน” ในครอบครัว

จุดเด่นที่ชัดเจน	เรื่องที่น่าสนใจในเชิงเปรียบเทียบ
<ul style="list-style-type: none"> ● ร้อยละ 60 คิดว่าครอบครัวตนเอง “เป็นครอบครัวที่อบอุ่นและมีความเข้าใจกันดี” ในครอบครัว ● ร้อยละ 56 ตอบว่า “มีความภูมิใจของตนเองต่อบทบาทและหน้าที่ที่ทำให้ครอบครัว” ในระดับมากที่สุด 	<ul style="list-style-type: none"> ● อัตราส่วนลดลงชัดเจนเมื่อพูดถึงความมั่นใจในการดูแลลูก ร้อยละ 46.1 อยู่ในระดับปานกลางถึงน้อยที่สุด ● ร้อยละ 47.9 ทราบกิจวัตรทุกคนในบ้านในระดับปานกลางถึงน้อยที่สุด ● ร้อยละ 44.9 รู้สึกว่าอยู่เป็นเพื่อนลูกในยามที่ลูกมีปัญหาได้ ในระดับปานกลางถึงน้อยที่สุด ● แคร้อยละ 43.9 ที่กอดลูกหลานเป็นประจำ

ตารางที่ 26 : สภาพการณ์ครอบครัวด้าน “การใช้เวลา” ในครอบครัว

“การใช้เวลา” ในครอบครัว		ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม							ค่าเฉลี่ย	S.D.
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ไม่ตอบ	รวม		
1) ท่านมีเวลาพูดคุยกับลูก อย่างพอเพียง (ข้อที่ 22)	จำนวน	8	27	159	164	61	5	424	3.58	0.88
	ร้อยละ	(1.9)	(6.4)	(37.5)	(38.7)	(14.4)	(1.2)	(100.0)		
2) ท่านมีเวลาอยู่พร้อม หน้ากันทั้งครอบครัวทุกวัน หรือแทบทุกวัน (ข้อที่ 17)	จำนวน	9	39	165	115	87	9	424	3.56	0.99
	ร้อยละ	(2.1)	(9.2)	(38.9)	(27.1)	(20.5)	(2.1)	(100.0)		
3) ท่านชอบอยู่บ้านเพื่อ พูดคุยหรือเล่นกับลูก (ข้อที่ 37)	จำนวน	4	32	169	151	60	8	424	3.56	0.86
	ร้อยละ	(0.9)	(7.5)	(39.9)	(35.6)	(14.2)	(1.9)	(100.0)		
4) ท่านทานข้าวเย็นกับ ครอบครัวเป็นประจำ (ข้อที่ 2)	จำนวน	19	38	164	113	87	3	424	3.50	1.06
	ร้อยละ	(4.5)	(9.0)	(38.7)	(26.7)	(20.5)	(0.7)	(100.0)		
5) ท่านดูโทรทัศน์กับลูก เป็นประจำ (ข้อที่ 12)	จำนวน	15	38	161	137	71	2	424	3.50	0.99
	ร้อยละ	(3.5)	(9.0)	(38.0)	(32.3)	(16.7)	(0.5)	(100.0)		
6) ท่านจัดสรรเวลาในแต่ละ วันให้มีเวลาสำหรับ ครอบครัว (ข้อที่ 7)	จำนวน	10	31	175	147	55	6	424	3.49	0.90
	ร้อยละ	(2.4)	(7.3)	(41.3)	(34.7)	(13.0)	(1.4)	(100.0)		

7) ท่านมีกิจกรรมที่มักทำ ร่วมกันในครอบครัวเป็น ประจำ เช่นไปเที่ยว ไปเยี่ยม ญาติ เล่นกีฬา (ข้อที่ 27)	จำนวน	19	50	183	110	53	9	424		
	ร้อยละ	(4.5)	(11.8)	(43.2)	(25.9)	(12.5)	(2.1)	(100.0)	3.31	0.99
8) ท่านไปไหนมาไหนกับ ลูกในวันหยุดสุดสัปดาห์เป็น ประจำ (ข้อที่ 32)	จำนวน	21	87	189	78	42	7	424		
	ร้อยละ	(5.0)	(20.5)	(44.6)	(18.4)	(9.9)	(1.7)	(100.0)	3.08	0.99
									ค่าเฉลี่ย	3.41
										0.71

ตารางที่ 26 สภาวะการณ์ครอบครัวของเทศบาลเมืองอโยธยาในเรื่องการใช้เวลาในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71

ผลจากการศึกษา พบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่สูงกว่า 3.50 อยู่ 3 เรื่อง คือ ประเด็นเรื่อง “การมีเวลาพูดคุยกันกับลูกหลานอย่างพอเพียง” (ค่าเฉลี่ย 3.58) โดยมีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในประเด็นนี้ในระดับมากถึงมากที่สุดจำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 53.07 รองลงมาคือเป็นเรื่อง “การมีเวลาอยู่พร้อมหน้ากันทั้งครอบครัวทุกวันหรือแทบทุกวัน” และ “ความชอบในการอยู่บ้านเพื่อพูดคุยและเล่นกับลูกหลาน” ซึ่งทั้งสองประเด็นนี้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่เท่ากันคือ 3.56

โดยประเด็นเรื่อง “การมีเวลาอยู่พร้อมหน้ากันทั้งครอบครัวทุกวันหรือแทบทุกวัน” พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามในระดับมากถึงมากที่สุดจำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 47.64 และ ประเด็นเรื่อง “ความชอบในการอยู่บ้านเพื่อพูดคุยและเล่นกับลูกหลาน” มีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในระดับมากถึงมากที่สุดจำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 49.76 นอกจากนี้มียังประเด็นอื่นๆ อาทิ เรื่อง “การจัดสรรเวลาในแต่ละวันให้ครอบครัว” ที่มีค่าเฉลี่ย 3.49 ซึ่งอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน

สำหรับประเด็นเรื่อง “การทำกิจกรรมร่วมกับลูกหลานในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์” พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่ไปไหนมาไหนกับลูกหลานในช่วงวันหยุดอยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 หรือคิดเป็นร้อยละ 70 และนับเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดในเรื่องการใช้เวลากับคนในครอบครัวอีกด้วย

สรุปสภาวะการณ์ที่น่าสนใจเรื่อง “การใช้เวลา” ในครอบครัว

จุดเด่นที่ชัดเจน	เรื่องที่อ่อนลงมาในเชิงเปรียบเทียบ
<ul style="list-style-type: none"> ● การมีเวลาพูดคุยลูกอย่างพอเพียง ● การมีเวลาอยู่พร้อมหน้ากันทั้งครอบครัวทุกวันหรือแทบทุกวัน ● การชอบอยู่บ้านเพื่อพูดคุยหรือเล่นกับลูก 	<ul style="list-style-type: none"> ● การมีกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวเช่น การดูโทรทัศน์ การไปเที่ยวกับลูกในวันหยุดสุดสัปดาห์

ตารางที่ 27 : สภาวะการณ์ครอบครัวด้าน “การสื่อสาร” ในครอบครัว

“การสื่อสาร” ในครอบครัว		ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม						รวม	ค่าเฉลี่ย	S.D.
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	ไม่ตอบ			
1) ครอบครัวท่านให้อภัย และประนีประนอมกันเสมอ (ข้อที่ 8)	จำนวน	3	32	138	158	88	5	424	3.71	0.91
	ร้อยละ	(0.7)	(7.5)	(32.5)	(37.3)	(20.8)	(1.2)	(100.0)		
2) ท่านคิดว่าการพูดชม เชยในสิ่งที่ลูกทำดี จะมีผลให้ พฤติกรรมที่ไม่ดีลดลงได้ (ข้อที่ 38)	จำนวน	6	18	150	173	71	6	424	3.68	0.86
	ร้อยละ	(1.4)	(4.2)	(35.4)	(40.8)	(16.7)	(1.4)	(100.0)		
3) ท่านคิดว่าท่านคุยกับลูก ได้อย่างสบายใจทุกเรื่อง (ข้อที่ 28)	จำนวน	6	36	163	139	72	8	424	3.56	0.92
	ร้อยละ	(1.4)	(8.5)	(38.4)	(32.8)	(17.0)	(1.9)	(100.0)		
4) ท่านคุยเรื่องงานกับ ครอบครัว (ข้อที่ 13)	จำนวน	12	31	169	141	70	1	424	3.53	0.95
	ร้อยละ	(2.8)	(7.3)	(39.9)	(33.3)	(16.5)	(0.2)	(100.0)		
5) ท่านคิดว่าลูกคุยกับท่าน ได้อย่างสบายใจทุกเรื่อง (ข้อที่ 33)	จำนวน	6	34	169	155	49	11	424	3.50	0.86
	ร้อยละ	(1.4)	(8.0)	(39.9)	(36.6)	(11.6)	(2.6)	(100.0)		
6) ท่านปรึกษาปัญหา กับครอบครัว (ข้อที่ 23)	จำนวน	9	41	175	140	52	7	424	3.44	0.91
	ร้อยละ	(2.1)	(9.7)	(41.3)	(33.0)	(12.3)	(1.7)	(100.0)		
7) ท่านชวนลูกคุยเกี่ยวกับ ข่าวสารเหตุการณ์ประจำวัน ต่างๆ เป็นประจำ (ข้อที่ 18)	จำนวน	18	60	220	92	27	7	424	3.12	0.89
	ร้อยละ	(4.2)	(14.2)	(51.9)	(21.7)	(6.4)	(1.7)	(100.0)		
8) ท่านมีเรื่องขัดแย้งถก เถียงในครอบครัวเป็นประจำ (ข้อที่ 3)	จำนวน	112	143	124	30	10	5	424	2.24	1.00
	ร้อยละ	(26.4)	(33.7)	(29.2)	(7.1)	(2.4)	(1.2)	(100.0)		
ค่าเฉลี่ย								3.31	0.59	

ตารางที่ 27 พบว่าสภาวะการณ์ครอบครัวของเทศบาลเมืองอโยธยาในเรื่องการสื่อสารและสัมพันธ์ภาพอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59

ผลจากการศึกษาพบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับสูงกว่าข้ออื่นๆ คือ ประเด็นเรื่อง “การให้อภัยและการประนีประนอมในครอบครัวเสมอ” โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.71 และมีผู้ตอบแบบสอบถามในประเด็นนี้ในระดับมากถึงมากที่สุดจำนวน 246 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 58.02 รองลงมาคือ ประเด็นเรื่อง “การพูดชมเชยเมื่อลูกหลานทำความดี” และยังมีความเชื่อที่ว่าพฤติกรรมที่ไม่ดีจะสามารถลดน้อยลงด้วย โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 244 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 57.55 ที่ตอบในระดับมากถึงมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.68

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่จะ “การสื่อสาร พูดคุยกันในเรื่องเกี่ยวกับข่าวสาร เหตุการณ์ประจำวันอย่างเป็นประจำ” ในระดับปานกลางเท่านั้น โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.12 ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนเพียง 119 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 28.06 ที่มีพฤติกรรมในเรื่องนี้อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองอโยธยามีความขัดแย้งกันอยู่ในระดับน้อย ซึ่งคิดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเพียง 2.24 เท่านั้น แต่ยังมีเพียงผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 40 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 9.43 ที่มีความขัดแย้งและถกเถียงกันในครอบครัวอย่างเป็นประจำในระดับมากถึงมากที่สุดตารางที่ สภาวะการณ์ครอบครัวด้าน “การสนับสนุนการเรียนรู้” ในครอบครัว

สรุปสภาวะการณ์ที่น่าสนใจเรื่อง “การสื่อสาร” ในครอบครัว

จุดเด่นที่ชัดเจน	เรื่องที่อ่อนลงมาในเชิงเปรียบเทียบ
<ul style="list-style-type: none"> ● ครอบครัวส่วนใหญ่ให้อภัยและประนีประนอมกันเสมอ ● การพูดชมเชยในสิ่งที่ลูกทำดี จะทำให้พฤติกรรมไม่ลดลง 	<ul style="list-style-type: none"> ● ลูกไม่สามารถคุยทุกเรื่องกับพ่อแม่ได้ ● การไม่ปรึกษาปัญหาและเรื่องงานกับครอบครัว ● การชวนลูกคุยเกี่ยวกับข่าวสารเหตุการณ์ประจำวันเป็นประจำ

ตารางที่ 28 : สภาวะการณ์ครอบครัวด้าน “การสนับสนุนการเรียนรู้” ในครอบครัว

“การสนับสนุนการเรียนรู้” ในครอบครัว		ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม						รวม	ค่าเฉลี่ย	S.D.
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ไม่ตอบ			
1) ท่านจะสอนคนในครอบครัวให้แก้ปัญหา โดยคำนึงถึงเหตุผลมากกว่าใช้ความรู้สึก (ข้อที่ 39)	จำนวน	5	17	146	161	88	7	424	3.74	0.88
	ร้อยละ	(1.2)	(4.0)	(34.4)	(38.0)	(20.8)	(1.7)	(100.0)		
2) ท่านให้กำลังใจลูกในการเรียนรู้เสมอ และชื่นชมผลการเรียนของเขาทุกครั้งเมื่อมีโอกาส (ข้อที่ 34)	จำนวน	10	29	157	129	89	10	424	3.62	0.98
	ร้อยละ	(2.4)	(6.8)	(37.0)	(30.4)	(21.0)	(2.4)	(100.0)		
3) ท่านคิดว่าควรสอนวิธีแก้ปัญหาให้ลูกโดยตรง เพราะลูกยังอ่อนประสบการณ์ (ข้อที่ 24)	จำนวน	10	29	159	162	56	8	424	3.54	0.90
	ร้อยละ	(2.4)	(6.8)	(37.5)	(38.2)	(13.2)	(1.9)	(100.0)		
4) ท่านสนับสนุนให้คนในครอบครัวดูรายการสารคดีต่างๆ ทางโทรทัศน์มากกว่ารายการบันเทิง (ข้อที่ 9)	จำนวน	12	40	191	126	56	2	424	3.41	0.93
	ร้อยละ	(2.8)	(9.4)	(45.0)	(29.0)	(13.2)	(0.5)	(100.0)		
5) ท่านพูดคุยถึงเรื่องราวในโทรทัศน์กับลูกประจำ (ข้อที่ 19)	จำนวน	17	59	210	100	33	5	424	3.17	0.91
	ร้อยละ	(4.0)	(13.9)	(49.5)	(26.6)	(7.8)	(1.2)	(100.0)		

6) ท่านมีโอกาสพบกับครูประจำชั้นของลูกเป็นครั้งคราว (ข้อที่ 29)	จำนวน	53	94	174	67	22	14	424	2.78	1.04
	ร้อยละ	(12.5)	(22.2)	(41.0)	(15.8)	(5.2)	(3.3)	(100.0)		
7) ท่านซื้อหนังสือต่างๆ ให้ลูกเป็นประจำ เช่นวารสาร นิตยสาร การ์ตูน เรื่องสั้น (ข้อที่ 4)	จำนวน	66	90	183	59	22	4	424	2.72	1.06
	ร้อยละ	(15.6)	(21.2)	(43.2)	(13.9)	(5.2)	(0.9)	(100.0)		
8) ท่านแก้ปัญหาบ้านเมืองกับครอบครัว (ข้อที่ 14)	จำนวน	82	117	177	31	5	12	424	2.42	0.93
	ร้อยละ	(19.3)	(27.6)	(41.7)	(7.3)	(1.2)	(2.8)	(100.0)		
								ค่าเฉลี่ย	3.12	0.63

ตารางที่ 28 พบว่าสภาวะการณ์ครอบครัวของเทศบาลเมืองโยธยาในเรื่องการสนับสนุนการเรียนรู้ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.63

ผลจากการศึกษาพบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับสูงกว่าข้ออื่นๆ คือ ประเด็นเรื่อง “การสอนลูกหลานให้ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ในการแก้ปัญหา” โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.74 และมีผู้ตอบแบบสอบถามในประเด็นนี้ในระดับมากถึงมากที่สุดจำนวน 249 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 58.73 รองลงมาคือประเด็นเรื่อง “การให้กำลังใจและชื่นชมลูกหลาน” ในเรื่องผลการเรียนทุกครั้งเมื่อมีโอกาส โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 218 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 51.42 ที่ตอบในระดับมากถึงมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.62

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่จะสนับสนุนการเรียนรู้ด้วย “การซื้อหนังสือให้ลูกหลานเป็นประจำ” ในระดับค่อนข้างน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 2.72 ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนเพียง 87 คนเท่านั้นหรือคิดเป็นร้อยละ 20.51 ที่มีพฤติกรรมเรื่องนี้อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และประเด็นเรื่อง “การถกเถียงปัญหาของบ้านเมืองกับคนในครอบครัว” นั้น พบว่า ครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองโยธยาจะถกเถียงเรื่องปัญหาของบ้านเมืองอยู่ในระดับน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับประเด็นอื่นๆ ซึ่งคิดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเพียง 2.42 เท่านั้น แต่ยังมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 36 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 8.49 ที่ชอบถกปัญหาบ้านเมืองกับคนในครอบครัวอย่างเป็นทางการเป็นประจำในระดับมากถึงมากที่สุด

สรุปสภาวะการณ์ที่น่าสนใจเรื่อง “การสนับสนุนการเรียนรู้” ในครอบครัว

จุดเด่นที่ชัดเจน	เรื่องที่อ่อนลงมาในเชิงเปรียบเทียบ
<ul style="list-style-type: none"> ● การสอนให้คนในครอบครัวแก้ปัญหามากกว่าใช้ความรู้สึก ● การให้กำลังใจและชื่นชมผลการเรียนของลูกเมื่อมีโอกาส 	<ul style="list-style-type: none"> ● การพูดคุยเรื่องราวในโทรทัศน์กับลูกเป็นประจำ ● การมีโอกาสในการพบครูประจำชั้น ● การซื้อหนังสือให้ลูก ● การถกเถียงปัญหาบ้านเมืองกับคนในครอบครัว

ตารางที่ 29 : สภาวการณ์ครอบครัวด้าน “การตั้งกฎกติกาและระเบียบวินัย” ในครอบครัว

“การตั้งกฎกติกา และระเบียบวินัย” ในครอบครัว	ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม							รวม	ค่าเฉลี่ย	S.D.
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	ไม่ตอบ				
1) ท่านคอยดูแลอาหารการ กินของลูกหลานให้ถูกหลัก โภชนาการ (ข้อที่ 35)	จำนวน	9	29	160	146	74	6	424	3.59	0.93
	ร้อยละ	(2.1)	(6.8)	(37.7)	(34.4)	(17.5)	(1.4)	(100.0)		
2) ท่านรับฟังเหตุผลของลูก เสมอ (ข้อที่ 30)	จำนวน	7	31	175	160	42	9	424	3.48	0.84
	ร้อยละ	(1.7)	(7.3)	(41.3)	(37.7)	(9.9)	(2.1)	(100.0)		
3) ท่านมีกติกาในครอบครัว ที่ทุกคนช่วยกันปฏิบัติ (ข้อที่ 10)	จำนวน	9	42	187	122	63	1	424	3.44	0.93
	ร้อยละ	(2.1)	(9.9)	(44.1)	(28.8)	(14.9)	(0.2)	(100.0)		
4) ท่านเห็นว่าการมีกติกาใน ครอบครัวเป็นเรื่องจำเป็น(ข้อ ที่ 15)	จำนวน	17	42	177	149	32	7	424	3.33	0.91
	ร้อยละ	(4.0)	(9.9)	(41.7)	(35.1)	(7.5)	(1.7)	(100.0)		
5) ท่านเปิดโอกาสให้คนใน บ้านได้แย้งความเห็นของท่าน ได้โดยไม่ขุ่นเคือง (ข้อที่ 20)	จำนวน	14	46	196	128	33	7	424	3.29	0.89
	ร้อยละ	(3.3)	(10.8)	(46.2)	(30.2)	(7.8)	(1.7)	(100.0)		
6) ครอบครัวของท่านมี กฎระเบียบในการอบรมเลี้ยง ดูเด็กๆ ค่อนข้างเคร่งครัด (ข้อ ที่ 40)	จำนวน	18	36	268	84	42	6	424	3.26	0.90
	ร้อยละ	(4.2)	(8.5)	(56.1)	(19.8)	(9.9)	(1.4)	(100.0)		
7) ท่านมักจะต้องออกคำสั่ง หรือจำเป็นต้องบังคับให้ลูกทำ อย่างที่ท่านเห็นว่าเหมาะสม (ข้อที่25)	จำนวน	29	85	189	82	33	6	424	3.01	0.99
	ร้อยละ	(6.8)	(20.0)	(44.6)	(19.3)	(7.8)	(1.4)	(100.0)		
8) ท่านตั้งกติกาในบ้านไม่ให้ ลูกโทรหัตน์ เล่นเกม นาน เกินไป (ข้อที่ 5)	จำนวน	66	71	190	70	20	7	424	2.78	1.06
	ร้อยละ	(15.6)	(16.7)	(44.8)	(16.5)	(4.7)	(1.7)	(100.0)		
								ค่าเฉลี่ย	3.26	0.59

ตารางที่ 29 พบว่าสภาวการณ์ครอบครัวของเทศบาลเมืองอโยธยาในเรื่องการตั้งกฎ
กติกาและระเบียบวินัยอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
0.59

ผลจากการศึกษาพบว่า ครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองอโยธยาส่วนใหญ่จะ “ดูแล
เรื่องอาหารและโภชนาการของลูกหลานอย่างสม่ำเสมอ” โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.59 และมีผู้ตอบ
แบบสอบถามจำนวน 220 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 51.89 ที่ตอบว่าตนเองดูแลเรื่องอาหารของ
ลูกหลานอย่างสม่ำเสมอในระดับมากถึงมากที่สุด

ประเด็นที่น่าสนใจรองลงมาคือ “การรับฟังเหตุผลของลูกหลานเสมอ” โดยพบว่า
นอกจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองจะเป็นผู้ตั้งกฎกติกาแล้วยัง “การยอมรับฟังเหตุผลลูกหลาน” อีกด้วย

โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.48 และมีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 202 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 47.64 ที่ยอมรับว่าตนเองรับฟังเหตุผลของลูกหลานอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังมีประเด็นเรื่อง “การช่วยกันปฏิบัติตามกฎกติกาในครอบครัว” โดยจะเห็นได้ว่าจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 185 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 43.63 ที่ยอมรับว่าทุกคนในครอบครัวมีส่วนช่วยกันและกันในการที่จะปฏิบัติตามกฎที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.44 ซึ่งอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน

สำหรับประเด็นเรื่อง “การออกคำสั่งหรือบังคับให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ถูกต้องในสถานการณ์ที่เหมาะสม” นั้น พบว่าครอบครัวในเขตเทศบาลเมืองโยธยาจำนวนเพียง 115 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 27.12 ที่คิดว่าจะมีการออกคำสั่งหรือบังคับในสถานการณ์ที่จำเป็นและเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.01 และสอดคล้องกับประเด็นเรื่อง “การตั้งกติกาในการดูโทรทัศน์และเล่นเกม” ซึ่งพบว่ามีพ่อแม่ ผู้ปกครองจำนวนเพียง 90 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 21.26 เท่านั้นที่คิดว่าตนเองสามารถตั้งกติกาเพื่อไม่ให้ลูกเล่นเกมหรือโทรทัศน์นานเกินไปในระดับที่เข้มงวดมากถึงมากที่สุด ซึ่งเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับประเด็นอื่นๆ ในเรื่องเดียวกันโดยมีค่าเฉลี่ยเพียง 2.78

สรุปประเด็นสภาวะการณ์เรื่อง “การตั้งกฎกติกาและระเบียบวินัย” ในครอบครัวที่น่าสนใจ พบว่า ความเคร่งครัดของกฎระเบียบในการอบรมเลี้ยงดูเด็กยังอยู่ในระดับน้อย และควรปรับปรุงในเรื่อง “การออกคำสั่งให้สถานการณ์ที่เหมาะสม” และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของสภาวะการณ์ด้านนี้พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่ยังคงมีการตั้งกฎกติกาและระเบียบวินัยไม่เคร่งครัด ยืดหยุ่น เช่น การตั้งกติกาเรื่องเวลาการเล่นเกม และดูโทรทัศน์ เป็นต้น

สรุปสภาวะการณ์ที่น่าสนใจเรื่อง “การตั้งกฎกติกาและระเบียบวินัย” ในครอบครัว

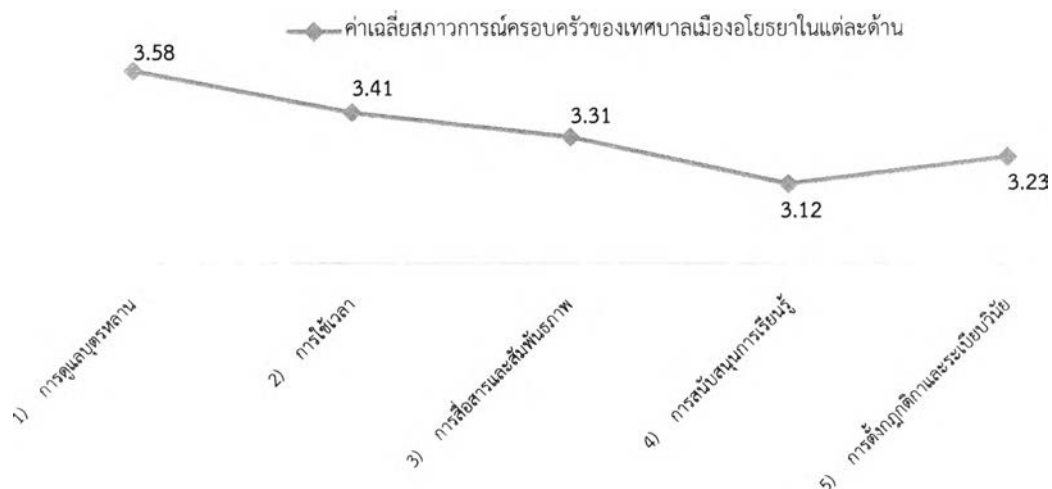
จุดเด่นที่ชัดเจน	เรื่องที่อ่อนลงมาในเชิงเปรียบเทียบ
<ul style="list-style-type: none"> ● การดูแลอาหารของลูกหลานให้ถูกล้างโภชนาการ ● การรับฟังเหตุผลของลูก ● การมีกติกาในครอบครัวที่ทุกคนช่วยกัน 	<ul style="list-style-type: none"> ● การออกคำสั่งให้สถานการณ์ที่เหมาะสม <p>เช่น การตั้งกติกาเรื่องเวลาการเล่นเกม และดูโทรทัศน์</p>

สรุปผลการสำรวจสภาวะการณ์ครอบครัวของเทศบาลเมืองโยธยา

ผลการศึกษาสภาวะการณ์ครอบครัวของเทศบาลเมืองโยธยาทั้ง 5 ด้านพบว่า ด้านการดูแลบุตรหลานมีสภาวะการณ์ที่ดีที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.58 รองลงมาคือด้านการใช้เวลาในครอบครัวมีค่าเฉลี่ย 3.41 และการสื่อสารและสัมพันธ์ภาพในครอบครัวมีค่าเฉลี่ย 3.31 ส่วนด้านการตั้งกฎกติกาและระเบียบวินัยและการสนับสนุนการเรียนรู้ในครอบครัวมีค่าเฉลี่ยน้อยเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 3.26 และ 3.12 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 1

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาวะการณ์ครอบครัวของเทศบาลเมืองโยธยาในแต่ละด้าน

สรุปประเด็นที่น่าสนใจจากผลการสำรวจสภาวะการณ์ครอบครัวในเทศบาลเมืองโยธยา	
ประเด็นที่ควรรักษาความเข้มแข็ง	ประเด็นที่ควรส่งเสริมให้เข้มแข็งขึ้น
<ul style="list-style-type: none"> ● ครอบครัวคิดว่าครอบครัวตนเอง “เป็นครอบครัวที่อบอุ่นและมีความเข้าใจกันดี” ในครอบครัว ● ความภูมิใจของตนเองต่อบทบาทและหน้าที่ที่ทำให้ครอบครัว ● การมีเวลาพูดคุยลูกอย่างพอเพียง ● การมีเวลาอยู่พร้อมหน้ากันทั้งครอบครัวทุกวันหรือแทบทุกวัน ● การชอบอยู่บ้านเพื่อพูดคุยหรือเล่นกับลูก ● ครอบครัวส่วนใหญ่ให้อภัยและประนีประนอมกันเสมอ ● การพูดชมเชยในสิ่งที่ลูกทำดี จะทำให้พฤติกรรมไม่ดีลดลง ● การสอนให้คนในครอบครัวแก้ปัญหามากกว่าใช้ความรู้สึก ● การให้กำลังใจและชื่นชมผลการเรียนของลูกเมื่อมีโอกาส ● การดูแลอาหารของลูกหลานให้ถูกหลักโภชนาการ ● การรับฟังเหตุผลของลูก ● การมีกติกากันในครอบครัวที่ทุกคนช่วยกัน 	<ul style="list-style-type: none"> ● ความมั่นใจในการดูแลลูก ● การทราบกิจวัตรทุกคนในบ้าน ● การอยู่เป็นเพื่อนลูกในยามที่ลูกมีปัญหาได้ ● การกอดลูกหลานเป็นประจำ ● การมีกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวเช่น การดูโทรทัศน์ การไปเที่ยวกับลูกในวันหยุดสุดสัปดาห์ ● การที่ลูกไม่สามารถคุยทุกเรื่องกับพ่อแม่ได้ ● การไม่ปรึกษาปัญหาและเรื่องงานกับครอบครัว ● การชวนลูกคุยเกี่ยวกับข่าวสารเหตุการณ์ประจำวันอย่างเป็นประจำ ● การพูดคุยเรื่องราวในโทรทัศน์กับลูกเป็นประจำ ● การมีโอกาสในการพบครูประจำชั้น ● การซื้อหนังสือให้ลูก ● การถกเถียงปัญหาบ้านเมืองกับคนในครอบครัว ● การออกคำสั่งให้สถานการณ์ที่เหมาะสม เช่น การตั้งกติกาเรื่องเวลาการเล่นเกมส์ และดูโทรทัศน์

1) การนำเสนอข้อมูลต่อเวทีประชาคมของเทศบาลเมืองอโยธยา

ผู้วิจัยได้จัดเวทีคืนข้อมูลจากผลการสำรวจสภาวการณ์ได้ดำเนินการจัดเวทีพัฒนา ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัว โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับชุมชนเพื่อ สร้างความตระหนัก และให้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาครอบครัวในพื้นที่ ดังปรากฏในรายงาน การประชุมคณะกรรมการบริหารชมรมผู้สูงอายุเทศบาลเมืองอโยธยา ประจำเดือนธันวาคม 2553 (ครั้งที่ 11/2553) วันจันทร์ที่ 13 ธันวาคม 2553 ณ ห้องประชุมสภาเทศบาลเมืองอโยธยา ได้ บันทึกไว้ว่า

“...นายเฉลิม อภิวิาท ประธานชมรมผู้สูงอายุ ได้แจ้งต่อที่ประชุมต่อ ว่า ชมรมผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองอโยธยามีความมุ่งมั่นที่ถือเป็นหลักชัยที่จะให้ ชาวอโยธยาเดินทางไปถึงจุดมุ่งหมาย 3 ข้อ คือ 1) การมีรูปแบบที่เป็นวัฒนธรรม ของชาวอโยธยา 2) การสร้างและรักษาให้อโยธยาเป็นเมืองอโยธยาน่าอยู่ 3) อโยธยามีครอบครัวที่เข้มแข็ง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของคนแก่อ่างพวกเราจะที่จะ ช่วยกันทำให้อโยธยาน่าอยู่ ทางผู้วิจัยได้ แจ้งว่าได้ข้อมูลแบบสอบถามกลับคืนมา ประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์แล้ว และเสนอแนะว่าควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จาก ครอบครัวต้นแบบ ประมาณ เดือน มกราคม 2554...”

(รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารชมรมผู้สูงอายุ
เทศบาลเมืองอโยธยาประจำเดือนธันวาคม, 2553)

“...ข้อมูลเบื้องต้นที่ทางผู้วิจัยได้นำเสนอวันนี้ ถ้าเราให้ทุกครอบครัว ได้มารับทราบก็จะเป็นเรื่องที่ดี เพราะว่ามันเป็นเหมือนหลักปฏิบัติของครอบครัว จะได้ว่าเราอ่อนตรงไหน น้อยตรงไหน เหมือนเป็นกระจกสะท้อนให้ครอบครัว ได้เห็นครอบครัวเอง..อย่างเรื่องนั่งดูโทรทัศน์ด้วย หรือกินข้าวเย็นด้วยกัน เป็น เรื่องที่ทะเล่ยกกันไป บางที่หลายครอบครัวก็หลงลืม...ครอบครัวที่จะมาในวงงาน ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่เป็นต้นแบบ เป็นครอบครัวที่ดีอยู่แล้ว ถ้าเราให้เขามา รับรู้ข้อมูล ก็จะได้รู้ว่าในชุมชนยังมีครอบครัวที่มีปัญหา ต้องการให้เพื่อนเข้าไป ช่วยเหลือ น่าจะทำให้เข้าใจกันมากขึ้น...”

(นายเฉลิม อภิวิาท, ประธานชมรมผู้สูงอายุ,
เวทีระดมความคิด, 9 พฤศจิกายน 2553)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมฯ ให้นำเสนอข้อมูลผลการสำรวจ สภาวการณ์ครอบครัวของเทศบาลเมืองอโยธยา เพื่อให้เกิดครอบครัวในพื้นที่ได้ตระหนักถึง ความสำคัญของปัญหา รวมทั้งเพื่อให้คนในชุมชนได้ร่วมกันเสนอแนวทางการแก้ไขร่วมกันโดยการจัด เวทีระดมความคิดและพัฒนายุทธศาสตร์การส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัวของเทศบาลเมืองอโยธ ยานี้ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองการศึกษา สำนักงานเทศบาลเมืองอโยธยา

“...งบประมาณสำหรับการจัดเวทีครั้งนี้ เดี่ยวทางเทศบาลจะเป็นผู้ดำเนินการให้ โดยเอาจากبودหนุนออกมา เพราะเป็นภารกิจของทางเทศบาลอยู่แล้ว...เพราะค่าใช้จ่ายคงไม่มากเท่าไร..”

(นางจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว, หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม,
เวทีระดมความคิด, 9 พฤศจิกายน 2553)

“...บของชมรมผู้สูงอายุดูสิ ว่าเรามีเท่าไร เอามาช่วยตรงส่วนนี้ได้หรือไม่ ต้องทำอย่างไร...

(นายเฉลิม อภิวัต, ประธานชมรมผู้สูงอายุ,
เวทีระดมความคิด, 9 พฤศจิกายน 2553)

นอกจากนี้ เทศบาลเมืองอโยธยา ชมรมผู้สูงอายุ ได้ตระหนักการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาด้วยข้อมูล ดังนั้นจึงได้ขอความร่วมมือไปยังสถาบันการศึกษาของท้องถิ่นซึ่งได้แก่มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาในการนำข้อมูลเด็กและเยาวชนที่เคยได้ดำเนินการศึกษาให้นำมาเสนอพร้อมกันในเวทีนั้นด้วย เพื่อให้ครอบครัวและคนในชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาครอบครัวว่าไม่มีส่งผลเพียงเฉพาะคู่สามีภรรยาเท่านั้น แต่ยังส่งผลถึงลูกๆ อีกด้วย ดังคำกล่าวของหัวหน้ากองการศึกษาที่ว่า “...เราน่าจะให้ อ.จินตนาเอาข้อมูลเด็กมานำเสนอด้วยเลยในวันงาน เพราะจะได้เห็นภาพว่าเด็กมีปัญหาแบบนี้ ก็เพราะครอบครัวมีพฤติกรรมแบบนี้ ...เพราะปกติคนจะมองแยกส่วนกันเหมือนจะรู้ว่า พ่อ แม่ ลูก มีปัญหา แต่มันจะเกี่ยวข้องกันตรงไหน เหมือนที่ผลออกมาว่าพ่อแม่ไม่มีเวลาคุยกับลูกเลย ลูกๆ ไม่ชอบปรึกษาปัญหากับพ่อแม่. ที่นี้พอเราไปดูพฤติกรรมเด็กเราก็จะเห็นว่าที่เด็กชอบคุยโทรศัพท์ เล่นเน็ต เพราะอะไร ไม่ใช่ว่าอะไรก็เพราะพ่อแม่ไม่มีเวลา...”

(นางจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว, หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม, เวทีระดมความคิด, 9 พฤศจิกายน 2553)

การระดมความคิดจากคนในท้องถิ่นภายใต้โครงการ “ครอบครัวเข้มแข็ง อโยธยาน่าอยู่” เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2554 ณ โรงแรมอุทองอินน์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการจัดงานในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทเรียนที่ดีๆ จากครอบครัวต้นแบบของเทศบาลเมืองอโยธยา และเพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาเป็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัวสำหรับเทศบาลเมืองอโยธยา ดังสรุปความสำคัญจากคำกล่าวเปิดงานของรองนายกเทศมนตรีเมืองอโยธยา ดังนี้

“...โครงการครอบครัวเข้มแข็ง อโยธยาน่าอยู่ นี้ มีเป้าหมายของการนำความรู้และข้อมูลจากชุมชนมาเป็นฐานในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับพื้นที่ เพื่อให้เกิดแนวทางการแก้ปัญหาสังคมโดยเฉพาะเรื่องบ้าน ครอบครัว และชุมชน รวมทั้งคาดหวังว่าจะเกิดแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่ในอนาคต...”

(นายวุฒิชัย ด่านชัยวิจิตร , รองนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองอโยธยา,
เวทีระดมความคิด, 26 มกราคม 2554)

ข้อมูลสภาวะการณ์ครอบครัว รวมทั้งแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ครอบครัวจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครอบครัวในเทศบาลเมืองอโยธยา สามารถสรุปสาระสำคัญเป็นประเด็นที่น่าสนใจเรื่อง “การเลี้ยงดูลูกหลานและคนในครอบครัว” อาทิ

- กว่าร้อยละ 53 “มั่นใจในวิธีการเลี้ยงดูลูกหลานของตนเอง และพร้อมเป็นเพื่อนเป็นที่ปรึกษาให้ลูกหลานเวลามีปัญหา”
- ร้อยละ 44 ให้อิสระ ลูกหลานและชระเดียวกันก็แสดงความรักต่อคนในครอบครัวอย่างเป็นประจำ เช่น กอด
- กว่าร้อยละ 60 คิดว่า “ครอบครัวของตนเองเป็นครอบครัวที่อบอุ่นมากถึงมากที่สุด” “มีความเข้าใจกันดีระหว่างคนในครอบครัวระดับมากถึงมากที่สุด”

2) การระบุปัญหาและความต้องการของครอบครัวในเทศบาลเมืองอโยธยา

คำกล่าวเปิดงาน “ครอบครัวเข้มแข็ง อโยธยาน่าอยู่” ของนางวาสิณี ผิวผ่อง นายกเหล่ากาชาดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2554) ได้กล่าวว่า

“...แต่ละคน แต่ละครอบครัวเจอสภาพปัญหาที่ไม่เหมือนกัน ทุกคนทราบ ว่า ครอบครัวเป็นสังคมเริ่มต้น เป็นจุดเล็กๆ เริ่มต้นในสังคมใหญ่ สังคมจะดีหรือไม่ดี อยู่ที่ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้น ครอบครัวหลักๆ จะต้องประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก ถ้าเป็นสังคมไทยในโบราณจะมีปู่ ย่า ตา ยาย อยู่ร่วมกันหลายรุ่นมาก รุ่นปู่ หรือบางทีก็จะมีรุ่นปู่ทอดด้วย ดังนั้น เราจะทำอย่างไรให้ทุกคนในบ้านอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ไม่ใช่ความสุขของคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นความสุขของทุกคนในบ้าน ...”

นอกจากประเด็นดังกล่าวมาแล้วนั้น ครอบครัวของเทศบาลเมืองอโยธยาได้นำเสนอว่า ส่วนใหญ่ครอบครัวจะประสบปัญหา การแปรสภาพของครอบครัว เนื่องจาก “คนในครอบครัวทำงานกันหมด ไม่มีเวลาดูแลลูกหลาน” “เวลาทานข้าว เจอหน้าพร้อมกันมีน้อย..” “ครอบครัวขาดการให้เวลาแก่กันอย่างมีคุณภาพ..” (ผู้เข้าร่วมกิจกรรม, เวทีระดมความคิด, 26 มกราคม 2554)

นอกจากนี้ เทศบาลเมืองอโยธยามีชุมชนทั้งหมด 21 ชุมชน บางชุมชนมีครอบครัวที่มีเด็กถูกทอดทิ้งให้อยู่กับผู้สูงอายุหรือครอบครัวที่ปู่ย่าตายายเป็นพ่อแม่ทดแทนให้หลานจำนวนมาก ดังคำพูดของผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มที่ว่า “..ตอนกลางวัน แต่ละบ้านก็จะมีแต่ปู่ย่าตายายอยู่กับหลานๆ ลูกๆ ไปทำงานกันหมด...ตกเย็นลูกเข้านอน ก็ไม่เจอหน้าพ่อแม่อีก” “...ให้คนแก่เลี้ยงหลานนะ บางทีเราก็เลี้ยงได้ตามสภาพ บางทีเราก็ปล่อยมากกว่าเลี้ยงลูกอีก มันมีปัจจัยอะไรหลายๆ อย่างเช่น อายุเราก็ห่างจากหลานมาก สังขารก็ไม่ค่อยไหว...”

“...แต่ในสังคมทุกวันนี้ก็เข้าใจว่าพ่อแม่ทุกคนมีภาระ แต่ด้วยความที่เป็นพ่อแม่เป็นแม่ สักวันหนึ่งก็ต้องเจียดเวลาให้ลูกบ้าง อย่างตอนกลางคืนที่เรากลับมาตีก๊อเข้าที่พักทายลูกบ้าง เพราะว่าโอกาสที่ลูกจะเจอทั้งวันเป็นไปไม่ได้อยู่แล้ว เพราะลูกต้องอยู่โรงเรียน พอลูกๆ กลับมาก็เจอหน้าปู่ ย่า ตา ยายบ้าง ..แต่อยากขอให้ปู่ ย่า

ตายาย อย่าตามใจลูกหลานมาก เพราะเด็กจะเสียนิสัย นี่ไม่ได้โทษนะค่ะ เคยเจอกับลูกตัวเอง ยายจะตามใจหลานมาก อยากได้อะไรก็ร้อง ยายจะกลัว ดังนั้นจึงขอร้องว่าอย่าประคบประหมเด็ก จนเด็กทำอะไรไม่ได้

(นางวาสินี ผิวผ่อง, นายกเหล่ากาชาดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา,
เวทีระดมความคิด, 26 มกราคม 2554)

นอกจากนี้ ปัญหาที่ทุกครอบครัวได้แสดงความเป็นห่วงคือ วิถีเสี่ยงในชีวิตของเด็ก ทั้งปัญหายาเสพติด ติดเกม เทคโนโลยี และการรวมกลุ่มตั้งแก๊งค์ชิงซ่า “..ปัญหาน่าห่วง คือปัญหา ยาเสพติด ลูกหลานติดเกม ติดการพนัน...” (ผู้เข้าร่วมกิจกรรม, เวทีระดมความคิด, 26 มกราคม 2554)

ภาพที่ 7 : การดำเนินกิจกรรมเวที “ครอบครัวเข้มแข็ง อโยธยาน่าอยู่”

โรงแรมอู่ทองอินน์ วันที่ 26 มกราคม 2554

ภาพที่ 8 : ภาพกิจกรรมจากหนังสือพิมพ์มวลชน
ปีที่ 31 ฉบับที่ 768 วันอังคารที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554

2.1) เรื่องการใช้เวลาในครอบครัว

ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นที่น่าสนใจจากข้อมูลผลการสำรวจสภาพการณ์ครอบครัวของเทศบาลเมืองอโยธยา เพื่อให้ครอบครัวที่เข้าร่วมกิจกรรมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในงาน “ครอบครัวเข้มแข็ง อโยธยาน่าอยู่” ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มครอบครัวออกเป็นกลุ่มย่อยๆ 5 กลุ่ม ตามประเด็นข้อมูลและเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกครอบครัวได้แสดงความคิดเห็นโดยแต่ละกลุ่มจะร่วมกันพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพการณ์ครอบครัว และให้เสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในแต่ละประเด็น

เรื่องการใช้เวลาในครอบครัว ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นที่น่าสนใจดังนี้ 1 ใน 5 ของครอบครัวในเทศบาลอโยธยามีกิจกรรมการใช้เวลาในครอบครัว อาทิ

- ทานข้าวเย็นกับครอบครัวอย่างเป็นประจำ
- นั่งดูโทรทัศน์กับลูกหลานเป็นประจำ
- มีเวลาอยู่พร้อมหน้ากันทั้งครอบครัวทุกวันหรือแทบทุกวัน
- มีกิจกรรมที่มักทำรวมกันเป็นประจำ อาทิ ไปเที่ยว เล่นกีฬา เยี่ยมญาติในวันหยุดสุดสัปดาห์ ฯลฯ

นอกจากนี้ พบว่า ผลการสำรวจยังพบว่ากว่าครึ่งของครอบครัวในเทศบาลอโยธยาไม่สามารถจัดสรรเวลาให้กับครอบครัวได้ และร้อยละ 45 ไม่ค่อยมีเวลาพูดคุยกับลูกหลานอย่างพอเพียงและไม่ชอบอยู่บ้านเพื่อพูดคุยหรือเล่นลูกหลาน

กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มประเด็นเรื่อง “การใช้เวลา” นั้น เริ่มต้นจากการทำความรู้จักของแต่ละคนในกลุ่ม จากนั้นได้คัดเลือกประธานในกลุ่ม และประธานได้เปิดโอกาสให้ทุกคนในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นต่อข้อมูลสภาพการณ์ และตั้งประเด็นสำหรับการพูดคุยว่า “ในวันๆ หนึ่ง เราทำกิจกรรมอะไรบ้างกับสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว”

สรุปผลการแลกเปลี่ยนความเห็นของที่ประชุมกลุ่มย่อย พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่ได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาสำหรับครอบครัวอื่นๆ เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ในอนาคตได้ สามารถสรุปสาระสำคัญจากกลุ่มได้ดังนี้

- กิจกรรมที่ครอบครัวควรใช้เวลาาร่วมกันมากที่สุด คือการรับประทานอาหารร่วมกันในครอบครัวพร้อมกัน การอ่านหนังสือร่วมกัน การดูทีวีร่วมกัน เช่น ละครข่าว สถานการณ์บ้านเมือง

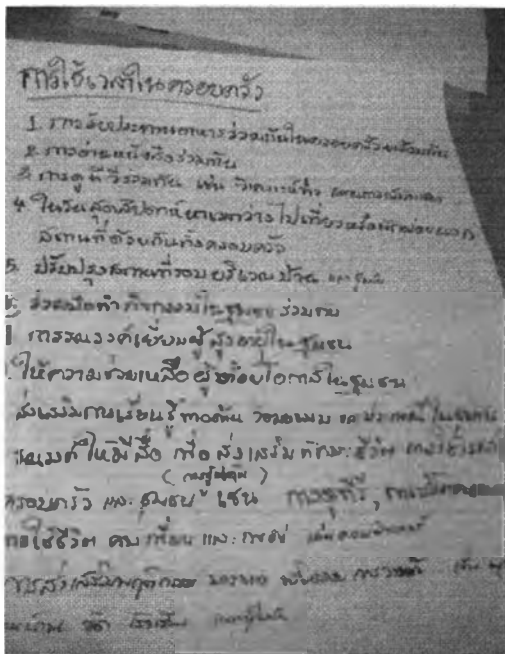
นอกจากนี้ ประเด็นเรื่อง “การสร้างเวลาที่มีอยู่ให้กลายเป็นเวลาที่มีคุณภาพ” สามารถให้คนในครอบครัวรู้สึกถึงความอบอุ่น และความเข้มแข็งของครอบครัวตนเอง ที่ประชุมเสนอว่า

- ให้ทุกครอบครัวเห็นความสำคัญในวันหยุดสุดสัปดาห์หาเวลาว่างไปเที่ยวหรือพักผ่อนนอกสถานที่ด้วยกันทั้งครอบครัว

- เทศบาลควรมีการรณรงค์เยี่ยมผู้สูงอายุในชุมชน
- ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในชุมชน เป็นกิจกรรมที่ทุกครอบครัวสามารถร่วมกันทำกิจกรรมได้

โดยผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญๆ สำหรับท้องถิ่น เพื่อให้เทศบาลได้มีรับฟังเสียงจากครอบครัว อันจะนำไปสู่ “การพัฒนาโครงการดีๆ เพื่อสร้างครอบครัวเข้มแข็ง” นั้น โดยทุกครอบครัวของกลุ่มนี้ได้เสนอให้เทศบาลได้จัดโครงการ อาทิ

- ปรับปรุงสถานที่รอบบริเวณบ้านและชุมชนให้น่าอยู่
- สร้างกิจกรรมที่น่าสนใจให้ทุกคนในครอบครัวได้มีโอกาสอยู่ร่วมมือกันทำกิจกรรมในชุมชนร่วมกัน
- ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม และประเพณีในชุมชนให้ฟื้นตัวกลับมา
- ส่งเสริมพฤติกรรม มารยาท จริยธรรม การวางตัว เช่น การพูด กาลเทศะ ผ่านวัด โรงเรียนและชุมชนโดยชมรมผู้สูงอายุ อาจร่วมมือกับโรงเรียน สถานศึกษา
- รณรงค์ให้มีสื่อเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต การใช้เวลาในครอบครัวและชุมชน เพื่อจะได้รู้เท่าทัน เช่น ดูทีวี การบริโภคอาหาร การใช้ชีวิต คบเพื่อนและเพศ เล่นคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 9 : บันทึกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่ม “การใช้เวลากับคนในครอบครัว”

2.2) เรื่องการสื่อสารในครอบครัว

กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มประเด็นเรื่อง “การสื่อสารในครอบครัว” นั้น ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นที่น่าสนใจของผลการสำรวจสภาพการณ์ครอบครัวนี้เพื่อนำเสนอให้สมาชิกในกลุ่มตั้งประเด็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ผลการสำรวจเรื่องการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว พบว่า 1 ใน 10 ของครอบครัวในเทศบาลเมืองอโยธยา มีเรื่องขัดแย้งถกเถียงในครอบครัวเป็นประจำ ให้อภัยและประนีประนอมกันในระดับน้อย แต่ในขณะเดียวกันบางครอบครัวสามารถพูดคุยเรื่องงานกับครอบครัวได้ และสามารถปรึกษาปัญหากับครอบครัวได้อย่างสบายใจ

โดยจากประเด็นที่ทางกลุ่มนี้เสนอขึ้นมาคือ “ส่วนใหญ่สมาชิกในครอบครัวจะขัดแย้งกันเรื่องอะไร” “เราจะแก้ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวได้อย่างไร” และประเด็นสุดท้ายคือ “การเสนอทางออกให้กับปัญหาเรื่องการสื่อสารและสัมพันธ์ภาพของครอบครัว” โดยผลแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มนี้ มีดังนี้

สรุปความเห็นจากที่ประชุมกลุ่มย่อย พบว่า ปัญหาของความขัดแย้งในครอบครัวนั้น ส่วนใหญ่จะมีสาเหตุสำคัญ 4 ประการ คือ

ภาพที่ 10: บันทึกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่ม “การสื่อสารในครอบครัว”

ประการแรกเรื่อง ความขัดแย้งเกิดจากพี่ น้อง ทะเลาะกัน

แนวทางการแก้ไขที่ทางกลุ่มได้เสนอคือ “...คนในครอบครัวต้องช่วยกันหาสาเหตุของการทะเลาะกัน ไกล่เกลี่ยชี้แจงเหตุผล ปรับความเข้าใจ ตั้งกติกา...”

ประการที่สองเรื่อง ความเป็นอยู่ในครอบครัว ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องค่าใช้จ่ายต่างๆ

สาเหตุส่วนใหญ่พบว่า เพราะรายรับ-รายจ่ายไม่สมดุลกัน แนวทางการแก้ไขคือ “...ถ้าเราทำบัญชีครัวเรือน ทำให้เรารู้ว่ารายจ่ายส่วนไหนที่ไม่จำเป็น...” “..อาจต้องช่วยกันวางแผนการหารายได้เสริม...” และที่สำคัญ “พ่อแม่ควรให้ลูกถึงสถานภาพการเงินที่แท้จริง เพื่อจะได้วางแผนการใช้จ่ายในครัวเรือนรับรู้ร่วมกัน...”

ประการที่สามเรื่อง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว

พบว่า “..ถ้ามีการสร้างบรรยากาศที่ดี ก็จะทำให้เกิดการพูดคุยกันที่ดีในครอบครัว เช่น อาจพากันไปเที่ยวในวันหยุด หรือการไปพักผ่อนนอกสถานที่...”

ประการที่สี่เรื่อง ความเห็นที่ไม่ตรงกัน

พบว่า “..น่าจะต้องมีการชี้แจงเหตุผล สละเวลาให้ครอบครัวและส่วนรวม ...” “บางครอบครัวที่เกิดความเข้าใจกันเพราะ มีการตั้งกติการ่วมกัน ให้อภัยกัน มีความยืดหยุ่น และการแก้ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวต่างมีเป้าหมายเดียวกัน คือ การหาข้อยุติอย่างมีเหตุผล...”

2.3) เรื่องการสนับสนุนการเรียนรู้ในครอบครัว

สำหรับประเด็นเรื่อง “การสนับสนุนการเรียนรู้ในครอบครัว” เป็นประเด็นที่ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญและตั้งโจทย์ร่วมกับกลุ่มย่อย โดยได้นำเสนอข้อมูลผลการสำรวจสภาพการณ์ของครอบครัว และได้ชี้ประเด็นที่น่าสนใจ เช่น เรื่องการสนับสนุนการเรียนรู้ในครอบครัวเป็นประเด็นที่ครอบครัวในโอโยธยาให้ความสำคัญน้อยที่สุด ดังนั้นเราจะมีวิธีการอย่างไร ให้ครอบครัวได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสนับสนุนการเรียนรู้ของบุตรหลาน

ผลการสำรวจสภาพการณ์ครอบครัวเรื่องการเรียนรู้ในครอบครัว พบว่า ประมาณร้อยละ 10-15 ของครอบครัว มีค้อยซื้อหนังสือให้ลูกหลานอ่านเป็นประจำ ไม่ค่อยให้กำลังใจและชื่นชมผลการเรียนของลูกหลาน ไม่สนับสนุนให้คนในครอบครัวดูรายการสารคดีต่างๆ ทางโทรทัศน์มากกว่ารายการบันเทิง ไม่มีโอกาสที่จะพูดคุยหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องราวในโทรทัศน์

สรุปความเห็นจากที่ประชุมกลุ่มย่อย พบว่า แนวทางการสนับสนุนการเรียนรู้ในครอบครัวของเทศบาลเมืองโอโยธานั้น “..ทุกครอบครัวต้องหมั่นเรียนรู้ควบคู่กับการสร้างคุณธรรม และพ่อแม่ควรประพฤติปฏิบัติตนเพื่อให้เด็กฯ สามารถนำเอาแบบอย่างที่ดีๆ ไปปฏิบัติตามได้...” โดยได้มีการนำเสนอตัวอย่างแนวทางการปฏิบัติตนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัว ดังนี้

“...พ่อแม่ควรใช้เวลาอยู่กับลูก และให้ความอบอุ่น เป็นแบบอย่างที่ดีกับลูก...”

“...การเรียนรู้เรื่องโภชนาการ และสุขอนามัยก็เป็นสิ่งสำคัญ เช่น ตีมนมแม่ ทางเทศบาลควรส่งเสริมและให้ความรู้...”

“...ทางเทศบาลน่าจะจัดพื้นที่สำหรับครอบครัวเพื่อให้พ่อแม่ ลูกได้ทำกิจกรรมร่วมกัน...”

“...การสนับสนุนการเรียนรู้ในครอบครัว ควรสอนให้รู้สถานภาพของตัวเอง และครอบครัว ดึงสิ่งข้อเด่น พร้อมแก้ไขข้อด้อย...”

“...พ่อแม่ควรสอนลูกจากเหตุการณ์และประสบการณ์จริงใช้เหตุผลช่วยแก้ปัญหา และให้กำลังใจ...”

“...สิ่งสำคัญ เนื่องจากเราเป็นเมืองพุทธ โอโยธยาเองก็มีวัดมาก ครอบครัวน่าจะปลูกฝังความเป็นไทย และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย...”

“...จากประสบการณ์การเลี้ยงดูลูกที่เป็นนักเรียน ดิฉันสามารถสรุปได้ว่า ปัญหาที่พ่อกำลังเผชิญอยู่ (เพราะพ่อกำลังเผชิญกับสิ่งที่ย่ำแย่เพราะพ่อกำลังทำงานนอกบ้าน) ก่อที่แม่ ส่วนที่จะต้องแก้ที่ลูก โดยชุมชน ภาครัฐต้องเข้ามาช่วย...”

(นางอวยพร สัมมาพะระ, เวทีระดมความคิด, 26 มกราคม 2554)

“...มะม่วงยามดิบมันเปรี้ยว เราต้องรอให้มะม่วงสุก เมื่อถึงวันนั้นมันก็จะหอมหวาน...เปรียบเทียบชีวิตของเด็กมันเปลี่ยนไปได้ แล้วแต่โอกาส เวลา สถานภาพ เราต้องเข้าใจว่า เด็กสมัยอยู่ในโลกโลกาภิวัตน์ WORLD WIDE WEB พ่อแม่สอนลูกต้องไม่เหมือนปู่สอนลูก สุภาชิตสอนลูกหลาน กู้จู้มันไม่มีแล้ว มีแต่เกาหลี เต็มๆ เด็กสมัยนี้แค่ไม่ติดยา ไม่เป็นเด็กแว้นซ์ ไม่หาเซ็กส์ ไม่หาอะไรก่อนวัยเรียนเป็นใช้ได้แล้ว...”

(นางบุญส่ง ดีบุรี, เวทีระดมความคิด, 26 มกราคม 2554)

ดังนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู คนในชุมชน ต้องเริ่มที่จะเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็กด้วยความเข้าใจเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในชุมชนได้อย่างมีความสุข

2.4) การตั้งกฎกติกาและระเบียบวินัยในครอบครัว

ประเด็นเรื่องการตั้งกฎกติกาและระเบียบวินัยในครอบครัวนั้นเป็นเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับรองสุดท้ายรองลงมาจาก การสนับสนุนการเรียนรู้ของครอบครัว กระบวนการเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มนี้ ผู้วิจัยได้พูดคุยและตั้งประเด็นคำถามในกลุ่มว่า “กฎง่ายๆ ที่ครอบครัวคืออะไร” จากนั้นให้ทุกคนในกลุ่มได้ร่วมแสดงความคิดเห็น และอาจมีสมาชิกในกลุ่มบางท่านอายุมากทำให้ผู้วิจัยต้องเข้าไปสัมภาษณ์ในบางประเด็นเพิ่มเติม พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มักจะออกคำสั่งด้วยน้ำเสียงดุตัน และตะโกน และมักใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจสภาพการณ์ครอบครัว พบว่า

- 1 ใน 5 มีการตั้งกติกาและกำหนดเวลาในการดูโทรทัศน์ เล่นเกม
- ร้อยละ 30 ที่คิดว่าครอบครัวของตนเองมีกฎระเบียบในการอบรมเลี้ยงดูลูกหลานอย่างเคร่งครัด
- ร้อยละ 40 ที่คิดว่าการมีกติกาในครอบครัวเป็นเรื่องจำเป็น รวมทั้งการตั้งกติกาที่ทุกคนในบ้านช่วยกันปฏิบัติได้ อาทิ การกลับบ้านเป็นเวลา การแบ่งความรับผิดชอบงานในบ้าน ฯลฯ
- ครอบครัวของเทศบาลเมืองอโยธยาส่วนใหญ่เป็น “บ้านแห่งประชาธิปไตย” ที่เปิดโอกาสให้คนในบ้านโต้แย้งความเห็นซึ่งกันและกันโดยไม่ขุ่นเคือง และยังรับฟังเหตุผลลูกหลานเสมอ

สรุปความเห็นจากที่ประชุมกลุ่มย่อย พบว่า สมาชิกในครอบครัวต้องมีการดำเนินการตามกฎเกณฑ์ให้ชัดเจน เพื่อให้เด็กได้รับรู้และเรียนรู้จะทำตาม อาทิ

" การกำหนดเวลาการเล่น การเรียนรู้ เช่น การทำการบ้านให้เสร็จ ก่อนจึงไปเล่นเกมได้ หรือต้องทำการบ้านแล้วจึงดูทีวีได้.."

"..การตั้งเกณฑ์ในการดำรงชีวิต เช่น ต้องช่วยขายของก่อน มิฉะนั้นจะไม่เงินไปโรงเรียน ..."

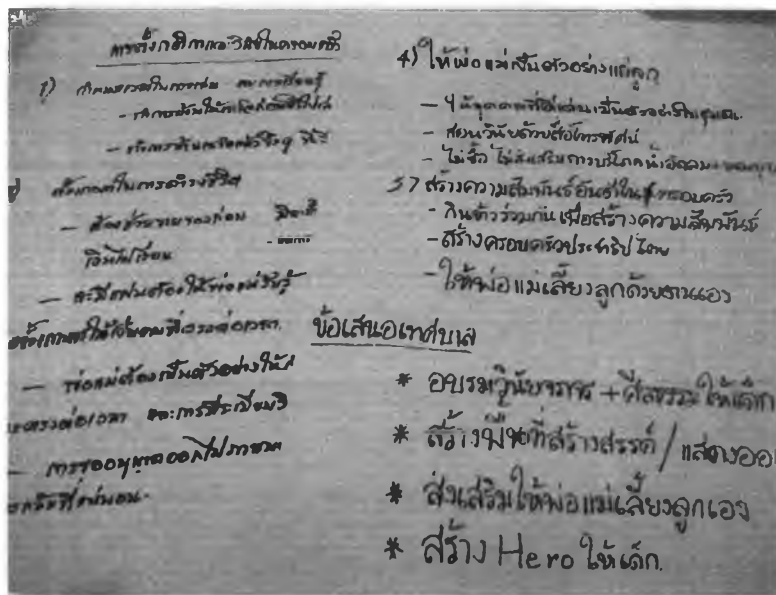
"...จะมีแผนต้องให้พ่อแม่รับรู้..."

"...ตั้งเกณฑ์การให้เป็นคนตรงต่อเวลา และมีระเบียบวินัย โดยพ่อแม่ต้องเป็นตัวอย่างให้กับลูกๆ ในเรื่องการตรงต่อเวลา และการมีระเบียบวินัยด้วย.."

"...การขออนุญาตออกไปภายนอก ต้องมีการกำหนดในการกลับที่แน่นอน.."

"...การสร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว โดยการกินข้าวร่วมกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ สร้างครอบครัวประชาธิปไตย ..และที่สำคัญพ่อแม่ต้องเลี้ยงดูเอง"

"...พ่อแม่เวลานั่งดูโทรทัศน์ ก็ควรสอนเรื่องวินัยไปด้วย ไม่ใช่แค่ตั้งกำหนดเวลาเท่านั้น แต่เนื้อหาจากละคร ก็สามารถสอนเด็กได้ เหมือนดูละครแล้วย้อนกลับมาดูตัวเรา.."

ภาพที่ 12 บันทึกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

กลุ่ม "การตั้งกฎเกณฑ์และระเบียบวินัยในครอบครัว"

นอกจากนี้ ทางกลุ่มยังได้เสนอให้ทางเทศบาลได้จัดโครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่องกฎเกณฑ์ และระเบียบวินัยทั้งในครอบครัวและสังคม อาทิ การจัดทำโครงการการอบรมวินัย

จรรยา ศีลธรรมให้เด็ก โครงการสร้างพื้นที่จรรยาสร้างสรรค์ให้เด็กได้มีพื้นที่ที่จะแสดงออก โครงการส่งเสริมให้พ่อแม่เลี้ยงลูกเอง และโครงการสร้าง HERO ให้เด็ก เป็นต้น

นอกจากนี้ การให้ความรู้ในเรื่องบทบาทการเลี้ยงดูลูกหลานของครอบครัว นางวาสิณี ผิวผ่อง นายกเหล่ากาชาดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2554) ได้กล่าวว่า

“...การที่เราเลี้ยงดูแล้วไม่สอน ไม่อบรม ไม่บอกสิ่งที่ถูกที่ควร แสดงว่าครอบครัวยังไม่สมบูรณ์เท่าไร เพราะว่าครอบครัวมีหน้าที่ง่ายคือการผลิตลูกหลานออกมาสืบทอดวงศ์ตระกูล

พอเรามีแล้วเราก็ต้องดูแลเค้า อบรมเค้า เลี้ยงดูเค้า ในอยู่ในกรอบในระเบียบ เลี้ยงดูเค้าให้ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจเพื่อที่เค้าจะได้เติบโตขึ้นไปเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศต่อไป ... ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นจุดที่สำคัญที่สุดที่จะต้องปูพื้นฐานให้กับเด็ก สอนครบทุกเรื่อง อย่ารอแต่ครู หรือโรงเรียน ยิ่งระบบการศึกษาเปลี่ยนไป ยิ่งทำให้เด็กแย่ เด็กไม่รู้จักวิชาหน้าที่พลเมือง ไม่รู้จักอะไรเลย ดังนั้นหน้าที่ในการอบรมก็น่าจะอยู่ที่พ่อแม่ให้เป็นคนสั่งสอนลูก.. การดูทีวีกับลูก การนั่งชี้แจงให้ลูกฟังว่าทีวีที่ดูกันนี้มีข้อดี ข้อเสียอย่างไร นั่งชวนลูกคุย สอนเกี่ยวกับข้อดี และเสีย ให้ลูกซึมซับเข้าไปเอง โดยที่เราไม่ต้องไปนั่งจ้ำจี้จ้ำไช พ่อแม่ต้องสอนเหมือนกับเพื่อน สอนด้วยคุยด้วย รับฟังความคิดเห็นบ้าง ถามความเห็นลูกบ้างว่าตรงนี้คิดยังไง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน จะทำให้เด็กคิดเป็น ซึ่งจะดีกว่าการปลูกฝังแบบสั่งสอนอย่างเดียว

ครอบครัวตัวอย่าง น่าจะเป็นครอบครัวที่อบอุ่น มีความสุข สามารถอบรมลูกหลานให้เป็นคนดีของสังคม ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ รู้จักช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขอให้ นำความรู้ที่ได้ไปใช้กับลูกหลาน เพื่อวันข้างหน้าเราจะได้มีสังคมที่ดี มีพลเมืองที่ดี...”

จะเห็นได้ว่า บทบาทการเลี้ยงดูลูกหลานนั้น ไม่ใช่เฉพาะพ่อแม่เท่านั้น แต่ทุกฝ่ายในชุมชนต้องร่วมมือกัน และตระหนักถึงความสำคัญว่าเด็กวันนี้ก็คือผู้ใหญ่ที่จะพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นของเราในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับคำพูดของผศ. จินตนา เวชมี หัวหน้าโครงการ Child Watch ภาคกลางที่กล่าวว่า

“...เราต้องเลี้ยงลูกเองเพราะโรงเรียนเองก็มีปัญหา พ่อแม่บางคนโทษโรงเรียน จริงๆ ไม่ถูก เพราะพ่อแม่ยังดูลูกคนเดียว แต่ครูและโรงเรียนมีเด็กก็คนที่ต้องดูแลเอง เป็นสิบ ใครเป็นครูตอนนี้ลำบาก มีงานกระดาชเยอะ ครูเลยทำแต่กระดาชไม่ยอมดู ไม่ยอมทำเด็ก เราต้องให้ครูคิดว่าสอนคนไม่ได้สอนหนังสือ ดังนั้นอย่าไปว่าครู เราเลี้ยงลูก คนสองคนเราอย่างเหนื่อยแทบตาย เพราะฉะนั้นครูเค้ามีสิบ แล้วมาจากร้อยพ่อพันแม่ ครูเหนื่อยกว่าเราเยอะ อาจารย์เชื่อว่าคนในชุมชนไม่รู้เรื่องอย่างนี้ อย่างเช่น เด็กที่ออกลูกทั้งปีแล้วอายุไม่ถึง 20 ปีมีถึง

120,000 คน ไม่นับแท้งนะ แกรมไม่พอเด็กพวกนี้ไม่รู้ด้วยว่า ต้องเลี้ยงลูกอย่างไร เพราะฉะนั้นคุณตาคุณยายต้องมาช่วยเลี้ยง ช่วยดูแล อย่าไปซ้ำเติม

อยากถามว่าคนในชุมชนรู้ไหมว่าชุมชนเรามีปัญหาครอบครัวอะไรบ้าง อย่างเช่นประการแรก หลังไหนใครเป็นอย่างไร แผนที่ชุมชนที่อยู่ในหัวเรานั้นมีอยู่ แล้วในที่เราว่าจะทราบว่าจะตรงไหนมีครอบครัวอบอุ่น หรือ 60 เปอร์เซ็นต์ที่บอกเราหลังไหนใครเป็นอย่างไร หลังไหนเป็นแต่เราจะควรจะทราบด้วยเหมือนกันว่า แล้วที่เป็นปัญหามากๆ อีก 10 เปอร์เซ็นต์ อยู่ตรงไหน ประการสอง แล้วเราจะทำอย่างไรกับครอบครัวที่มีปัญหาดอนนี้...แผนที่ครอบครัวที่อบอุ่นอยู่ตรงไหน แผนที่ครอบครัวที่มีโอกาสเสี่ยงอยู่ตรงไหน ถ้าคิดว่าครอบครัวเราดีแล้ว แต่ถ้าข้างบ้านเราไม่ดี เรานอนไม่หลับหรือจะ ไปชวนเข้ามาเลยละ แล้วมานั่งคุยกันว่า ภายใต้อันจำกัดนี้ เราจะเริ่มที่ตรงไหนก่อน หรือตรงไหนก่อนเพราะอะไร...

3) การเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อความเข้มแข็งของครอบครัว

ที่ประชุมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่างๆ และได้นำเสนอภาพการครอบครัวในข้างต้นมาสรุปเป็นประเด็นพร้อมทั้งนำเสนอแนวทางสำหรับการพัฒนาครอบครัวให้เข้มแข็ง อโยธยาน่าอยู่

“...อาจารย์คิดว่า การจะแก้ปัญหาครอบครัว ต้องเริ่มให้ครอบครัวเห็นความสำคัญของปัญหา ก่อน ครอบครัวควรเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการตั้งโจทย์ เหมือนเรื่องเด็กกะ เราต้องเริ่มที่ให้เด็กมาพูดถึงความต้องการก่อน ว่าเขาต้องการอะไร และมองผู้ใหญ่เป็นแบบไหน..จากนั้นก็จะเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานอื่นๆ ...อย่างอาจารย์ในบทบาทนักวิจัย Child Watch ก็ส่วนหนึ่ง บทบาทของคนอโยธยากี่ส่วนหนึ่ง เพราะฉะนั้นการทำงานเราต้องเห็นถึงความสำคัญของปัญหาจริงๆ...ทุกคนทำงานคนละส่วน เมื่อรวมกันก็จะเห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น”

(ผศ.จินตนา เวชมี, เวทีระดมความคิด, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

“...สิ่งสำคัญที่ได้จากการทำงานร่วมกับชมรมผู้สูงอายุ คือ เราเข้าใจถึงการทำงานแบบเครือข่ายมากขึ้น เราว่าการจะแก้ปัญหาอะไรก็ตามถ้าเทศบาลทำเอง หรือหน่วยงานภายนอกเข้ามาทำ ก็จะเป็นเพียงแคโครงการที่รัฐสั่งมา ไม่เกิดการรับรู้ร่วมกัน ...อย่างที่ราชภัฏอโยธยาเข้ามาช่วยทำงานถือเป็นเกียรติของชุมชนเราเลย..”

(นายเฉลิม อภิวัต, ประธานชุมชนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองอโยธยา, เวทีระดมความคิด, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

“...หลายตัวอย่างที่ครอบครัวได้เสนอนั้น พบว่า ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่จะช่วยอบรมสั่งสอนเด็ก แต่ถ้าคนในครอบครัวไม่มี หรือไม่เข้มแข็ง สิ่งที่จะช่วยได้คือ เครือญาติ พี่น้อง..”

(นางอวยพร สัมมาพะระ, สมาชิกชมรมผู้สูงอายุเทศบาลเมืองโยธยา,
เวทีระดมความคิด, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

นอกจากนี้ ที่ประชุมฯ ยังได้นำเสนอตัวอย่างเคล็ดลับการเลี้ยงดูลูกหลานจากครอบครัวต้นแบบของเทศบาลเมืองโยธยา อาทิเช่น

“ครอบครัววรรณมุข บอกว่า ถ้าเรามีเวลาให้กันอย่างสม่ำเสมอ พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดี

“..ครอบครัวเกิดเกษ บอกว่า ต้องพูดคุยรับฟังเหตุผลของลูกๆ พ่อแม่ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีกับลูก เช่น ให้ความสำคัญของวันแม่ โดยนำดอกมะลิกราบดักที่แม่ของเราเอง ทำเป็นตัวอย่างให้ลูก ขอพรญาติผู้ใหญ่วันสงกรานต์

“..ครอบครัวจุลศิลป์.. บอกว่ามีเวลาว่างก็พูดคุยสิ่งที่ได้พบเจอมาให้ฟังกันตลอด สอนลูกให้เป็นคนที่ดี และช่วยเหลือสังคม

ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัว

- บุคคลในท้องถิ่น บทบาทของผู้นำท้องถิ่นที่ให้ความสนใจและมีพลังในการขับเคลื่อนให้เกิดกิจกรรมพัฒนาในท้องถิ่น
- ความเป็นแบบอย่างที่ดี ด้วยความเสมอต้นเสมอปลายของผู้นำและบรรดาแกนนำในเทศบาล ความทุ่มเทต่อการพัฒนาสถาบันครอบครัวในท้องถิ่นด้วยความรับผิดชอบที่จริงจังและจริงใจ (รับรางวัลพ่อดีเด่นระดับจังหวัด)
- ระบบการสื่อสาร และการทำงานที่เข้มแข็งที่เปิดโอกาสให้กลุ่มคนทุกวัยได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาโครงการต่างๆ
- ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชน เช่น การประสานความร่วมมือในการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาของท้องถิ่น การลงพื้นที่เก็บข้อมูลปัญหาต่างๆ
- การรวมพลังของเครือข่ายทางสังคมนับเป็นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชีวิตประจำวันของคนในเทศบาลเมืองโยธยาซึ่งประกอบด้วยความมีเมตตาจิต ความเห็นอกเห็นใจกัน ไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างคนในชุมชน ภายในกลุ่ม เพื่อนสนิท คนที่คุ้นเคย จนถึงคนแปลกหน้า
- การมีส่วนร่วมทางสังคม เป็นการเชื่อมโยงระหว่างคนในครอบครัว ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ สถาบัน ความเชื่อมั่นทางสังคม และความน่าเชื่อถือ หลักปฏิบัติที่เห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่นเป็นที่ตั้ง ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ความคงอยู่ได้ของความหลากหลาย และการรับรู้ของชุมชน

สรุปแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัว : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองอโยธยา

แนวทางการพัฒนาครอบครัวให้เข้มแข็งอโยธยานำอยู่	แนวทางการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวของเทศบาลเมืองอโยธยา	ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัว
<ul style="list-style-type: none"> ● ครอบครัวต้องเป็นหลัก และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ● ชุมชนต้องให้การสอดส่องดูแล และเข้าไปพูดคุยให้คำปรึกษาให้ครอบครัว ● ท้องถิ่น(อบต. เทศบาล อบจ.) ต้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนในทุกด้าน ● หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้การสนับสนุน เช่น ควรจัดหาอาชีพเสริมให้กับชุมชนเพื่อแก้ปัญหาความว่างงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ● การเรียนรู้ของครอบครัวเองที่ชวนขยายหาความรู้ในเรื่องต่างๆ เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ● การเรียนรู้เกิดขึ้นผ่านกระบวนการทางสังคมในครอบครัวหรือชุมชน ● การเรียนรู้ด้วยการทำงานเป็นเครือข่ายและด้วยการเกื้อหนุนอย่างเข้าใจและให้เกียรติของหน่วยงานภายนอก ● การเรียนรู้ที่เน้นการขัดเกลาทางสังคมและจริยธรรมผ่านกลุ่มหรือเครือข่ายผู้สูงอายุ 	<ul style="list-style-type: none"> ● บุคคลในท้องถิ่น มีพลังในการขับเคลื่อนให้เกิดกิจกรรมพัฒนาในท้องถิ่น ● ความเป็นแบบอย่างที่ดี ด้วยความเสมอต้นเสมอปลายของผู้นำและบรรดาแกนนำในเทศบาล ● ระบบการสื่อสาร และการทำงานที่เข้มแข็ง ● ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการศึกษา กับ ● การรวมพลังของเครือข่ายทางสังคม ● การมีส่วนร่วมทางสังคม เป็นการเชื่อมโยงระหว่างคนในครอบครัว ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้

ตอนที่ 3 ข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

3.1 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้งตำบลหนองปลิง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก ของอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีระยะทางห่างจากอำเภอนครหลวงประมาณ 4 กิโลเมตร ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ระยะห่างจากอำเภอนครหลวงประมาณ 10 กิโลเมตร และห่างจากศูนย์ราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประมาณ 18 กิโลเมตร สามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว และรถยนต์โดยสารประจำทาง สายบ้านซุง-อยุธยา

เนื้อที่

มีเนื้อที่ประมาณ 11.05 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 6,905 ไร่

ภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีที่ดอนบางส่วนมีคลองชลประทาน 2 สาย

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลบ้านซึ้ง อำเภอนครหลวง
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลข้าวเม่า อำเภออุทัย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลพระแก้ว อำเภอภาชี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลปากจั่น คลองสะแก บ่อโพรง อำเภอนครหลวง

เขตการปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1	บ้านมาบพระจันทร์
หมู่ที่ 2	บ้านดอนกลาง
หมู่ที่ 3	บ้านหนองโคก
หมู่ที่ 4	บ้านสระขุด
หมู่ที่ 5	บ้านหนองปลิง

จำนวนประชากรและครัวเรือน

จำนวนประชากร รวมทั้งสิ้น 2,120 คน แยกเป็นชาย 1,020 คน หญิง 1,100 คน ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 192 คน/ตารางกิโลเมตร และจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 535 ครัวเรือน

ตารางที่ 30: ข้อมูลจำนวนประชากรแยกชาย-หญิง และครัวเรือนแยกตามหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน (หลัง)	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
1	บ้านมาบพระจันทร์	167	264	283	547
2	บ้านดอนกลาง	30	71	82	153
3	บ้านหนองโคก	171	311	320	631
4	บ้านสระขุด	86	217	245	462
5	บ้านหนองปลิง	81	157	170	327
รวม		535	1,020	1,100	2,120

ที่มา: สำนักงานทะเบียนราษฎร อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม 2553

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพของประชากรส่วนใหญ่ของผู้มีงานทำจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมา เป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขาย พนักงานของหน่วยงานต่างๆ ธุรกิจส่วนตัว ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ส่วนอาชีพที่ทำรายได้ให้กับประชากรภายในตำบลมากที่สุด คือ อาชีพเกษตรกรรม โดยพืชที่นิยมปลูก ได้แก่ ข้าว และผลไม้ต่างๆ เช่น มะพร้าว ฝรั่ง ชมพู่ ฯลฯ พืชไร่ เช่น ข้าวโพด พืชผัก เช่น ผักแขยง กระน้ำ กวางตุ้ง มะเขือ ถั่วฝักยาว มันเทศ พริก ผักชี ต้นหอม บวบ ฯลฯ

ด้านการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคภายในครอบครัว และ นำบางส่วนมาจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้เสริม เช่น ไก่ เป็ด วัว ควาย สุกร ฯลฯ

หน่วยธุรกิจในเขตอบต.บิมน้ำมันหลอด (จำนวน 3 แห่ง) ร้านเหล็กตัด (จำนวน 2 แห่ง) ร้านอาหารตามสั่ง (จำนวน 3 แห่ง) ร้านปะยางซ่อมรถ (จำนวน 2 แห่ง) ร้านตัดผม/เสริมสวย (จำนวน 2 แห่ง) ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า (จำนวน 2 แห่ง) ตลาดนัด (จำนวน 1 แห่ง) ร้านขายของชำ (จำนวน 19 แห่ง) โรงงาน (จำนวน 1 แห่ง) ร้านขายวัสดุอุปกรณ์ทางการเกษตร (จำนวน 2 แห่ง) ร้านขายแก๊ส (จำนวน 7 แห่ง) ร้านขายก๋วยเตี๋ยว (จำนวน 5 แห่ง)

สภาพทางสังคม

การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา (จำนวน 2 แห่ง)
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน (จำนวน 1 แห่ง)
- ศูนย์ข้อมูลข่าวสารประจำตำบล (จำนวน 1 แห่ง)
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (จำนวน 1 แห่ง)
- สถาบันและองค์กรทางศาสนา
- วัด (จำนวน 2 แห่ง)

สาธารณสุข

- สถานีอนามัยประจำตำบล (จำนวน 1 แห่ง)
- อัตราการมีและใช้ส้วมรดน้ำ ร้อยละ 100
- น้ำสะอาด ร้อยละ 100
- แหล่งน้ำธรรมชาติ
- คลองชลประทาน จำนวน 2 สาย

การบริการพื้นฐาน

การคมนาคม

- การคมนาคมทางบก ได้แก่
- รถสองแถว สายอยุธยา-บ้านซุง ผ่านถนนสายหลักในตำบล
- รถไฟสถานีใหญ่ บ้านมาบพระจันทร์ หมู่ 1
- รถไฟสถานีย่อย บ้านดอนกลาง หมู่ 2
- การโทรคมนาคม
- ตู้โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 5 ตู้

การไฟฟ้า

ไฟฟ้าเข้าถึงครบทั้ง 5 หมู่บ้าน จำนวนประชากรที่ใช้ไฟฟ้าคิดเป็นร้อยละ 100 ของประชากรทั้งตำบล

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

บ่อบาดาล จำนวน 5 แห่ง และน้ำประปาหมู่บ้าน (บาดาล) จำนวน 5 แห่ง

ข้อมูลอื่นๆ

มวลชนจัดตั้ง

อปพร. จำนวน 2 รุ่น (41 คน)

อสม. จำนวน 2 รุ่น (36 คน)

ชรบ. จำนวน 1 รุ่น (26 คน)

ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล

- จำนวนบุคลากร จำนวน 29 คน
- พนักงานส่วนตำบล จำนวน 8 คน
- ตำแหน่งในสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 4 คน
- ตำแหน่งในส่วนการคลัง จำนวน 3 คน
- ตำแหน่งในส่วนโยธา จำนวน 1 คน
- พนักงานจ้าง จำนวน 7 คน
- พนักงานจ้างตามภารกิจ จำนวน 5 คน

- พนักงานจ้างทั่วไป จำนวน 2 คน
- บุคลากรในส่วนของผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 14 คน
 - ฝ่ายผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 4 คน
 - ฝ่ายสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 คน

3.2 แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงที่ผ่านมา

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ประกอบด้วยหมู่บ้าน 5 หมู่บ้าน ซึ่งการพัฒนาในอดีตที่ผ่านมาจะเน้นไปทางด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นส่วนใหญ่ เช่น การก่อสร้างถนน ถนนดิน ถนนลูกรัง ขุดลอกคูคลอง คูนา ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงเป็นพื้นที่กว้างและเป็นพื้นที่การเกษตร ทำให้ต้องพัฒนา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะพื้นที่การเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าว และถนนที่ใช้ในการคมนาคมขนส่งผลิตผลการเกษตรยังเป็นหลุมเป็นบ่อ ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงมุ่งพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อปรับปรุงพื้นที่คมนาคมขนส่ง ถนนสายต่างๆ ที่ใช้ในการขนส่งผลผลิตทางการเกษตรให้เกษตรกร ให้สามารถใช้สัญจรได้สะดวก

ภาพที่ 13 : ตราประจำ

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

ตราประจำองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ได้แสดงภาพรวงข้าวและทุ่งนาที่อุดมสมบูรณ์ โดยให้ความหมายสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงที่กล่าวว่า **“เกษตรกรรมก้าวหน้า การศึกษาดีเด่น เศรษฐกิจรุ่งเรือง พลเมืองสุขภาพดี มีอาชีพเสริมที่เหมาะสม การคมนาคมทันสมัย ร่วมใจพัฒนา รักษาสิ่งแวดล้อม เพียบพร้อมวัฒนธรรม นำสู่ชุมชนเข้มแข็ง”**

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง (อบต.หนองปลิง) มีเป้าหมายของการดำเนินงานที่ให้ความสำคัญเรื่องการปรับปรุงการบริหารและการบริการประชาชนให้ถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล ประสานการพัฒนาปรับปรุงการบริหาร โครงสร้างพื้นฐานด้านอุปโภคและสาธารณูปโภคให้ได้มาตรฐาน เพียงพอแก่การขยายตัวของชุมชนในอนาคต ทั้งนี้ ทางอบต. ส่งเสริมให้ประชาชนได้ประกอบอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ให้เพียงพอต่อการดำรงชีพ และยังส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน และมีความสุขทุกครัวเรือน

การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ส่วนใหญ่จะเป็นพัฒนาก่อสร้างปรับปรุง บำรุงรักษาถนน สะพาน การจัดหาและก่อสร้างแหล่งน้ำอุปโภค/บริโภค รวมทั้งน้ำเพื่อการเกษตร รวมทั้งการพัฒนาให้ไฟฟ้าส่องสว่างอย่างทั่วถึง

“โครงการก่อสร้างถนนส่วนใหญ่เป็นงบอุดหนุนอย่างเช่นงบไทยเข้มแข็งทางอบต.เอามาปรับปรุงถนนคสล.ให้เป็นถนนลาดยาง ทำจากหมู่ 1 ไปถึงหมู่ 4 เลย ที่เห็นชัดสุดก็ปรับปรุงผิวถนนที่มันชำรุดโทรมให้มีสภาพที่ใช้งานได้ดีขึ้น”

(นางมาลัย บุญปิ่นผล, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2553)

“...เป้าหมายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานนั้น อบต.จะวางไว้ในแต่ละปีจะเน้นเรื่องถนนหนทาง ให้ชาวบ้านมีความสะดวก มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน...”

(นางมาลัย บุญปิ่นผล, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2553)

“...ส่วนใหญ่นโยบายที่นายกฯ แกลงนโยบายไว้กับสภาจะเป็นเรื่องการก่อสร้างถนนหนทาง พวกถนนต่อ ขยายไหล่ทางหรือลงดินลูกรัง เร่งรัดให้มีการปรับปรุงก่อสร้างถนนหนทางในเขตอบต. ให้เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก...”

(นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2553)

“...ถนนเข้าออก ก็เห็นว่ามียรถใหญ่ๆ ที่มาขุดหน้าดินเข้าออกเยอะ มีบ่อขยะอยู่ตรงนี้ รถใหญ่วิ่งเข้าออกทุกวัน ถนนพังเร็ว ซ่อมกันทั้งปี ปะได้เดือนเดียว เดียวก็พังใหม่...”

(นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2553)

นอกจากนี้ การศึกษาข้อมูลจากการรายงานผลงานของนายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงในช่วงที่ผ่านมา พบว่า การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะเรื่องถนนหนทางนั้น มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ถนนเป็นเส้นทางคมนาคมสัญจรไป-มา ได้อย่างสะดวก และสามารถใช้งานส่งผลิตผลทางการเกษตรได้ (แผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ประจำปี พ.ศ. 2554, หน้า 12)

“...อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านที่นี่ เพราะฉะนั้นเรื่องการจัดการและก่อสร้างน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภค บริโภค รวมทั้งน้ำเพื่อ

การเกษตรถือเป็นเรื่องสำคัญ เรามีหน้าที่ที่ต้องทำให้เพียงพอต่อความต้องการ
...”

(นางมาลัย บุญปิ่นผล, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2553)

“...ตามแผนที่ตั้งใจ ทางอบต.ก็จะมีการขยายเขตการให้บริการประปา
ของหมู่บ้านให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ภายในปีสองปีนี้...การก่อสร้าง ปรับปรุงระบบ
คมนาคมเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน”

(นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2553)

“...เรื่องการพัฒนาไฟฟ้าตามถนนสาธารณะก็เหมือนกัน นับเป็นการ
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ทางอบต. ได้ให้ความสำคัญและดำเนินการให้มีอย่าง
ทั่วถึง เพราะทางอบต. คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของ
ประชาชนเป็นหลัก...”

(นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2553)

ความตั้งใจของนายกอบต.นั้น มุ่งหวังให้ตำบลหนองปลิงได้มีเส้นทางคมนาคมที่
ครบถ้วน และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนในทุกด้าน มีระบบประปาที่ถูกสุขลักษณะ
มีแหล่งน้ำใช้ที่เพียงพอต่อการเกษตรกรรมและคมนาคม การระบายที่ดี มีระบบการควบคุมการวางผัง
เมืองที่ดี มีไฟฟ้าส่องสว่างอย่างทั่วถึง และมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาให้บริการแก่ประชาชน

โดยสรุปแนวทางการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

- 1) การก่อสร้างปรับปรุงระบบคมนาคมเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน
ช่วยลดความล่าช้าในการเดินทาง สามารถติดต่อกับสังคมภายนอกได้อย่าง
รวดเร็ว และเป็นรากฐานในการรองรับความเจริญเติบโตของสภาพเศรษฐกิจ
- 2) การขยายเขตการบริการสาธารณูปโภค เพื่ออำนวยความสะดวกด้าน
สาธารณูปโภคให้กับประชาชน เช่น การพัฒนาให้มีระบบการประปาที่ถูก
สุขลักษณะ การพัฒนาแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อการเกษตรและ
- 3) การจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวก
ให้แก่ประชาชน

นอกจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแล้ว การพัฒนา “การส่งเสริมคุณภาพชีวิต”
ทั้งเรื่องการส่งเสริมการศึกษา การพัฒนาด้านสาธารณสุขนั้น ทางอบต. หนองปลิงได้ให้ความสำคัญ
และวางแผนให้เกิดโครงการต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลหนอง
ปลิง โดยเน้นให้ประชาชนได้รับโอกาสทางการศึกษา การพัฒนาศักยภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ

สติปัญญา รวมทั้งการจํารักรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม
ของท้องถิ่น อาทิ

“...อย่างพี่น้อง(นายสำรวย กองอรรด) เค้ามี่เครือช่วยเยอะ
เพราะฉะนั้นในฐานะที่พี่เขาเป็นประธานสภา เขาก็ช่วยทางอบต. ได้เยอะใน
การจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ทางการศึกษาต่างๆ ..อย่างตอนที่พี่จะสร้าง
ศูนย์บริการเรียนรู้ของชุมชนสำหรับเด็ก เยาวชนอะไรนั้น ก็ส่วนหนึ่งทางอบต.
ก็สนับสนุนงบประมาณนะ เพราะเราเห็นว่าชาวบ้านเค้าหาจะได้ใช้ประโยชน์
ทางสภาฯ เขาก็ระดมทุนจากข้างนอกมาช่วยด้วย มีทั้งขอเป็นหนังสือ สื่้ออะไร
ต่างๆ สื่อการสอนตามช่วงวัยอะไรทำนองนี้..”

(นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2553)

การอำนวยความสะดวกทางด้านสาธารณสุข

การอำนวยความสะดวกทางด้านสาธารณสุข ประชาชนในท้องถิ่นถือเป็นอีกหนึ่ง
พันธกิจที่ทางอบต.หนองปลิงได้วางเป้าหมายไว้ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา อาทิ การสร้างและจัดหาสถานที่
ออกกำลังกาย และเล่นกีฬาการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กและประชาชนได้มีกิจกรรมในด้านต่างๆ
ร่วมกับทางวัดในพื้นที่ และการจัดสร้างสวนสาธารณะสำหรับประชาชน

“..หลายโครงการที่เกิดขึ้น ก็ถูกกำหนดในแผนการพัฒนาของอบต.
เหมือนเป็นโครงการที่จำเป็นประจำก็มีโครงการป้องกันและจำกัดยุงลาย
ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า การสนับสนุนยาเวชภัณฑ์ให้แก่สถานีอนามัยก็ให้
ประจำ...”

“...ในปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2552) ทางอบต. มีโครงการเพื่อพัฒนา
คุณภาพชีวิตประชาชนทั่วไป จำนวนไม่น้อยกว่า 20 โครงการ เช่น โครงการ
สร้างบ้านให้ผู้ยากไร้ ผู้ยากจน ด้อยโอกาส ... ในอนาคตก็วางแผนที่จะทำ
โครงการสนับสนุนศูนย์พัฒนาครอบครัวหนองปลิงด้วย...”

(นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2553)

“...ถ้าเป็นโครงการเกี่ยวกับเด็กๆ ก็จะเป็นโครงการประเภทเงิน
อุดหนุน นมโรงเรียน อาหารกลางวัน จำพวกซื้อวัสดุกีฬาแล้วจัดให้มีการ
แข่งขันกีฬาประจำหมู่บ้าน...”

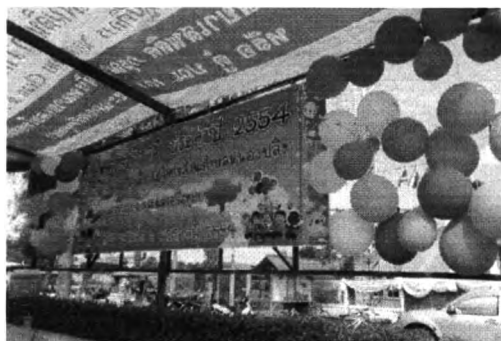
(นางมาลัย บุญปิ่นผล, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2553)

นอกจากนี้ ภายในแผนพัฒนาระยะ 3 ปีของอบต. นั้น พบว่า ทางอบต.หนองปลิงมี ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยการส่งเสริมด้านกีฬาที่ให้ความสำคัญต่อเด็กและเยาวชน รวมถึงประชาชนทั่วไปในพื้นที่ได้มีโอกาสเล่นกีฬาอย่างทั่วถึง

“...ประเภทโครงการสุขภาพก็มีตั้งแต่เด็กเล็ก ที่จะมีการตรวจ สุขภาพเด็กอายุ 3 ขวบ ส่วนเด็กโตหน่อยก็จะส่งเสริมให้เล่นกีฬาและออกกำลังกาย เพื่อสุขภาพ..ทางอบต.ได้ทำโครงการแข่งขันกีฬาภายในตำบลอย่างน้อยก็ปีละครั้ง เป้าหมายก็เพื่อให้เยาวชน เด็กๆ เล็กให้มีสุขภาพดี และเพื่อให้ ห่างไกลจากยาเสพติด หรือบุคลากรก็มีโครงการแข่งขันกีฬาระหว่างส่วน ราชการด้วย ”

(นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง, สัมภาษณ์,13 ธันวาคม 2553)

สำหรับโครงการวันเด็กแห่งชาติ ในวันที่ 8 มกราคม 2552 ที่ผ่านมา พบว่า ทาง อบต.และวัดได้จัดพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวได้มีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้บริเวณวัดมาบพระจันทร์เป็นบริเวณการจัดงานขึ้น

ภาพที่ 14 : บรรยากาศงานวันเด็กแห่งชาติของอบต.หนองปลิง ณ ลานวัดมาบพระจันทร์

แนวทางการพัฒนาให้เกิดการบริหารจัดการท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพนี้ ทางอบต. หนองปลิงได้พัฒนาแนวทางเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีและพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร โดยได้

จัดทำโครงการที่มีเป้าหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพและทักษะให้กับพนักงานและลูกจ้าง เช่น การส่งพนักงาน/ลูกจ้างเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์

“...อย่างตัวพี่เองอบต.ก็ส่งเรียน เป็นโครงการความร่วมมือของทางกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกับสถาบันการศึกษาที่ให้ทุนการศึกษา ระดับป.โท และป.ตรี...”

(นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

“...ทางอบต.มีค่าใช้จ่ายในปีกๆ หนึ่งเป็นแสนๆ ในการส่งบุคลากรไปรับอบรมโน่น นี บ้างเราก็ไปดูงาน เพื่อให้ไปดูที่อื่นว่าเขาทำงานกันอย่างไร แล้วจะได้เอามาเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของตนเอง...”

(นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

นอกจากจะพัฒนาศักยภาพและทักษะของบุคลากรแล้ว ทางอบต.หนองปลิงยังได้การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรและประชาชนให้ดียิ่งขึ้นเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างยั่งยืนทั้งสภาวะปกติและสภาวะที่ได้รับผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจตกต่ำ เช่น โครงการการส่งเสริมการประกอบอาชีพและยกระดับรายได้การส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพและกลุ่มกิจกรรมในชุมชน

“...เรื่องคุณภาพชีวิตเป็นภาพรวมๆ อย่างเรื่องกินอยู่ของชาวบ้านทางอบต.ก็พัฒนาที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร ชาวบ้านประชาชนให้ดียิ่งขึ้น ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างยั่งยืน ทั้งสภาวะปกติ และสภาวะที่ได้รับผลกระทบจากราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ปัญหาภัยพิบัติต่างๆ อย่างน้ำท่วม ฝนไม่ตก...”

(นายสำรวย กองอรรถ, ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2554)

“...ที่อบต.มีศูนย์ที่ให้บริการเกษตรกร คือศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรที่เป็นหน่วยงานที่พร้อมให้ความช่วยเหลือเกษตรกร..”

(นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

แผนงานการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และความสงบเรียบร้อยของอบต.หนองปลิงนั้น เพื่อให้เกิดการรักษาความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยในทรัพย์สิน รวมทั้งการสนับสนุนในชุมชนได้ โดยผลการศึกษากิจกรรมและโครงการที่ผ่านมาพบว่า มีโครงการส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีความเข้มแข็ง และไม่พึ่งยาเสพติด โครงการฝึกอบรมให้ประชาชนมีความรู้ทักษะชีวิตให้มีความ

ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในทุกด้าน รวมทั้งทางอบต. ได้จัดหาอุปกรณ์และวัสดุที่ทันสมัย เพื่อนำมาป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอีกด้วย

“...กลุ่มแม่บ้าน อสม. อปพร. ที่นี้มีกิจกรรมทั้งภายในภายนอก ชุมชนอย่างที่เราเห็น ซึ่งกลุ่มพัฒนาองค์กรชุมชนเหล่านี้มีบทบาทมากในการสร้างความเข้มแข็ง เป็นหูเป็นตาให้เจ้าหน้าที่อบต.และนายกฯ เข้มแข็งมาก”

(นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2553)

“...อย่างกรณีพิวรณ์ ที่ไปประกวดอสม. จริงๆ ทั้งอบต. ช่วยกันทั้งหมดที่พยายามออกแรงช่วยณรงค์ ประชาสัมพันธ์เรื่องโรคต่างๆ เน้นๆ หน่อยก็เรื่องเอดส์ เพราะพี่น้องเองเป็นตัวตั้งตัวตีที่พัฒนาการจัดเก็บข้อมูลผู้ป่วย และระบบสาธารณสุขมูลฐาน เพิ่งเริ่มมาปีสองปีนี้

(นางวนิษา ทองประยูร, เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบล,
สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2553)

“...การที่ปัญหาเสพติดมีบ้างแต่ไม่มาก ทำให้อบต.ไม่มีปัญหามากนัก เราเคยทำหลายกระบวนการมาก ทั้งให้เขียนลงกล่อง แต่ก็ไม่มีผล นึกๆ ช่วยๆ กันดู ถ้าถามว่าดีขึ้นไหม ก็ในระดับหนึ่ง แต่ถ้าไม่มีเลยชุมชนก็จะเข้มแข็งมากกว่านี้...”

(นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2553)

“..เราจะไม่บังคับ หรือชี้ตัวว่าเค้าเป็นคนติดยาไม่ได้ เคยมีการรณรงค์ว่าผู้ติดเป็นผู้ป่วยที่ต้องได้รับการรักษา เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้แสดงตัว ก็ยังไม่มียอกมา ..”

(นางวนิษา ทองประยูร, เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบล,
สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2553)

การพัฒนาส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการเพิ่มศักยภาพของผู้นำชุมชน

ทางอบต. มีการจัดอบรม การศึกษาดูงานเพื่อเป็นเพิ่มศักยภาพผู้นำชุมชน มีการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

การพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชน

ทางอบต. มีการดำเนินการต่างๆ เช่นการออกหน่วยเคลื่อนที่ การต่อเติมอาคารอเนกประสงค์ประจำหมู่บ้าน ปรับปรุงที่ทำการชุมชน สร้างศาลาที่พักผู้โดยสารริมทาง เป็นต้น การจัดหา และการจัดการเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้มีความพร้อมในการบริการประชาชน รวมทั้งการจัดการวัสดุอุปกรณ์มาใช้ในการป้องกันชีวิตและทรัพย์สิน

“...การจัดทำประชามหมู่บ้าน บางครั้งก็ช่วยให้ชาวบ้านเค้ารู้สึกทรา
รู้หน้าที่ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นเขาเองเหมือนกัน..นี่ก็ว่าจะทำ
โครงการที่ส่งเสริมให้คนทำงานในอบต. ทั้งที่เป็นลูกจ้าง ข้าราชการได้ไปเรียนรู้
โลกข้างนอก ให้มีความรู้ความสามารถและมีการเรียนรู้ตลอดเวลา...อย่างพี่เอง
ก็ได้ทุนอบต.ไปเรียน”

(นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2553)

“...อย่างโครงการอบต. เคลื่อนที่ นอกจากจะเพื่อเผยแพร่ข่าวสาร
และให้บริการชาวบ้านแล้ว ยังมีนัยแอบแฝงคือ เราก็คอยากรู้ว่าแต่บ้านอยู่
อย่างไร บางทีมีคนมาร้องเรื่องน้ำขุ่น เข็มขัดยยะ เราเข้าไปดูเฉยๆ ก็ยาก. มัน
เป็นปัญหาที่ทับซ้อน...”

(นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2553)

สำหรับการวางแผน ส่งเสริมการลงทุนและพานิชยกรรม พบว่า มีการส่งเสริมและ
พัฒนารายได้ให้แก่ประชาชน เช่น การสนับสนุนกลุ่มอาชีพ การพัฒนาสินค้า

“...โครงการที่เราจัดกลุ่มแม่บ้าน รวมตัวกันเรียน ช่วยกันสอน ก็
พอมีบ้าง แต่ส่วนใหญ่เค้าจะทำการเกษตรกรรมกันมากกว่า มีบางโครงการที่
สนับสนุนการพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ของประชาชนตามแนวเศรษฐกิจชุมชน
พึ่งตนเอง”

(นายสำรวย กองอรรถ, ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2554)

“จัดกลุ่มแม่บ้านหมู่ 2 หมู่ 3 ที่สนใจฝึกอาชีพเพิ่มขึ้นมา เน้นให้
ชุมชนเป็นแหล่งอาชีพ เพื่อสร้างอาชีพให้กับประชาชนมากขึ้น

(นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2553)

“การจัดทำโครงการกองทุนพันธุ์ข้าวและปรับปรุงดิน เพื่อให้
ชาวบ้านที่ทำอาชีพการเกษตรทั้งหลายได้ทราบวิธีการปลูกข้าวแบบสมัยใหม่
และรู้จักวิธีปรับปรุงดินด้วย...”

(นายสำรวย กองอรรถ, ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2554)

“...เราก็คอยทำให้ชาวบ้านเค้ามีชีวิตที่ดีขึ้น มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
สามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากกว่านี้ สำหรับบางครอบครัว มีคนแก่อยู่มาก

หลาน ช่วยเหลือตัวเองก็ไม่ได้ แบบนี้เราก็พยายามหาสวัสดิการจากภายนอก
เข้ามาช่วยดูแล ไม่งั้นก็ส่งต่อไปยังอำเภอ...”

(นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2553)

เรื่องการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการ
ท่องเที่ยวของอบต. หนองปลิง พบว่า มีกิจกรรมในการรณรงค์สร้างจิตสำนึกและความตระหนักใน
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการจัดทำโครงการบำบัดและจัดการขยะเพื่อรองรับการ
ขยายตัวของประชาชน เช่น การจัดภาชนะรองรับขยะให้เพียงพอต่อการขยายตัวของประชากร โดยทาง
อบต. มีเป้าหมายให้ประชาชนได้อยู่อาศัยในสิ่งแวดล้อมที่ดี

“...อย่างแรกที่ทำคือปรับปรุงข้างทางถนนให้มีความสวยงาม ร่มรื่น
ตัดไฟรายทางให้รู้สึกมีความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน...”

“...ตัวอย่างเช่นการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ในชาวบ้านได้มีจิตสำนึก
ในการอนุรักษ์ และจัดการทรัพยากรของพวกเขาเอง ตั้งแต่การคัดแยกขยะ ลด
ปริมาณขยะ..อบต.ให้ความสำคัญเรื่องการรักษาความสะอาด และความเป็น
ระเบียบเรียบร้อยของบ้านทุกหลัง ภายใต้แนวคิด “นำบ้านนำมอง ไม่มีขยะ”
เพราะแค่ไม่มีอะไรมากองหน้าบ้านแค่นี้ก็ช่วยได้เยอะ...นอกจากนี้ชาวบ้านเอง
ก็ยังมีที่ตั้งคณะกรรมการ ผู้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตอบต.
ด้วย”

“...สองข้างทางที่เข้ามาเห็นใหม่ มีการปรับปรุงภูมิทัศน์แล้ว เป็น
โครงการของทางอบต. ที่ให้ชาวบ้านช่วยกันฟื้นฟูสองข้างถนนให้มีความ
สวยงาม ร่มรื่น และมีความปลอดภัย ถึงแม้ว่าจากปากทางไม่ไกลมากแต่
กลางคืนก็มืดเหมือนกัน ไฟฟ้า หล้าสูง หรือรถบรรทุกที่วิ่งเข้า-ออก เป็นเรื่อง
ของชีวิตและทรัพย์สินของชาวบ้านยังก็เน้นปลอดภัยไว้ก่อน...”

(นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2553)

การพัฒนาด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นทางอบต.

อบต. มีโครงการการพัฒนาส่งเสริมศิลปะวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น เช่น
แห่เทียนพรรษา สงกรานต์ การแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้แนวทางการรักษาและส่งเสริม
ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นนับเป็น
ยุทธศาสตร์หนึ่งของการพัฒนาของอบต.

“..มีการวางแผนการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและกิจกรรมของ
ท้องถิ่นต่างๆ...ชาวบ้านเค้าก็มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญา
ของท้องถิ่น..อย่างการจัดกิจกรรมการแสดงพื้นบ้าน และวัฒนธรรมของ

ท้องถิ่น พี่ว้ากน่าจะสร้างจิตสำนึกให้ชาวบ้านไม่มากก็น้อย ให้เค้ามีความคิดที่
 อย่างน้อยก็เห็นความสำคัญ และคิดที่จะอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี
 และภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้...”

(นายสำรวย กองอรอด, ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
 สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2554)

สรุป การพัฒนาตามแผนกทางพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนอง
 ปลิงจะให้ความสำคัญในเรื่องการปรับปรุงและพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพ
 และทั่วถึง นอกจากนี้ โครงการการพัฒนาส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพชีวิตของ
 ประชาชนในตำบลหนองปลิงโดยเฉพาะเกษตรกร ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างมี
 ประสิทธิภาพ

โครงการการพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัวของอบต.หนองปลิงที่น่าสนใจ
<ul style="list-style-type: none"> ● โครงการการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ● โครงการปรับปรุงสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน โดยการส่งเสริมการป้องกันดูแลรักษาสุขภาพขั้นพื้นฐานและ การป้องกันโรคติดต่อ โดยเฉพาะเด็กเล็ก และหญิงตั้งครรภ์ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข ● โครงการจัดสร้างลานกีฬาเพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงของร่างกายและจิตใจของเด็ก ● โครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ ● โครงการจัดสร้างสวนสาธารณะให้เด็ก เยาวชน และครอบครัวได้มีพื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกัน ● โครงการการพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน ● โครงการรณรงค์เรื่องโรคเอดส์ร่วมกับองค์กร PATH และสำนักงานป้องกันโรคเอดส์แห่งชาติ

3.3 ข้อมูลสภาวะการณ่ด้านเด็ก เยาวชนและครอบครัวขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

ผลการสำรวจสภาวะการณ่เด็กและเยาวชนของอบต.หนองปลิงโดยผศ.จินตนา เวชมี
 และคณะนักวิจัยโครงการติดตามสภาวะการณ่เด็กและเยาวชนภาคกลาง (Child Watch) ได้
 ดำเนินการสำรวจการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนในเขตอบต.หนองปลิงในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ.2553
 โดยใช้แบบสอบถามของโครงการติดตามสภาวะการณ่และการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนในระดับ
 ตำบล (Child Watch ตำบล) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างของเด็กและเยาวชนในอบต.หนองปลิงจำนวน 116
 คน ผลจากการสำรวจสภาวะการณ่เด็กและเยาวชน พบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

- เด็กและเยาวชนของอบต.หนองปลิงส่วนใหญ่ยังอยู่กับพ่อแม่ หัวหน้าครอบครัว
 ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป
- พ่อแม่ ผู้ปกครองให้เงินเด็กและเยาวชนเฉลี่ยวันละ 51-100 บาท
- การมีเครื่องมือหรืออุปกรณ์เทคโนโลยี 75% มีโทรศัพท์มือถือ
 รองลงมา มีจักรยาน คอมพิวเตอร์ จักรยานยนต์ ตามลำดับ

พฤติกรรมประจำวันของเด็กและเยาวชน ที่ทำมากที่สุดในแต่ละวัน	
ดูโทรทัศน์ VDO/VCD	ร้อยละ 70.70
ช่วยงานบ้าน ถูบ้าน รีดผ้า ทำกับข้าว	ร้อยละ 64.70
คุยโทรศัพท์	ร้อยละ 37.90
เล่นกีฬา/ออกกำลังกาย	ร้อยละ 31.00
ดูภาพยนตร์ซีดี/วีซีดี/ยูทูบ	ร้อยละ 25.00
เล่นเกมออนไลน์/คอมพิวเตอร์	ร้อยละ 26.30

สรุปประเด็นจากการสำรวจสภาวะการเด็กและเยาวชน อบต. หหนองปลิง

- การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนใกล้ชิด เด็กและเยาวชนได้พูดคุยกับพ่อแม่ เพื่อน และครู เรียงตามลำดับ และได้มีโอกาสเที่ยว/ทำกิจกรรมกับพ่อแม่หรือญาติ ร้อยละ 85.40
- พฤติกรรมการเรียน/เกี่ยวกับการเรียน เด็กและเยาวชนเคยเห็นการพกพาอาวุธในโรงเรียน ร้อยละ 31.00 เคยถูกทำร้ายร่างกายในโรงเรียน ร้อยละ 25.90 ลอกข้อสอบเพื่อน ร้อยละ 44.00 และอ่านหนังสือเรียน ร้อยละ 31.00 ชอบไปโรงเรียน ร้อยละ 37.10 และรู้สึกปลอดภัยเมื่อไปโรงเรียนร้อยละ 24.10
- พฤติกรรมเกี่ยวกับศาสนา/จิตอาสา เด็กและเยาวชนเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ร้อยละ 58.60 อาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ร้อยละ 68.10 คิดว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจังหวัดน่าอยู่ ร้อยละ 45.40 และเมื่อจบการศึกษาจะกลับมาทำงานที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ร้อยละ 56.90
- พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนัน ยาเสพติดพบว่า 1 ใน 4 ของเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมซื้อล็อตเตอรี่ซื้อหวยใต้ดิน เล่นไพ่/พนันบอล และการพบเห็นเสพยาบ้า ยาไอ ในโรงเรียน
- พฤติกรรมเกี่ยวกับความเสี่ยงทางเพศ เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ร้อยละ 56.90 คิดจะมีเพศสัมพันธ์เมื่อแต่งงาน ร้อยละ 18.10 จะมีเพศสัมพันธ์เมื่อเรียนจบมีงานทำ ร้อยละ 38.80 เห็นเพื่อนในชั้นเรียนมีการรักเพศเดียวกัน และร้อยละ 5.20 ดูการ์ตูนโป๊/วีซีดีโป๊/เว็บโป๊
- พฤติกรรมด้านการบริโภค เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยง เรียงตามลำดับ ดังนี้ สูบบุหรี่ รับประทานอาหาร fast food และการดื่มเหล้า

สรุปสภาวะการณืเด็กและเยาวชนของอบต.หนองปลิงจากการสำรวจของโครงการChild Watch ระดับท้องถิ่น	
สภาวะการณืดี	สภาวะการณืเสี่ยง
<ul style="list-style-type: none"> ● เด็กๆ ใช้เวลาพูดคุยและทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว ● เด็กยังคงเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม และทำกิจกรรมอาสาบำเพ็ญประโยชน์ ● เด็กมีน้ำใจและช่วยที่บ้านทำงานบ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> ● 1 ใน 4 ของเด็กในอบต.หนองปลิงมีภาวะเสี่ยงในสถานศึกษา เช่น พบเห็นการพกพาอาวุธในโรงเรียน เคยถูกทำร้ายร่างกาย ● เด็กติดสื่อ อาทิ โทรศัพท์ โทรศัพท์ เกม ● เด็กร้อยละ 40 ที่คิดว่าจะมีการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็นเรื่องปกติ

ผลการสำรวจสภาวะการณืเด็กและเยาวชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงพบว่าปัจจัยที่ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันต่อภาวะเสี่ยงของสังคมให้เด็กและเยาวชนคือ การใช้เวลาอยู่ร่วมกันกับครอบครัวและการสร้างพื้นที่เรียนรู้ในชุมชนโดยการสนับสนุนของวัด ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาคมหมู่บ้าน โดยการเชื่อมงานกับเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่ให้เข้ามาจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สัมพันธภาพในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ สำหรับปัญหาเด็กและเยาวชนที่ควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและให้ความรู้ที่เท่าทันคือ พฤติกรรมการบริโภคทั้งการบริโภคอาหารการกินและสื่อเทคโนโลยี เนื่องจากพื้นที่ของอบต.หนองปลิงเป็นพื้นที่ใกล้เขตเมือง ดังนั้นกระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จะเข้ามาสู่พื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นครอบครัวและเด็กๆ ควรมีความรู้ในเรื่องทักษะชีวิตให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น

สภาวะการณืครอบครัวในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

การสร้างฐานข้อมูลครอบครัวโดยใช้แบบสำรวจ

ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการสำรวจสภาวะการณืครอบครัว และการจัดเวทีประชาคม ระดมความคิดในท้องถิ่นเพื่อสร้างฐานข้อมูลครอบครัวในระดับท้องถิ่น ดังรายละเอียดดังนี้

1) แบบสำรวจสภาวะการณืครอบครัว (Family Watch) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 40 ข้อ และแบ่งประเด็นข้อคำถามสภาวะการณืของครอบครัวออกเป็น 5 ด้าน

- (1) ด้านการเลี้ยงดูบุตรหลานในครอบครัว
- (2) ด้านการใช้เวลาในครอบครัว
- (3) ด้านการสื่อสารในครอบครัว
- (4) ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ในครอบครัว
- (5) ด้านการตั้งกฎกติกาและระเบียบวินัยในครอบครัว

สำหรับการศึกษาในขั้นนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างครอบครัวในพื้นที่อบต.หนองปลิง โดยได้วางแผนและประชุมร่วมกับคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพของ

อบต.หนองปลิง เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2553 โดยนางวนิชา ทองประยูร หัวหน้าสถานีอนามัย ตำบลหนองปลิง ได้กล่าวว่า “...การเก็บข้อมูลเป็นเรื่องน่าสนใจ ถ้าเราเก็บข้อมูลมาแล้วได้ใช้ยิ่งดีใหญ่ เอาแบบนี้ใหม่ เดี่ยวหมอบให้ทางอสม. เก็บให้ ไหนๆ เขาก็เข้าไปทุกบ้านอยู่แล้ว ..” นอกจากนี้ นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ได้กล่าวเสริมอีกว่า “...ช่วยกันหน่อย เพราะข้อมูลที่เก็บนี้ถ้าเราได้มา เราก็จะเอามาช่วยกันพัฒนาอบต. ของเรานั้นแหละ..ก็เอาไปเก็บตอนที่ไปสัมภาษณ์ข้อมูลชุมชนด้วยเลย”

ผลการประชุมร่วมกับคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลแบบสอบถามของอบต.หนองปลิง โดยตั้งเป้าของจำนวนแบบสอบถามที่ต้องเก็บอย่างน้อยให้ได้ร้อยละ 80 ของทุกหมู่บ้าน ซึ่งเป็นไปตามมติของที่ประชุม การเก็บข้อมูลแบบสำรวจครั้งนี้ ซึ่งรายละเอียดดังตารางนี้

ตารางที่ 31 : จำนวนการสุ่มตัวอย่างของอบต.หนองปลิง

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน (หลัง)	จำนวนสุ่มตัวอย่าง
1	บ้านมาบพระจันทร์	167	150
2	บ้านดอนกลาง	30	25
3	บ้านหนองโคก	171	150
4	บ้านสระขุด	86	80
5	บ้านหนองปลิง	81	75
	รวม	535	480

นอกจากนี้ อาสาสมัครชุมชนที่ช่วยในการดำเนินการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ ยังได้จำแนกเพศของผู้ตอบแบบสอบถามให้มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ดังคำกล่าวของนางสาววรรณิณี ตรีโอสถ (2553) ที่ว่า “...ส่วนใหญ่ครอบครัวของอบต. หนองปลิงจะมีแต่ผู้หญิงอยู่บ้าน แต่ที่ยังอยากให้ผู้ชายได้ตอบแบบสอบถามด้วยนะเพราะถ้าถามที่ผู้หญิงกลัวว่าข้อมูลที่ได้จะคลาดเคลื่อน...”

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาวะการณ์ครอบครัวด้วยแบบสอบถามจำนวน 480 ชุดนี้ ผู้วิจัยได้รับคืน 477 ชุด คิดเป็นร้อยละ 99.35 และการนำเสนอข้อมูลจากแบบสำรวจสภาวะการณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามและครอบครัว ส่วนที่ 2 ข้อมูลสภาวะการณ์ครอบครัว โดยในส่วนนี้ ข้อคำถามจะสามารถจำแนกประเด็นในการถามได้ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการดูแลบุตรหลานในครอบครัว 2) ด้านการใช้เวลาในครอบครัว 3) ด้านการสื่อสารในครอบครัว 4) ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ในครอบครัวและ 5) ด้านการตั้งกฎกติกาและระเบียบวินัยในครอบครัว โดยในแต่ละด้านจะมีข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ และแต่

ละข้อคำถามจะเป็นการสำรวจความคิดเห็นและพฤติกรรมของครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องนั้นๆ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามและครอบครัว

1) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามในเขตอบต.หนองปลิง

ตารางที่ 32 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในเขตอบต.หนองปลิง

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	รายละเอียด	จำนวนคน (N=477)	ร้อยละ
เพศ	เพศชาย	261	48.4
	เพศหญิง	245	51.4
	ไม่ตอบ	1	0.2
สถานภาพ	โสด	55	11.5
	แต่งงานแล้ว	337	70.6
	ไม่ตอบ	85	17.8
อายุ	18-22 ปี	38	8.0
	26-30 ปี	78	16.4
	31-40 ปี	68	14.3
	41-50 ปี	112	26.5
	51-60 ปี	88	18.4
	มากกว่า 61 ปี	69	14.5
	ไม่ตอบ	24	5.0
ระดับการศึกษาสูงสุด	ต่ำกว่าระดับประถมศึกษา	15	3.1
	ประถมศึกษา	261	48.4
	มัธยมศึกษา	127	26.6
	อาชีวศึกษา	30	6.3
	ปริญญาตรี	12	2.5
	ปริญญาโทและสูงกว่า	4	0.8
	ไม่ตอบ	58	11.6

ตารางที่ 32 พบว่าข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนเพศชายและเพศหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือมีเพศชายจำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 48.4 และเป็นเพศหญิงจำนวน 245 คนคิดเป็นร้อยละ 51.4 สำหรับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว (จำนวน 337 คน คิดเป็นร้อยละ 70.6) มีอายุในช่วง 41-50 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 และผู้ตอบส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับประถมศึกษาจำนวน 261 คน(ร้อยละ 48.4) รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาจำนวน 127 คน (ร้อยละ 26.6)

2) ข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถามในเขตอบต.หนองปลิง

ตารางที่ 33: ข้อมูลพื้นฐานครอบครัวในเขตอบต.หนองปลิง

ข้อมูลพื้นฐานครอบครัว	รายละเอียด	จำนวนคน (N=477)	ร้อยละ
ลักษณะครอบครัว	มีพ่อ แม่ และลูก	340	71.3
	มีลูกที่อยู่กับพ่อ หรือ แม่	60	12.6
	มีเด็กอยู่กับญาติ	7	1.5
	เด็กอยู่กับผู้สูงอายุ	32	6.7
	ผู้สูงอายุอยู่ตามลำพัง	4	0.8
	คู่สมรสยังไม่มีลูก	16	3.4
	ไม่ตอบ	18	3.8
สถานภาพของครอบครัว	อยู่ด้วยกัน	384	80.5
	หย่า	9	1.9
	แยกกันอยู่	30	6.3
	หม้าย	24	5.0
	ไม่ตอบ	30	6.3
อาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัว	นักเรียนนักศึกษา	21	4.4
	ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	22	4.6
	พนักงานบริษัท	76	15.9
	ค้าขาย ธุรกิจ	38	8.0
	รับจ้าง ลูกจ้าง	136	28.5
	เกษตรกร	104	21.8
	แม่บ้าน พ่อบ้าน	37	7.8
	เกษียณ	10	2.1
ไม่ตอบ	33	6.9	

ตารางที่ 33 พบว่าลักษณะครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูก (จำนวน 340 คน คิดเป็นร้อยละ 71.3) รองลงมาเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่มีลักษณะลูกอยู่กับพ่อหรือแม่ (จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 12.6) และจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะครอบครัวแบบเด็กอยู่กับผู้สูงอายุ

สถานภาพของครอบครัวในเขตอบต.หนองปลิง. จำนวน 384 คน คิดเป็นร้อยละ 80.5 ที่อยู่ด้วยกัน ส่วนครอบครัวที่ไม่ได้อยู่ด้วยกันทั้งในกรณีของการแยกกันอยู่ เป็นหม้าย และการหย่าร้างมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน โดยเมื่อรวมจำนวนครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพไม่ได้อยู่ด้วยกันมีจำนวน 63 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 13.2

ส่วนใหญ่อาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัวจะทำงานรับจ้าง ลูกจ้างมีจำนวน/136 คน คิดเป็นร้อยละ 28.4 และรองลงมาที่มีจำนวนใกล้เคียงกันคือ อาชีพเกษตรกร จำนวน 104 คนคิดเป็น

ร้อยละ 21.8 และเป็นพนักงานบริษัท จำนวน 76 คนคิดเป็นร้อยละ 15.9 และยังพบว่ามึ่นักเรียน นักศึกษาที่เป็นหัวหน้าครอบครัวอีกจำนวน 21 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 4.4

สรุปประเด็นที่น่าสนใจจากข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวในเขตอบต.หนองปลิง
<ul style="list-style-type: none"> ● ครอบครัวจำนวน 1 ใน 5 (คิดเป็นร้อยละ 20.8) เป็นครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ เช่น ครอบครัวหย่าร้าง ครอบครัวที่เด็กอยู่กับญาติ และครอบครัวเด็กอยู่กับผู้สูงอายุ ● ร้อยละ 19.5 ของครอบครัวในอบต.หนองปลิงมีสถานภาพครอบครัวหย่าร้าง แยกกันอยู่และเป็นหม้าย ● หัวหน้าครอบครัวกว่าร้อยละ 52.4 ที่ใช้แรงงานโดยทำงานอยู่ในภาคอุตสาหกรรม และบริษัทห้างร้านต่างๆ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลสภาวะการณ์ครอบครัวในเขตอบต.หนองปลิง

ตารางที่ 34: สภาวะการณ์ครอบครัวด้าน “การดูแลบุตรหลาน” ในครอบครัว

“การดูแลบุตรหลาน” ในครอบครัว		ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม						รวม	ค่าเฉลี่ย	S.D.
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ไม่ตอบ			
1) ท่านคิดว่าครอบครัวของท่านเป็นครอบครัวที่อบอุ่น (ข้อที่21)	จำนวน	13	29	154	157	109	15	477	3.69	0.99
	ร้อยละ	(2.7)	(6.1)	(32.3)	(32.9)	(22.9)	(3.1)	(100.0)		
2) ท่านทราบกิจวัตรประจำวันของทุกคนในบ้านเป็นอย่างดี (ข้อที่1)	จำนวน	15	21	150	261	56	4	477	3.62	0.87
	ร้อยละ	(3.1)	(4.4)	(31.4)	(48.4)	(11.7)	(0.8)	(100.0)		
3) ท่านภูมิใจในบทบาทหน้าที่ที่ท่านทำให้ครอบครัว (ข้อที่16)	จำนวน	14	22	143	221	56	21	477	3.62	0.87
	ร้อยละ	(2.9)	(4.6)	(30.0)	(46.3)	(11.7)	(4.4)	(100.0)		
4) ท่านและคนในครอบครัวมีความเข้าใจกันดี (ข้อที่36)	จำนวน	21	42	168	177	51	18	477	3.57	0.90
	ร้อยละ	(4.4)	(8.8)	(35.2)	(37.1)	(10.7)	(3.8)	(100.0)		
5) ท่านมีความมั่นใจในวิธีการเลี้ยงดูลูกหลานของท่าน (ข้อที่6)	จำนวน	14	21	195	180	64	3	477	3.55	0.89
	ร้อยละ	(2.9)	(4.4)	(40.9)	(37.7)	(13.4)	(0.6)	(100.0)		
6) ท่านมักอยู่เป็นเพื่อนลูกหลานเสมอเวลาลูกหลานมีปัญหา (ข้อที่26)	จำนวน	16	37	158	213	36	17	477	3.47	0.88
	ร้อยละ	(3.4)	(7.8)	(33.1)	(44.7)	(7.5)	(3.6)	(100.0)		
7) ท่านกอดลูกหลานเป็นประจำ (ข้อที่ 11)	จำนวน	22	57	186	141	68	3	477	3.37	1.02
	ร้อยละ	(4.6)	(11.9)	(39.0)	(29.6)	(14.3)	(0.6)	(100.0)		
8) ท่านให้อิสระกับลูกหลานมาก (ข้อที่31)	จำนวน	20	37	252	124	27	17	477	3.22	0.84
	ร้อยละ	(4.2)	(7.8)	(52.8)	(26.0)	(5.7)	(3.6)	(100.0)		
ค่าเฉลี่ย								3.42	0.72	

ตารางที่ 34 พบว่าสภาวะการณ์ครอบครัวของอบต.หนองปลิง ในเรื่องการดูแลบุตรหลานอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.72

ผลจากการศึกษาพบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับสูงกว่าข้ออื่นๆ คือ ประเด็นเรื่อง “ความอบอุ่นในครอบครัว” โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.69 และมีผู้ตอบแบบสอบถามในประเด็นนี้ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุดจำนวน 266 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 55.77 รองลงมาคือประเด็นเรื่อง “ความภูมิใจของตนเองต่อบทบาทและหน้าที่ที่ทำให้ครอบครัว” และ “การเอาใจใส่ในกิจวัตรประจำวันของคนในครอบครัว” ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากันในระดับ 3.62

สำหรับประเด็นเรื่อง “การให้อิสระกับลูกหลาน” และ “พฤติกรรมการกอดลูกหลานเป็นประจำ” พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.22 และ 3.37 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด 2 อันดับผลการสำรวจสภาวะการณ์ครอบครัวของอบต.หนองปลิงในเรื่องการดูแลบุตรหลานในครอบครัว

สรุปสภาวะการณ์ที่น่าสนใจเรื่อง “การดูแลบุตรหลาน” ในครอบครัว

จุดเด่นที่ชัดเจน	เรื่องที่อ่อนลงมาในเชิงเปรียบเทียบ
<ul style="list-style-type: none"> ส่วนใหญ่คิดว่าครอบครัวมีความอบอุ่นและมีความเข้าใจกันดี การทราบกิจวัตรทุกคนในบ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> ความมั่นใจในวิธีการเลี้ยงดูลูกหลาน การอยู่เป็นเพื่อนลูกหลานเวลามีปัญหา การกอดลูกหลานเป็นประจำ

ตารางที่ 35: สภาวะการณ์ครอบครัวด้าน “การใช้เวลา” ในครอบครัว

“การใช้เวลา” ในครอบครัว		ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม							รวม	ค่าเฉลี่ย	S.D.
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ไม่ตอบ				
1) ท่านทานข้าวเย็นกับครอบครัวเป็นประจำ (ข้อที่2)	จำนวน	17	41	184	139	95	1	477	3.53	1.02	
	ร้อยละ	(3.6)	(8.6)	(38.6)	(29.1)	(19.9)	(0.2)	(100.0)			
2) ท่านมีเวลาอยู่พร้อมหน้ากันทั้งครอบครัวทุกวันหรือแทบทุกวัน (ข้อที่17)	จำนวน	20	51	162	148	80	16	477	3.47	1.04	
	ร้อยละ	(4.2)	(10.7)	(34.0)	(31.0)	(16.8)	(3.4)	(100.0)			
3) ท่านมีเวลาพูดคุยกับลูกอย่างพอเพียง (ข้อที่22)	จำนวน	10	44	197	160	49	17	477	3.42	0.88	
	ร้อยละ	(2.1)	(9.2)	(41.3)	(33.5)	(10.3)	(3.6)	(100.0)			
4) ท่านดูโทรทัศน์กับลูกเป็นประจำ (ข้อที่12)	จำนวน	19	79	146	159	70	4	477	3.38	1.05	
	ร้อยละ	(4.0)	(16.6)	(30.6)	(33.3)	(14.7)	(0.8)	(100.0)			
5) ท่านชอบอยู่บ้านเพื่อพูดคุยหรือเล่นกับลูก (ข้อที่37)	จำนวน	12	39	222	140	46	18	477	3.37	0.87	
	ร้อยละ	(2.5)	(8.2)	(46.5)	(29.4)	(9.6)	(3.8)	(100.0)			

6) ทานจัดสรรเวลาในแต่ละวันให้มีเวลาสำหรับครอบครัว (ข้อที่7)	จำนวน	20	48	222	155	28	4	477	3.26	0.88
	ร้อยละ	(4.2)	(10.1)	(46.5)	(32.5)	(5.9)	(0.8)	(100.0)		
7) ทานมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัวเป็นประจำเช่นไปเที่ยวไปเยี่ยมญาติเล่นกีฬา (ข้อที่27)	จำนวน	27	110	198	99	27	16	477	2.98	0.96
	ร้อยละ	(5.7)	(26.1)	(41.5)	(20.8)	(5.7)	(3.4)	(100.0)		
8) ทานไปไหนมาไหนกับลูกในวันหยุดสุดสัปดาห์เป็นประจำ (ข้อที่32)	จำนวน	43	125	191	72	24	22	477	2.80	0.99
	ร้อยละ	(9.0)	(26.2)	(40.0)	(15.1)	(5.0)	(4.6)	(100.0)		
ค่าเฉลี่ย								3.20	0.73	

ตารางที่ 35 พบว่าสภาวะการณ์ครอบครัวของอบต.หนองปลิงในเรื่องการใช้เวลาในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.73

ผลจากการศึกษาพบว่า ครอบครัวในอบต. หนองปลิง “การมีเวลาพูดคุยกันกับลูกหลานอย่างพอเพียง” (ค่าเฉลี่ย 3.58) โดยมีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในประเด็นนี้ในระดับมากถึงมากที่สุดจำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 53.07 รองลงมาคือเป็นเรื่อง “การมีเวลาอยู่พร้อมหน้ากันทั้งครอบครัวทุกวันหรือแทบทุกวัน” และ “ความชอบในการอยู่บ้านเพื่อพูดคุยและเล่นกับลูกหลาน” ซึ่งทั้งสองประเด็นนี้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่เท่ากันคือ 3.56

โดยประเด็นเรื่อง “การมีเวลาอยู่พร้อมหน้ากันทั้งครอบครัวทุกวันหรือแทบทุกวัน” พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามในระดับมากถึงมากที่สุดจำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 47.64 และประเด็นเรื่อง “ความชอบในการอยู่บ้านเพื่อพูดคุยและเล่นกับลูกหลาน” มีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในระดับมากถึงมากที่สุดจำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 49.76 นอกจากนี้ยังมีประเด็นอื่นๆ อาทิ เรื่อง “การจัดสรรเวลาในแต่ละวันให้ครอบครัว” ที่มีค่าเฉลี่ย 3.49 ซึ่งอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน

สำหรับประเด็นเรื่อง “การทำกิจกรรมร่วมกับลูกหลานในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์” พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่ไปไหนมาไหนกับลูกหลานในช่วงวันหยุดอยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 และนับเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดในเรื่องการใช้เวลากับคนในครอบครัวอีกด้วย

สรุปสภาวะการณ์ที่น่าสนใจเรื่อง “การใช้เวลา” ในครอบครัว

จุดเด่นที่ชัดเจน	เรื่องที่อ่อนลงมาในเชิงเปรียบเทียบ
<ul style="list-style-type: none"> ● การใช้เวลาร่วมกันโดยเฉพาะตอนรับประทานอาหารในตอนเย็นร่วมกันเพื่อการพูดคุย ● การทำกิจกรรมสันทนาการระหว่างสมาชิกในครอบครัว 	<ul style="list-style-type: none"> ● การทำกิจกรรมร่วมกันในวันหยุด เช่น การเที่ยวด้วยกันในวันหยุดสุดสัปดาห์ และการไปเยี่ยมญาติ

ตารางที่ 36 : สภาวะการณ์ครอบครัวด้าน “การสื่อสาร” ในครอบครัว

“การสื่อสาร” ในครอบครัว		ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม							ค่าเฉลี่ย	S.D.
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	ไม่ตอบ	รวม		
1) ครอบครัวท่านให้อภัย และประนีประนอมกันเสมอ (ข้อที่ 8)	จำนวน	11	26	169	210	56	5	477	3.58	0.86
	ร้อยละ	(2.3)	(5.5)	(35.4)	(44.0)	(11.7)	(1.0)	(100.0)		
2) ท่านคุยเรื่องงานกับ ครอบครัวได้ (ข้อที่ 13)	จำนวน	15	39	180	182	55	6	477	3.47	0.92
	ร้อยละ	(3.1)	(8.2)	(37.7)	(38.2)	(11.5)	(1.3)	(100.0)		
3) ท่านคิดว่าการพูดชม เชยในสิ่งที่พูดทำดีจะมีผลให้ พฤติกรรมที่ไม่ดีลดลงได้ (ข้อที่ 38)	จำนวน	12	27	203	166	49	20	477	3.47	0.86
	ร้อยละ	(2.5)	(5.7)	(42.6)	(34.8)	(10.3)	(4.2)	(100.0)		
4) ท่านปรึกษาปัญหา กับครอบครัว (ข้อที่ 23)	จำนวน	12	46	182	178	43	16	477	3.42	0.89
	ร้อยละ	(2.5)	(9.6)	(38.2)	(37.3)	(9.0)	(3.4)	(100.0)		
5) ท่านคิดว่าท่านคุยกับลูก ได้อย่างสบายใจทุกเรื่อง (ข้อที่ 28)	จำนวน	11	41	206	162	38	19	477	3.38	0.85
	ร้อยละ	(2.3)	(8.6)	(43.2)	(34.0)	(8.0)	(4.0)	(100.0)		
6) ท่านคิดว่าลูกคุยกับท่าน ได้อย่างสบายใจทุกเรื่อง (ข้อที่ 33)	จำนวน	5	51	213	156	36	16	477	3.36	0.82
	ร้อยละ	(1.0)	(10.7)	(44.7)	(32.7)	(7.5)	(3.4)	(100.0)		
7) ท่านชวนลูกคุยเกี่ยวกับ ข่าวสารเหตุการณ์ประจำวัน ต่างๆเป็นประจำ (ข้อที่ 18)	จำนวน	32	120	221	74	13	17	477	2.82	0.88
	ร้อยละ	(6.7)	(25.2)	(46.3)	(15.5)	(2.7)	(3.6)	(100.0)		
8) ท่านมีเรื่องขัดแย้งถก เถียงในครอบครัวเป็นประจำ (ข้อที่ 3)	จำนวน	106	199	137	27	2	6	477	2.19	0.87
	ร้อยละ	(22.2)	(41.7)	(28.7)	(5.7)	(0.4)	(1.3)	(100.0)		
								ค่าเฉลี่ย	3.13	0.62

ตารางที่ 36 พบว่าสภาวะการณ์ครอบครัวของอบต.หนองปลิงในเรื่องการสื่อสารในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62

ผลจากการศึกษาพบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับสูงกว่าข้ออื่นๆ คือ ประเด็นเรื่อง “การให้อภัยและการประนีประนอมในครอบครัวเสมอ” โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.58 และมีผู้ตอบแบบสอบถามในประเด็นนี้ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุดจำนวน 266 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 55.76 รองลงมาพบว่าครอบครัวในอบต.หนองปลิง “มักจะคุยหรือปรึกษาปัญหาเรื่องงานกับครอบครัว” มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 49.69 และประเด็นเรื่อง “การพูดชมเชยเมื่อลูกหลานทำความดี” และยังมีมีความเชื่อที่ว่าพฤติกรรมที่ไม่ดีจะสามารถลดน้อยลงด้วย โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 215 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.07 ที่ตอบในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด โดยทั้งสองประเด็นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเดียวกันคือ 3.47

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า ครอบครัส่วนใหญ่จะ “การสื่อสาร พูดคุยกันใน เรื่องเกี่ยวกับข่าวสาร เหตุการณ์ประจำวันอย่างเป็นประจำ” ในระดับค่อนข้างน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ระดับ 2.82 ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนเพียง 87 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 18.24 ที่มีพฤติกรรมใน เรื่องนี้อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

สำหรับประเด็นเรื่อง “ความขัดแย้ง ถกเถียงกันในครอบครัวเป็นประจำนั้น” พบว่า ครอบครัวในเขตอบต.หนองปลิงมีความขัดแย้งกันอยู่ในระดับน้อย ซึ่งคิดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเพียง 2.19 เท่านั้น แต่ยังมีเพียงผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 29 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 6.08 ที่มีความ ขัดแย้งและถกเถียงกันในครอบครัวอย่างเป็นประจำในระดับมากถึงมากที่สุด

สรุปสภาวะการณ์ที่น่าสนใจเรื่อง “การสื่อสาร” ในครอบครัว

จุดเด่นที่ชัดเจน	เรื่องที่อ่อนลงมาในเชิงเปรียบเทียบ
<ul style="list-style-type: none"> ● ครอบครัวท่านให้อภัยและประนีประนอมกันเสมอ ● การพูดคุยเพื่อปรึกษาเรื่องงานกับคนในครอบครัว 	<ul style="list-style-type: none"> ● การพูดคุยปัญหาได้อย่างสบายใจระหว่างคนในครอบครัว ● การชวนลูกคุยเกี่ยวกับข่าวสารเหตุการณ์ประจำวันต่างๆ

ตารางที่ 37 : สภาวะการณ์ครอบครัวด้าน “การสนับสนุนการเรียนรู้” ในครอบครัว

“การสนับสนุน การเรียนรู้” ในครอบครัว		ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม							ค่าเฉลี่ย	S.D.
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	ไม่ตอบ	รวม		
1) ท่านให้กำลังใจลูกในการ เรียนรู้เสมอ และชื่นชมผล การเรียนของเขาทุกครั้งเมื่อมี โอกาส (ข้อที่ 34)	จำนวน ร้อยละ	13 (2.7)	31 (6.5)	191 (40.0)	165 (34.6)	59 (12.4)	18 (3.8)	477 (100.0)	3.49	0.90
2) ท่านจะสอนคนใน ครอบครัวให้แก้ปัญหา โดย คำนึงถึงเหตุผลมากกว่าใช้ ความรู้สึก (ข้อที่ 39)	จำนวน ร้อยละ	11 (2.3)	26 (5.5)	185 (38.8)	215 (45.1)	21 (4.4)	19 (4.0)	477 (100.0)	3.46	0.77
3) ท่านคิดว่าควรสอนวิธี แก้ปัญหาให้ลูกโดยตรง เพราะ ลูก ยัง อ่อน ประสบการณ์ (ข้อที่24)	จำนวน ร้อยละ	20 (4.2)	33 (6.9)	171 (35.8)	201 (42.1)	33 (6.9)	19 (4.0)	477 (100.0)	3.42	0.89
4) ท่านสนับสนุนให้คนใน ครอบครัวดูรายการสารคดี ต่างๆ ทางโทรทัศน์มากกว่า รายการบันเทิง (ข้อที่ 9)	จำนวน ร้อยละ	29 (6.1)	72 (15.1)	229 (48.0)	126 (26.4)	18 (3.8)	3 (0.6)	477 (100.0)	3.07	0.90

5) ท่านพูดคุยถึงเรื่องราวในโทรทัศน์กับลูกประจำ (ข้อที่ 19)	จำนวน	29	102	211	105	11	19	477		
	ร้อยละ	(6.1)	(21.4)	(44.2)	(22.0)	(2.3)	(4.0)	(100.0)	2.93	0.89
6) ท่านมีโอกาสพบกับครูประจำชั้นของลูกเป็นครั้งคราว (ข้อที่ 29)	จำนวน	66	127	174	74	12	24	477		
	ร้อยละ	(13.8)	(26.6)	(36.5)	(15.5)	(2.5)	(5.0)	(100.0)	2.64	1.00
7) ท่านซื้อหนังสือต่างๆ ให้ลูกเป็นประจำ เช่นวารสาร นิตยสาร การ์ตูน เรื่องสั้น (ข้อที่ 4)	จำนวน	126	140	162	43	3	6	477		
	ร้อยละ	(25.8)	(29.4)	(34.0)	(9.0)	(0.6)	(1.3)	(100.0)	2.28	0.97
8) ท่านถกปัญหาบ้านเมืองกับครอบครัว (ข้อที่ 14)	จำนวน	135	167	134	22	3	16	477		
	ร้อยละ	(28.3)	(35.0)	(28.1)	(4.6)	(0.6)	(3.4)	(100.0)	2.11	0.91
	ค่าเฉลี่ย								2.83	0.62

ตารางที่ 37 พบว่าสภาวะการณ์ครอบครัวของอบต.หนองปลิงในเรื่องการสนับสนุนการเรียนรู้ในระดับน้อยโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62

ผลจากการศึกษาพบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับสูงกว่าข้ออื่นๆ คือ ประเด็นเรื่อง “การให้กำลังใจและชื่นชมลูกหลาน” ในเรื่องผลการเรียนทุกครั้งเมื่อมีโอกาส โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 224 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 46.96 ที่ตอบในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.49 รองลงมาคือประเด็นเรื่อง “การสอนลูกหลานให้ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ในการแก้ปัญหา” โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.46 และมีผู้ตอบแบบสอบถามในประเด็นนี้ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุดจำนวน 266 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 49.48

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่จะสนับสนุนการเรียนรู้ด้วย “การซื้อหนังสือให้ลูกหลานเป็นประจำ” ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 2.28 ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนเพียง 46 คนเท่านั้นหรือคิดเป็นร้อยละ 9.64 ที่มีพฤติกรรมเรื่องนี้อยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด และประเด็นเรื่อง “การถกเถียงปัญหาของบ้านเมืองกับคนในครอบครัว” นั้นพบว่าครอบครัวในเขตอบต.หนองปลิง จะมีการถกเถียงเรื่องปัญหาของบ้านเมืองอยู่ในระดับน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับประเด็นอื่นๆ ซึ่งคิดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเพียง 2.11 เท่านั้น แต่ยังมีเพียงผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 25 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 5.24 ที่ชอบถกปัญหาบ้านเมืองกับคนในครอบครัวอย่างเป็นทางการเป็นประจำในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด

สรุปสภาวะการณ์ที่น่าสนใจเรื่อง “การสนับสนุนการเรียนรู้” ในครอบครัว

จุดเด่นที่ชัดเจน	เรื่องที่อ่อนลงมาในเชิงเปรียบเทียบ
<ul style="list-style-type: none"> ● การให้กำลังใจในการเรียนรู้เสมอ และการชื่นชมผลการเรียนทุกครั้งเมื่อมีโอกาส ● การสอนให้ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหามากกว่าความรู้สึก 	<ul style="list-style-type: none"> ● การสนับสนุนให้คนในครอบครัวดูรายการสารคดีมากกว่ารายการบันเทิง ● การพูดคุยถึงเรื่องในโทรทัศน์กับลูกเป็นประจำ ● การมีโอกาสเข้าพบครูประจำชั้นอย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 38 : สภาวการณ์ครอบครัวด้าน” การตั้งกฎกติกาและระเบียบวินัย” ในครอบครัว

“การตั้งกฎกติกา และระเบียบวินัย” ในครอบครัว		ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม							รวม	ค่าเฉลี่ย	S.D.
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	ไม่ตอบ				
1) ท่านคอยดูแลอาหารการ กินของลูกหลานให้ถูกหลัก โภชนาการ (ข้อที่ 35)	จำนวน	21	42	168	177	51	18	477	3.42	0.96	
	ร้อยละ	(4.4)	(8.8)	(35.2)	(37.1)	(10.7)	(3.8)	(100.0)			
2) ท่านรับฟังเหตุผลของลูก เสมอ (ข้อที่ 30)	จำนวน	15	38	198	178	30	18	477	3.37	0.85	
	ร้อยละ	(3.1)	(8.0)	(41.5)	(37.3)	(6.3)	(3.8)	(100.0)			
3) ท่านมีกติกาในครอบครัว ที่ทุกคนช่วยกันปฏิบัติ (ข้อที่ 10)	จำนวน	29	60	195	153	37	3	477	3.26	0.98	
	ร้อยละ	(6.1)	(12.6)	(40.9)	(32.1)	(7.8)	(0.6)	(100.0)			
4) ท่านเปิดโอกาสให้คนใน บ้านได้แย้งความเห็นของท่าน ได้โดยไม่ขุนเคือง (ข้อที่ 20)	จำนวน	27	50	269	135	9	17	477	3.11	0.84	
	ร้อยละ	(5.7)	(10.5)	(50.1)	(28.3)	(1.9)	(3.6)	(100.0)			
5) ท่านมักจะต้องออกคำสั่ง หรือจำเป็นต้องบังคับให้ลูกทำ อย่างที่ท่านเห็นว่าเหมาะสม (ข้อที่ 25)	จำนวน	34	89	197	110	30	17	477	3.03	0.99	
	ร้อยละ	(7.1)	(18.7)	(41.3)	(26.1)	(6.3)	(3.6)	(100.0)			
6) ท่านเห็นว่าการมีกติกาใน ครอบครัวเป็นเรื่องจำเป็น (ข้อที่ 15)	จำนวน	21	108	201	117	15	15	477	2.99	0.89	
	ร้อยละ	(4.4)	(22.6)	(42.1)	(24.5)	(3.1)	(3.1)	(100.0)			
7) ครอบครัวของท่านมี กฎระเบียบในการอบรมเลี้ยง ดูเด็กๆ ค่อนข้างเคร่งครัด (ข้อที่ 40)	จำนวน	38	74	245	75	29	16	477	2.96	0.95	
	ร้อยละ	(8.0)	(15.5)	(51.4)	(15.7)	(6.1)	(3.4)	(100.0)			
8) ท่านตั้งกติกาในบ้านไม่ให้ ลูกโทรทัศน์ เล่นเกม นาน เกินไป (ข้อที่ 5)	จำนวน	114	125	166	58	10	4	477	2.42	1.05	
	ร้อยละ	(26.9)	(26.2)	(34.8)	(12.2)	(2.1)	(0.8)	(100.0)			
								ค่าเฉลี่ย	2.99	0.66	

ตารางที่ 38 พบว่าสภาวการณ์ครอบครัวของอบต.หนองปลิงในเรื่องการตั้งกฎกติกาและระเบียบวินัยอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66

ผลจากการศึกษาพบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่จะ “ดูแลเรื่องอาหารและโภชนาการของลูกหลานอย่างสม่ำเสมอ” โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.42 และมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 228 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 47.80 ที่ตอบว่าตนเองดูแลเรื่องอาหารของลูกหลานอย่างสม่ำเสมอในระดับมากถึงมากที่สุด

ประเด็นที่น่าสนใจรองลงมาพบว่า พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะ “การยอมรับฟังเหตุผลลูกหลาน” โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.37 และมีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 208 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 43.60 ที่ยอมรับว่าตนเองรับฟังเหตุผลของลูกหลานอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังมีประเด็นเรื่อง “การ

ช่วยกันปฏิบัติตามกฎกติกาในครอบครัว” โดยจะเห็นได้ว่าจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 190 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 39.90 ที่ยอมรับว่าทุกคนในครอบครัวมีส่วนช่วยกันและกันในการที่จะปฏิบัติตามกฎที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.26 ซึ่งอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน

สำหรับประเด็นเรื่อง “ความเคร่งครัดของกฎกติกาภายในครอบครัว” นั้น พบว่าครอบครัวในเขตอบต.หนองปลิงจำนวนเพียง 104 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 21.80 ที่คิดว่ามีครอบครัวของตนเองมีกฎระเบียบในการอบรมเลี้ยงดูเด็กๆ ค่อนข้างเคร่งครัดระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.96 และสอดคล้องกับประเด็นเรื่อง “การตั้งกติกาในการดูโทรทัศน์และเล่นเกม” ซึ่งพบว่ามีพ่อแม่ ผู้ปกครองจำนวนเพียง 68 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 14.26 เท่านั้นที่คิดว่าตนเองสามารถตั้งกติกาเพื่อไม่ให้ลูกเล่นเกมหรือโทรทัศน์นานเกินไปในระดับที่เข้มงวดมากถึงมากที่สุด ซึ่งเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับประเด็นอื่นๆ ในเรื่องเดียวกันโดยมีค่าเฉลี่ยเพียง 2.42

สรุปสภาวะการณ์ที่น่าสนใจเรื่อง “การตั้งกติกาและระเบียบวินัย” ในครอบครัว

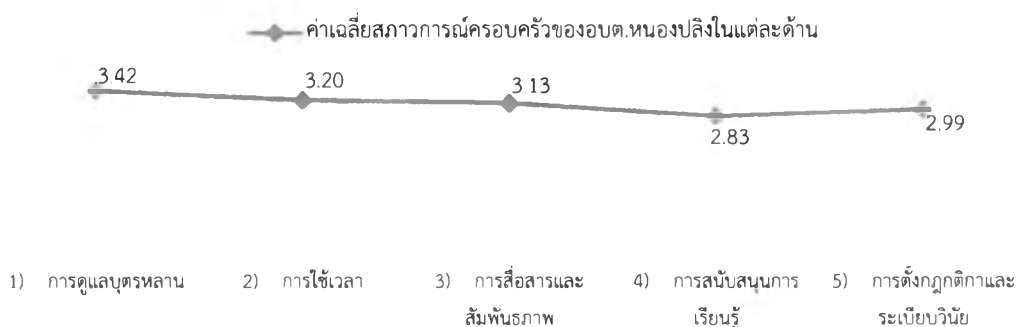
จุดเด่นที่ชัดเจน	เรื่องที่ย้อนลงมาในเชิงเปรียบเทียบ
<ul style="list-style-type: none"> ● การดูแลเรื่องอาหารการกินของลูกหลานให้ถูกต้อง ● โภชนาการ ● การรับฟังเหตุผลของลูกเสมอ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ความเคร่งครัดของกฎระเบียบในการอบรมเลี้ยงดู ● การออกคำสั่งให้สถานการณ์ที่เหมาะสม

สรุปผลการสำรวจสภาวะการณ์ครอบครัวของอบต.หนองปลิง

ผลการศึกษาสภาวะการณ์ครอบครัวของอบต.หนองปลิงทั้ง 5 ด้านพบว่า ด้านการดูแลบุตรหลานมีสภาวะการณ์ที่ดีที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.42 รองลงมาคือด้านการใช้เวลาในครอบครัวมีค่าเฉลี่ย 3.20 และการสื่อสารและสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีค่าเฉลี่ย 3.13 ส่วนด้านการตั้งกติกาและระเบียบวินัยและการสนับสนุนการเรียนรู้ในครอบครัวมีค่าน้อยเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 2.83 และ 2.99 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 2

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาวะการณ์ครอบครัวของอบต.หนองปลิงในแต่ละด้าน

สรุปประเด็นที่น่าสนใจจากผลการสำรวจสภาวะการณ์ครอบครัวในอบต.หนองปลิง	
ประเด็นที่ควรรักษาความเข้มแข็ง	ประเด็นที่ควรส่งเสริมให้เข้มแข็งขึ้น
<ul style="list-style-type: none"> ● ส่วนใหญ่คิดว่าครอบครัวมีความอบอุ่นและมีความเข้าใจกันดี ● การทราบกิจวัตรทุกคนในบ้าน ● การใช้เวลาร่วมกันโดยเฉพาะตอนรับประทานอาหารในตอนเย็นร่วมกันเพื่อการพูดคุย ● การทำกิจกรรมสันทนาการระหว่างสมาชิกในครอบครัว ● ครอบครัวทานให้อภัยและประนีประนอมกันเสมอ ● การพูดคุยเพื่อปรึกษาปัญหาเรื่องงานกับคนในครอบครัว ● การให้กำลังใจในการเรียนรู้เสมอ และการชื่นชมผลการเรียนทุกครั้งเมื่อมีโอกาส ● การสอนให้ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหามากกว่าความรู้สึก ● การดูแลเรื่องอาหารการกินของลูกหลานให้ถูกหลักโภชนาการ ● การรับฟังเหตุผลของลูกเสมอ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ความมั่นใจในวิธีการเลี้ยงดูลูกหลาน ● การอยู่เป็นเพื่อนลูกหลานเวลามีปัญหา ● การกอดลูกหลานเป็นประจำ ● การทำกิจกรรมร่วมกันในวันหยุด เช่น การเที่ยวด้วยกันในวันหยุดสุดสัปดาห์ และการไปเยี่ยมญาติ ● การพูดคุยปัญหาได้อย่างสบายใจระหว่างคนในครอบครัว ● การชวนลูกคุยเกี่ยวกับข่าวสารเหตุการณ์ประจำวันต่างๆ ● การสนับสนุนให้คนในครอบครัวดูรายการสารคดีมากกว่ารายการบันเทิง ● การพูดคุยถึงเรื่องในโทรทัศน์กับลูกเป็นประจำ ● การมีโอกาสดูข่าวประจำวันอย่างสม่ำเสมอ ● ความเคร่งครัดของกฎระเบียบในการอบรมเลี้ยงดู ● การออกคำสั่งให้สถานการณ์ที่เหมาะสม

1) การนำเสนอข้อมูลต่อเวทีประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

ผู้วิจัยได้จัดเวทีคืนข้อมูลและนำเสนอผลการสำรวจสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง โดยในรายละเอียดมีดังนี้ ปัจจัยที่ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันต่อภาวะเสี่ยงของสังคมให้เด็กและเยาวชนคือ การใช้เวลาอยู่ร่วมกันกับครอบครัวและการสร้างพื้นที่เรียนรู้ในชุมชนโดยการสนับสนุนของวัด ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาคมหมู่บ้าน โดยการเชื่อมงานกับเครือข่ายการพัฒนาในพื้นที่ให้เข้ามาจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สัมพันธภาพในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ สำหรับปัญหาเด็กและเยาวชนที่ควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและให้ความรู้ให้เท่าทันคือ พฤติกรรมการบริโภคทั้งการบริโภคอาหารการกินและสื่อเทคโนโลยี เนื่องจากพื้นที่ของอบต.หนองปลิงเป็นพื้นที่ใกล้เขตเมือง ดังนั้นกระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จะเข้ามาสู่พื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นครอบครัวและเด็กๆ ควรมีความรู้ในเรื่องทักษะชีวิตให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาวะการณ์ของครอบครัวในอบต.หนองปลิงจากการจัดกิจกรรม “ครอบครัวสัมพันธ์” เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2553 ณ วัดมาบพระจันทร์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในครอบครัว และสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาครอบครัวของตนเองได้

ลักษณะครอบครัวที่เข้ามาร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ มีทั้งครอบครัวพ่อ-แม่-ลูก ครอบครัวปู่-ย่า-ตา-ยาย ทวดและหลาน ครอบครัวแม่วัยรุ่นและลูก ครอบครัวญาติมาพร้อมกับหลาน และผู้สูงอายุที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม

ผลการดำเนินกิจกรรมพบว่า ทุกครอบครัวได้กำหนดนิยามของครอบครัวตนเองไว้ว่า “...ครอบครัวคือ ความรัก ความอบอุ่น ความสามัคคี ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความสุข ความซื่อสัตย์ ความเชื่อใจไว้วางใจ ความผูกพันความห่วงใย ความสามัคคี ความเอื้ออาทรต่อกัน และการให้อภัยกัน”

กิจกรรม “ออกแบบครอบครัวในฝัน” ทำให้ครอบครัวที่เข้าร่วมกิจกรรมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันว่า “...เราจะทำให้ครอบครัวเข้มแข็ง อบอุ่นได้ รากฐานต้องมั่นคง..ภายใต้บริบททางสังคมที่เป็นอยู่” (นางวิไลพร มณีแสง, สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2553) “เพราะครอบครัวที่เข้มแข็งจะไม่กลัวการเปลี่ยนแปลง...” (นางชลธิชา สิงห์ล่อ, สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2553)

ภาพที่ 15 : บรรยากาศการจัดกิจกรรม “ครอบครัวสัมพันธ์”
เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2553 ณ วัดมาบพระจันทร์

นายสำรวย กองอรรถ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงได้สรุปผลการดำเนินกิจกรรม “ครอบครัวสัมพันธ์” ครั้งนี้ ว่า “...หัวใจของการทำให้ครอบครัวเราเข้มแข็งไม่มีปัญหาเหมือนที่ตอนแรกเราบอกว่า ไม่คุยกัน ไม่มีเวลา ทะเลาะกัน เราแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ โดยเริ่มจากที่เราทำกิจกรรมเมื่อตะกี้นี้คือ ผู้นำครอบครัวต้องหาเวลาพูดคุยกับคนในครอบครัวสม่ำเสมอ ไม่ใช่รู้ว่าคนเดียว ทำอย่างเดียวน ผลที่ออกมา ก็จะเป็นอย่างที่เรเห็นคือ คนในครอบครัวต่างคนต่างทำรูปที่วาดออกมาก็เป็นคนละเรื่อง หรือจะบอกแล้วต่างคนต่างคนมันก็ไม่ได้ ดังนั้นเราต้อง ให้คนในครอบครัวมีการวางแผนร่วมกัน ภาพที่ออกมา ก็จะเป็นปลาที่สวยงาม...”

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้จัดเวทีคืนข้อมูลสถานการณ์และพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ครอบครัวของอบต.หนองปลิง ร่วมกับเจ้าหน้าที่และบุคลากรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2553 พบว่า คณะทำงานป้องกันโรคเอดส์ของชุมชนและเจ้าที่อาสาสมัครชุมชน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของข้อมูลและคิดว่าน่าจะนำข้อมูลนี้มาพัฒนาต่อยอดเป็นโครงการในท้องถิ่น

“...ข้อมูลที่พูดมามีหลายตัวที่น่าสนใจ ถ้าเราได้จัดเวทีให้ครอบครัวมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้วิเคราะห์สภาพปัญหาในครอบครัวตนเองก็น่าจะดี..

(นางวนิษา ทองประยูร, เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบล,
เวทีระดมความคิด, 13 ธันวาคม 2553)

“...ทางอบต. มีโครงการครอบครัวสัมพันธ์ที่จัดร่วมกับการพัฒนาอำเภอ จัดไปเมื่อหลายเดือนก่อน ตอนนั้นเรายังไม่เห็นตัวเลขพวกนี้ ถ้าเราจัดใหม่ และเน้นๆ เลยกว่า เอาเรื่องให้ครอบครัวได้ใช้เวลาด้วยกันอย่างมีคุณภาพ น่าจะได้..”

“...บทบาทของอบต. เองก็เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาสถาบันครอบครัวในชุมชนให้มีความเข้มแข็งอยู่แล้ว ดังนั้นถ้ามีโครงการอะไรที่จะช่วยพัฒนาครอบครัวได้ ทางพี่ก็ยินดี..”

(นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
เวทีระดมความคิด, 13 ธันวาคม 2553)

สำหรับ ปัญหาของเด็กและทักษะชีวิตที่จำเป็นที่เด็กต้องเรียนรู้ ส่วนใหญ่ครอบครัวของอบต.หนองปลิงจะต้องการให้เด็กได้รู้เท่าทันในเรื่องยาเสพติด ดังคำกล่าวที่ว่า

“...โรงเรียน วัด บ้าน น่าจะร่วมมือกันให้เด็กเน้นเรื่องการอยู่ห่างไกลยาเสพติด...”

“...อยากจะทำให้ช่วยดูแลและปราบปรามเรื่องยาเสพติดอย่างเข้มงวดและจริงจังกว่าที่ผ่านมา...”

“...ทางการน่าจะเข้ามาดูแลสอดส่อง ดูแลรุ่นถึงอายุ 22-35 ปี ร้ายมาก...”

“...นั่งกินเหล้าแถวบ้าน ใครห้ามเตือน พอเมาก็อาละวาด...”

“...เรื่องโภชนาการ การปลูกผักเก็บกินทุกวัน ให้เด็กได้ทำอะไรที่มีประโยชน์ก็น่าจะห่างจากยาเสพติด...”

ข้อมูลสภาวะการณ์ครอบครัว รวมทั้งแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ครอบครัวจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครอบครัวในเขตอบต.หนองปลิง สามารถสรุปสาระสำคัญเป็นประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

- กว่าร้อยละ 48 “มั่นใจในวิธีการเลี้ยงดูลูกหลานของตนเอง และพร้อมเป็นเพื่อน เป็นที่ปรึกษาให้ลูกหลานเวลามีปัญหา”
- ร้อยละ 55 ให้อิสระลูกหลานและขณะเดียวกันก็แสดงความรักต่อคนในครอบครัวอย่างเป็นประจำ เช่น การกอดลูกหลาน
- กว่าร้อยละ 40 คิดว่า “ครอบครัวของตนเองเป็นครอบครัวที่อบอุ่นมากถึงมากที่สุด” “มีความเข้าใจกันดีระหว่างคนในครอบครัวระดับมากที่สุด”

2) การระบุปัญหาและความต้องการของครอบครัวในอบต.หนองปลิง

ข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีระดมความคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่ พบว่าปัญหาของครอบครัวโดยทั่วไปคือ ครอบครัวที่มีลูกอยู่ในช่วงอายุวัยรุ่น ส่วนใหญ่พ่อแม่ ผู้ปกครองจะไม่มีเวลาดูแล ความห่างของช่วงวัยมีผลต่อการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองและเด็กวัยรุ่น

“...ครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่นส่วนใหญ่ จะประสบปัญหาแบบเดียวกัน ลูกติดเพื่อน อารมณ์วัยรุ่น บางครั้งทะเลาะกันลูกหนีกลับบ้าน...”

(นางบานเย็น พิงกุล, ผู้ร่วมกิจกรรม, เวทีระดมความคิด, 19 กันยายน 2553)

“...เหตุที่ทำให้ครอบครัว แตกแยก มีการทะเลาะกันให้ลูกฟังทุกวัน เด็กจะรู้สึกว่าการครอบครัวไม่อบอุ่น ก็อยากออกนอกบ้าน ไปหาเพื่อน คบคุยมายก เพื่อนที่ไม่ดี ดังนั้นพ่อแม่ต้องเปลี่ยนแปลงทำให้ลูกหลานรู้สึกว่าการพ่อแม่รักเราลูกจะได้อยู่บ้าน ไม่อยากไปหาเพื่อน...”

(นางชลธิชา สิงห์ล่อ, ผู้ร่วมกิจกรรม, เวทีระดมความคิด, 19 กันยายน 2553)

ข้อมูลจากสถานีอนามัยหนองปลิง และสำนักโรคเอดส์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ยังได้นำข้อมูลมาเสนอร่วมกัน พบว่า

“...ที่ผ่านมาทางอสม. อนามัยก็ได้พยายามที่จะประชาสัมพันธ์ณรงค์เรื่องเกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ไปเยอะมาก แต่ปัญหายังพบได้ในวัยรุ่น ถึงจำนวนไปเยอะเท่าบางพื้นที่ แต่ก็ยังต้องเฝ้าระวัง เพราะเขาไปมีกิจกรรมนอกบ้าน แล้วก็กลับเข้ามาในหมู่บ้าน..อย่างเรื่องตั้งท้องก็เป็นเหมือนวงจรชีวิตเลย แต่ละหมู่บ้านก็จะเห็นว่า มีเพียงแม่วัยรุ่นที่ต้องเลี้ยงลูกตามลำพัง โชคดีที่บางบ้านตายายช่วยเลี้ยง ถ้าเราจะช่วยเยียวยาหรือให้ความรู้เด็กกลุ่มนี้ได้ก็น่าจะดี...”

(นางวนิษา ทองประยูร, เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบล,
เวทีระดมความคิด, 13 ธันวาคม 2553)

“...ครอบครัวเสื่อมสภาพครอบครัวขาดการใช้เวลาแก่กันอย่างมีคุณภาพ เพราะคนในครอบครัวทำงานกันหมด ไม่มีเวลาดูแลลูกหลาน”

“...ตัวอย่างที่เราทำ พี่วรรณิศา ก็พยายามจะหาแหล่งความรู้จากข้างนอกเข้ามา องค์กร PATH ที่เข้ามาคราวก่อน ที่ทางอ.จินตนาพามา ก็ช่วยได้บ้าง แต่ก็ให้ตีมันต้องต่อเนื่อง

(นายสำรวย กองอรรถ, ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
เวทีระดมความคิด, 13 ธันวาคม 2553)

นอกจากนี้ ปัญหาของครอบครัวในอบต.หนองปลิงส่วนใหญ่คือ การไม่มีเวลาอยู่ร่วมกัน เพราะพ่อแม่ต้องออกไปทำงานทั้งในเมืองและต่างจังหวัด ไม่มีเวลาเลี้ยงลูกเอง ปล่อยให้ลูกหลานอยู่กับญาติๆ ดังคำบอกเล่าของคนในชุมชนที่กล่าวว่า

“...บางทีฐานะเศรษฐกิจก็มีผลต่อการใช้จ่ายของเด็กด้วย เพราะถ้าฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี พ่อแม่ออกไปทำงาน ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำมาหากิน เพื่อหาเงินให้พ่อกับรายจ่าย เลยทำให้ไม่มีเวลาพูดคุยกับลูกหลาน..”

“...การขาดการใช้เวลาอย่างมีคุณภาพให้แก่นักเรียนและการพูดคุยระหว่างสมาชิกในครอบครัว ทำให้สมาชิกต้องไปแสวงหาความสุขนอกบ้าน”

“...ลักษณะโครงสร้างครอบครัวมีเพียงสองวัยเท่านั้น คือ มีผู้สูงอายุ และมีเด็ก เงินรายได้ที่มาจากเงินจืดครอบครัวถ้าพ่อแม่ของเด็กส่งมาให้ ก็ผู้สูงอายุหาเอง...”

(เวทีระดมความคิด, 13 ธันวาคม 2553)

นอกจากนี้ การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวของอบต. หนองปลิง นั้น ภายใต้การดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมาพบว่า โครงการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวนั้นเป็นโครงการที่ได้รับความสนใจของท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ดังนั้น นายสำรวย กองอรุณ จึงได้เสนอให้มีการจัดเวทีนำเสนอข้อมูลผลการสำรวจสภาวะการณครอบครัวควบคู่กับการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชน โดยการจัดเวทีครั้งนี้ “...เพื่อให้ครอบครัวที่มาร่วมกิจกรรมได้ตระหนักถึงคุณค่าของการใช้เวลาไปกับครอบครัวให้มีคุณภาพและได้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ๆ ให้สามารถนำมาปรับใช้ในครอบครัวตนเองเองได้ และนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว...”

ภาพที่ 16 : การวางแผนการสำรวจสภาวะการณครอบครัวในพื้นที่อบต.หนองปลิง

ข้อมูลสภาวะการณ์ครอบครัว รวมทั้งแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ครอบครัวจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครอบครัวในอบต.หนองปลิง สามารถสรุปสาระสำคัญเป็นประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

ประเด็น	ความเป็นครอบครัว (Family)	ความเป็นพ่อแม่ (Parenting)
1) การดูแลลูกหลานในครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละ 29.5 ที่ทราบกิจวัตรประจำวันในครอบครัวค่อนข้างน้อย กว่าร้อยละ 28.8 ที่มีความภูมิใจต่อความสำเร็จในบทบาทของตนเอง ร้อยละ 42.6 ที่คิดว่าครอบครัวของท่านเป็นครอบครัวที่อบอุ่น กว่าร้อยละ 44.6 ที่คิดว่าครอบครัวของตัวเองมีความเข้าใจกันค่อนข้างน้อย 	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละ 48.8 ที่มั่นใจในวิธีการเลี้ยงลูกหลานของตนเองค่อนข้างน้อย ร้อยละ 56.8 ที่ไม่ชอบลูกหลานเป็นประจำ กว่าร้อยละ 45.6 ที่ไม่ค่อยจะพอใจเป็นพ่อกับแม่ เวลาเลี้ยงลูก ร้อยละ 66.8 ที่ไม่ค่อยให้อิสระกับลูก
2) การใช้เวลาร่วมกันในครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละ 52 ที่มีเวลาทานข้าวเย็นกับครอบครัวค่อนข้างน้อย ร้อยละ 61.3 ที่สามารถให้สรรเวลาให้ครอบครัว ได้ค่อนข้างน้อย ร้อยละ 50.6 มีเวลาอยู่พร้อมหน้ากับครอบครัวค่อนข้างน้อย มีเพียงร้อยละ 27.5 ที่มีกิจกรรมที่ทำร่วมกับครอบครัวเป็นประจำ 	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละ 52.1 ที่ไม่ค่อยทำกับลูกหลานเป็นประจำ ร้อยละ 54.2 ของครอบครัวที่มีเวลาค่อนข้างน้อยสำหรับทำเรื่องคุยกับลูกหลาน มีเพียงร้อยละ 20.9 ที่ไปไหนมาไหน เว้นประจำในวันหยุดสุดสัปดาห์ ร้อยละ 59.4 ที่ไม่ค่อยอยู่บ้านเพื่อพูดคุยหรือเล่นกับลูก
3) ตั้งทัศนคติในครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละ 6.2 ที่มีเรื่องโต้เถียงกันมากในครอบครัวเป็นประจำ ร้อยละ 44.4 ที่คิดว่าครอบครัวของตัวเองให้อิสระกับลูกค่อนข้างน้อย ร้อยละ 50 ที่ไม่ค่อยจะสนใจกับครอบครัวเป็นประจำ กว่าร้อยละ 51.6 ที่ไม่ค่อยปรึกษาปัญหาในครอบครัว 	<ul style="list-style-type: none"> มีเพียงร้อยละ 18.7 ที่ชวนลูกคุยเกี่ยวกับข่าวสาร เป็นประจำ กว่าร้อยละ 56.2 ที่ไม่สามารถคุยกับลูกหลานได้อย่างสบายใจ ร้อยละ 58.5 ของลูกหลานไม่ชอบสบายใจจะพูดคุยกับผู้ใหญ่ ร้อยละ 52.6 คิดว่าการพูดชมเชย ได้ค่อนข้างน้อย
4) การเรียนรู้ของครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> กว่าร้อยละ 70.1 ที่ไม่ค่อยจะสนับสนุนให้ลูกอ่านสารคดี มีเพียงร้อยละ 5.6 ที่ถกปัญหาบ้านเมืองกับครอบครัว มีเพียงร้อยละ 26.1 ที่พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องราวในโทรทัศน์เป็นประจำ ร้อยละ 48.2 ที่สอนให้แก้ปัญหา ค่อนข้างน้อย 	<ul style="list-style-type: none"> มีเพียงร้อยละ 9.7 ที่ให้หนังสือ ให้ลูกหลานเป็นประจำ ร้อยละ 48.6 ที่สอนวิธีแก้ปัญหา สำหรับลูกหลานค่อนข้างน้อย มีเพียงร้อยละ 18.8 ที่มีโอกาสสนทนา เป็นประจำ ร้อยละ 51.1 ที่ให้กำลังใจลูกหลาน ค่อนข้างน้อย
5) การมีระเบียบวินัยในครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละ 14.1 ที่ใช้กลไกในการใช้เวลากลางคืนในบ้าน ร้อยละ 60.6 ของครอบครัวที่มีการงักงัน ค่อนข้างน้อย กว่าร้อยละ 71.4 ที่ไม่คิดว่าการศึกษาในครอบครัวเป็นเรื่องสำคัญ กว่าร้อยละ 68.8 ที่ไม่ยึดถือการสั่งสอนในบ้านได้เป็นอย่างดีเห็นแก่หน้า 	<ul style="list-style-type: none"> กว่าร้อยละ 69.6 ที่ไม่ค่อยอยากทำสิ่งๆ ที่เห็นว่าเหมาะสม ร้อยละ 54.6 ที่รับฟังเหตุผลของลูกหลานค่อนข้างน้อย กว่าร้อยละ 50.2 ที่ไม่ค่อยดูแลอาหารการกินของลูกหลาน มีเพียงร้อยละ 22.2 ที่คิดว่าครอบครัวมีกฎระเบียบที่ค่อนข้างเคร่งครัด

ผลจากการวางแผนร่วมกัน ที่ประชุมได้เสนอให้มีการนำข้อมูลไปวางแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัวและการดำเนินกิจกรรมพัฒนาในชุมชน โดยให้นำร่องจัดทำโครงการ “ครอบครัวเข้มแข็ง” ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครอบครัวของอบต.หนองปลิงได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

ประเด็นสำหรับการจัดกิจกรรมที่ประชุมได้เลือกประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจจากผลการสำรวจสภาวะการณ์ และร่วมกันออกแบบกิจกรรม ซึ่งสามารถจำแนกได้ 3 ขั้นตอนดังนี้

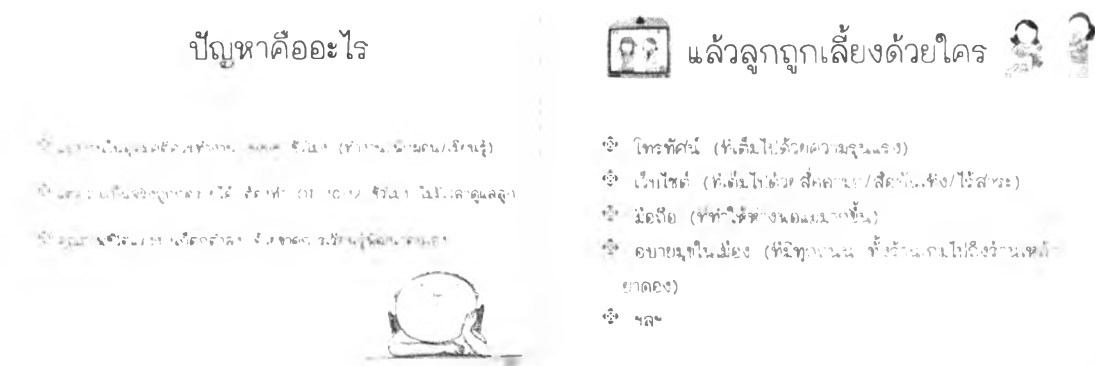
ขั้นที่ 1 กิจกรรม “การระบุปัญหาครอบครัว”: ปัญหาที่ครอบครัวในอบต.หนองปลิงเป็นห่วง และวิตกมากที่สุดคืออะไร

ขั้นที่ 2 กิจกรรม “เวลาจะช่วยเหลืออะไร”: จะเป็นกิจกรรมการวาดภาพการใช้เวลาในแต่ละวันของสมาชิกในครอบครัว

ขั้นที่ 3 กิจกรรม “ครอบครัวในฝัน”: เป้าหมาย/ความหวังต่อครอบครัวในอนาคต

ขั้นตอนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของครอบครัวในอบต.หนองปลิง ทางผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจาก ผศ.จินตนา เวชมี หัวหน้านักวิจัย Child Watch ภาคกลางนำเสนอ

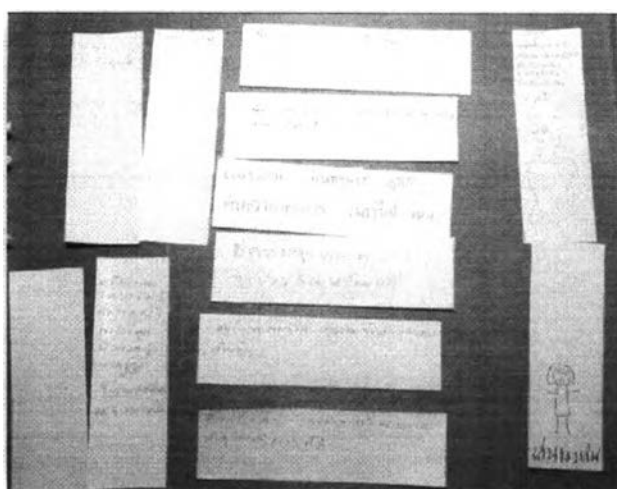
สภาวการณ์เด็กและเยาวชนระดับตำบลของอบต.หนองปลิง และเปิดประเด็นร่วมกับผู้วิจัยให้
ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กในพื้นที่

ตัวอย่างเอกสารนำเสนอสำหรับการเปิดเวทีและเปลี่ยนเรียนรู้และระดมความคิด เรื่องปัญหาของครอบครัวในพื้นที่

สรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครอบครัว พบว่า สมาชิกครอบครัว
ของอบต. หนองปลิงส่วนใหญ่ทำงานเป็นแรงงานทั้งภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร ดังนั้น
ปัญหาร่วมของพื้นที่ในอบต. หนองปลิงจะคล้ายคลึงกับหลายพื้นที่ที่มีบริบทที่ใกล้เคียงกัน นั่นคือ อยู่
บริเวณตะเข็บเมือง และมีโรงงานอุตสาหกรรม หรือเป็นแหล่งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ซึ่งปัญหาส่วน
ใหญ่ของครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะหัวหน้าครอบครัวทำงานในโรงงานจะประสบ
ร่วมกันการคือ การไม่มีเวลาเลี้ยงดูลูก และปล่อยให้เด็กๆ อยู่กับสื่อเทคโนโลยีต่างๆ ดังนั้นการจัดทำ
โครงการครอบครัวเข้มแข็งจึงเป็นการร่วมกันหาทางออกสำหรับการแก้ปัญหาเบื้องต้นให้กับครอบครัว

การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ครอบครัวในอบต. หนองปลิงได้นำเสนอมานั้น
พบว่า ปัญหาแรกคือเรื่อง ยาเสพติด รองลงมาคือเรื่องสุขภาพอนามัย ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้
ครอบครัวในอบต. เป็นทุกข์

ภาพที่ 17 : บรรยากาศการตั้งใจระบุปัญหาครอบครัว
ของอบต. หนองปลิง

สำหรับผลการดำเนินกิจกรรมผู้วิจัยขอนำเสนอเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับแบบสำรวจสภาวะการณ์ครอบครัว รายละเอียดดังนี้

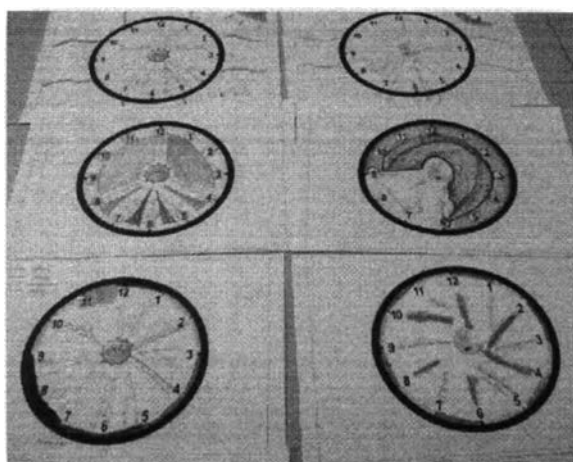
2.1) เรื่องการใช้เวลาในครอบครัว

ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นที่น่าสนใจจากข้อมูลผลการสำรวจสภาวะการณ์ครอบครัวของอบต.หนองปลิง เพื่อให้ครอบครัวที่เข้าร่วมกิจกรรมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็น ดังนี้

ผลการสำรวจเรื่องการใช้เวลากับคนในครอบครัวของอบต.หนองปลิง พบว่า 1 ใน 5 ของครอบครัวในอบต.หนองปลิง ส่วนใหญ่นั่งทานข้าวเย็นกับครอบครัวอย่างเป็นประจำ นั่งดูโทรทัศน์กับลูกหลานเป็นประจำ และมีเวลาอยู่พร้อมกันทั้งครอบครัวทุกวันหรือแทบทุกวัน นอกจากนี้ ยังพบประเด็นอื่นๆ ที่น่าสนใจเช่น

- มีร้อยละ 5 เท่านั้น กิจกรรมที่มักทำร่วมกันเป็นประจำ อาทิ ไปเที่ยว เล่นกีฬา เยี่ยมญาติในวันหยุดสุดสัปดาห์ ฯลฯ
- และกว่าครึ่งของครอบครัว (ร้อยละ 60) ในอบต.หนองปลิงที่ไม่สามารถจัดสรรเวลาให้กับครอบครัวได้
- กว่าร้อยละ 52 ไม่ค่อยมีเวลาพูดคุยกับลูกหลานอย่างพอเพียง และไม่ชอบอยู่บ้านเพื่อพูดคุยหรือเล่นกับลูกหลาน

สรุปความเห็นจากที่ประชุม พบว่า สมาชิกในครอบครัวของอบต.หนองปลิงจะใช้เวลาการดำเนินกิจกรรมร่วมกันในช่วงเช้าและเย็น ส่วนใหญ่จะเป็นกิจวัตรประจำวัน และหลายครอบครัวต่างตอบว่า “เป็นช่วงเวลาแห่งความสุขที่ได้ทำกิจกรรมเหล่านั้นร่วมกับคนในครอบครัว” อาทิ “...การรับประทานอาหารเช้าร่วมกันในครอบครัวพร้อมกัน...” “...ทำอาหารเช้าให้ลูกกิน ก่อนไปโรงเรียนทุกวัน...” “...ไปโลดสัฟพร้อมกันทุกครั้ง...” “...พาลูกไปเดินตลาดนัด ซื้อของเล่น...” “...พาลูกไปออกกำลังกาย...” “...เปิด CD ให้ลูกดูการ์ตูน ฟังเพลงทุกวัน...” “...นอนกอดลูกหอมแก้มทุกวัน...” “...พาไปทำบุญ...” “...ปลูกต้นไม้ ตกปลา...” ฯลฯ

ภาพที่ 18 : ผลการจัดกิจกรรมเรื่อง
“นาฬิกาครอบครัว”

ผลการจากวาด “นาฬิกาครอบครัว” พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่เริ่มตระหนักว่า “..การใช้เวลาร่วมกับคนในครอบครัวอย่างมีคุณภาพนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญ..” ดังคำกล่าวของครอบครัวแยมปราศัยที่กล่าวว่า “...ถ้ามันจริงๆ เวลาที่เจอหน้าลูกแบบตัวต่อตัว แค่วันละ 1 ชั่วโมงก็ตอกกินข้าว เพราะตอนนั่งดูทีวีมันไม่นับ เพราะต่างคนต่างดู ไม่ได้คุยกัน บางทีชอบกันคนละเรื่อง...” สอดคล้องกับครอบครัวเทียมครูที่กล่าวว่า “...เวลาวันจันทร์ถึงศุกร์กับเสาร์อาทิตย์ก็ต่างกันนะ อย่าง 5 วัน เราก็ทำงานต่างคนต่างอยู่ เห็นร่องเท้าแสดงว่าเข้าบ้านแล้ว พอเสาร์อาทิตย์ค่อยออกไปซื้อด้วยกัน เวลาที่จะได้คุยกันจริงๆ ก็ตอกกินข้าวเย็นโน่น เราเองก็ต้องทำงาน..”

จะเห็นได้ว่า ผลจากการสำรวจสภาวะการณ์ครอบครัวเรื่องการใช้เวลากับคนในครอบครัวของอบต. หนองปลิงนั้น นั้นสอดคล้องกับคำบอกเล่าของครอบครัวที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม โดยพบว่าครอบครัวกว่าร้อยละ 60 ที่ยังไม่สามารถจัดการเวลาสำหรับคนในครอบครัวได้ ซึ่งการใช้เวลาที่มีความสัมพันธ์กับเรื่องการสื่อสารในครอบครัวด้วย

2.2) เรื่องการสื่อสารในครอบครัว

ผลการสำรวจสภาวะการณ์ครอบครัวเรื่อง การสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว พบว่า 1 ใน 10 ของครอบครัวในอบต.หนองปลิง มีเรื่องขัดแย้งถกเถียงในครอบครัวเป็นประจำ ให้อภัยและประนีประนอมกันในระดับน้อย แต่ก็ยังสามารถคุยเรื่องงานกับครอบครัวได้ และสามารถปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวได้อย่างสบายใจ

กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มประเด็นเรื่อง “การสื่อสารในครอบครัว” นั้น ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นที่น่าสนใจของผลการสำรวจสภาวะการณ์ครอบครัวจากนี้นำเสนอเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มตั้งประเด็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยประเด็นที่ทางกลุ่มนี้เสนอขึ้นมาคือ “ส่วนใหญ่สมาชิกในครอบครัวจะขัดแย้งกันเรื่องอะไร” “เราจะแก้ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวได้อย่างไร” และประเด็นสุดท้ายคือ “การเสนอทางออกให้กับปัญหาเรื่องการสื่อสารและสัมพันธ์ภาพของครอบครัว” โดยผลแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มนี้ มีดังนี้

หลายครอบครัวตอบว่า “..ชอบพูดจาโต้แย้งกัน..ทะเลาะกัน” ดังนั้นถ้ามีพื้นที่ในการทำกิจกรรมและใช้เวลาว่างร่วมกัน จะช่วยทำให้ประสิทธิภาพของการสื่อสารและการสร้างสัมพันธ์ภาพในครอบครัวดีขึ้น โดยพิจารณาข้อเสนอแนะจากครอบครัวในอบต. หนองปลิง พบว่าครอบครัวส่วนใหญ่ต้องการ

“...การแก้ปัญหาในครอบครัวเมื่อเกิดความขัดแย้งนั้น ถ้าสร้างบรรยากาศในการพูดคุยกัน จะทำให้ขัดแย้งกันน้อยลง ...”

“...อยากเสนอให้อบต. จัดให้มีเครื่องออกกำลังกายให้คนในชุมชนได้มาเล่นและพักผ่อน...”

“...พ่อมาควรให้เด็กๆ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว และควรหาเวลา
ว่างการทำงานไปพักผ่อนนอกสถานที่ ...”

2.3) เรื่องการสนับสนุนการเรียนรู้ในครอบครัว

สำหรับประเด็นเรื่อง “การสนับสนุนการเรียนรู้ในครอบครัว” เป็นประเด็นที่ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญและตั้งโจทย์ร่วมกับกลุ่มย่อย โดยได้นำเสนอข้อมูลผลการสำรวจสภาพการณ์ของครอบครัว และได้ชี้ประเด็นที่น่าสนใจ โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมกันคิดว่าเราจะมีวิธีการอย่างไรเพื่อให้ครอบครัวได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสนับสนุนการเรียนรู้ของบุตรหลาน

ผลการสำรวจสภาพการณ์การเรียนรู้ของครอบครัวในอบต.หนองปลิง พบว่า 1 ใน 4 หรือประมาณร้อยละ 25 ของครอบครัว ไม่นิยมซื้อหนังสือให้ลูกหลานอ่านเป็นประจำ ไม่ค่อยให้กำลังใจและชื่นชมผลการเรียนของลูกหลาน และไม่สนับสนุนให้คนในครอบครัวดูรายการสารคดีต่างๆ ทางโทรทัศน์

แนวทางการสนับสนุนการเรียนรู้ในครอบครัวของอบต.หนองปลิงนั้น “..เพราะไม่มีเวลา เวลาส่วนใหญ่ต้องเอาไปคิดเรื่องทำมาหากิน เรื่องเรียนเราก็คิดว่าปล่อยเป็นหน้าที่ของครูไป...” “...ที่อ่านหนังสือ ห้องสมุดหมู่บ้านนั้นก็ไม่เคยเข้าไปหรอก ถ้าอยากได้หนังสือพิมพ์ก็ไปซื้อเอา แล้วเวลาที่จะเอามาอ่านหนังสือก็ไม่ค่อยมี” โดยได้มีการนำเสนอตัวอย่างแนวทางการปฏิบัติตนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัว ดังนี้

“...ละครโทรทัศน์บางทีก็มีภาพอะไรก็ไม่รู้ที่เด็กไม่ควรดู เราเป็นผู้ใหญ่ ไม่ค่อยได้คิดตรงนี้ อย่างที่น้องพวยบอกเมื่อกี้ว่าแวมไพร์ ผิดดูเลือด ปากก็รู้สึกว่าการดูโทรทัศน์มากเกินไปแล้ว...หลานจะรู้ไหมว่า ผิดดูเลือดไม่มีจริง เดี่ยวคืนนี้ป้าต้องบอกเค้าก่อน”

“...เรื่องการเรียนเป็นเรื่องที่ครอบครัวเราให้ความสำคัญมาก พี่ว่าการที่พ่อแม่ได้มีโอกาสเจอครูที่โรงเรียนบ่อยๆ จะได้ว่าวันๆ ลูกเราทำอะไรบ้าง แล้วบางทีเด็กนะ มีพฤติกรรมที่โรงเรียนและที่บ้านไม่เหมือนกัน พี่ว่าจะสนับสนุนเรื่องการเรียนต้องทำคู่กันไปกับครู..”

“...ป้าเองก็ไม่ได้เรียนหนังสือ แต่เนเลี้ยงหลานมาแล้วนี่คนที่ 4 แล้วหลานเอามาฝากไว้ ถ้าถามป้านะ ป้าอยากได้พี่เลี้ยงเหมือนหมอบแบบนี้ เวลาเรามีปัญหาจะได้ถาม เพราะนี่ก็เลี้ยงแบบประสบการณ์ตัวเองคนเดียวเลย..แล้วอย่างเวลาเรามีธุระ เราก็ต้องหอบหิ้วเขาไปด้วยบางทีก็ไม่อยากเอาไปแต่ทำไม่ได้ ไม่งั้นต้องปล่อยให้อยู่บ้านคนเดียว ถ้ามีอาสาสมัครพี่เลี้ยงเหมือนที่ทำเรื่องโรคเอดส์ ปากก็ว่าดีนะ...”

“...ข่าวจากโทรทัศน์เป็นตัวอย่างที่ดีของบ้านเราเลย พี่จะบอกลูกว่าถ้าทำผิด แล้วก็ต้องโดนจับ ยังเป็นเรื่องยาเสพติด โทษคือตายอย่างเดียว ลูกๆ พี่ก็เชื่อ...”

2.4) การตั้งกฎกติกาและระเบียบวินัยในครอบครัว

ประเด็นเรื่องการตั้งกฎกติกาและระเบียบวินัยในครอบครัวนั้นเป็นเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับรองสุดท้ายรองลงมาจาก การสนับสนุนการเรียนรู้ของครอบครัว กระบวนการเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มนี้ ผู้วิจัยได้พูดคุยและตั้งประเด็นคำถามในกลุ่มจากข้อมูลสภาวะการณ์ ครอบครัว พบว่า เนื่องจากครอบครัวส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่ร่วมกันเฉพาะช่วงเช้าและเย็น ดังนั้น “...กฎกติกาและระเบียบต่างๆ ที่ตั้งขึ้นจึงมีความเหมาะสมในแต่ละช่วงเวลา” ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจสภาวะการณ์ครอบครัว ดังรายละเอียดนี้

- ร้อยละ 10 มีการตั้งกติกาและกำหนดเวลาในการดูโทรทัศน์ เล่นเกม
- ร้อยละ 20 มีคิดว่าครอบครัวของตนเองมีกฎระเบียบในการอบรมเลี้ยงดูหลานอย่างค่อนข้างเคร่งครัด
- ร้อยละ 30 เปิดโอกาสให้คนในบ้านโต้แย้งความเห็นซึ่งกันและกันได้โดยไม่ขุ่นเคือง
- ร้อยละ 40 ที่คิดว่าการมีกติกาในครอบครัวเป็นเรื่องจำเป็น รวมทั้งการตั้งกติกาที่ทุกคนในบ้านช่วยกันปฏิบัติได้ อาทิ การกลับบ้านเป็นเวลา การแบ่งความรับผิดชอบในบ้าน ฯลฯ

สรุปความเห็นจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม พบว่า สมาชิกในครอบครัวต้องมีการดำเนินการตามกฎเกณฑ์ให้ชัดเจน เพื่อให้เด็กได้รับรู้และเรียนรู้จะทำตาม อาทิ

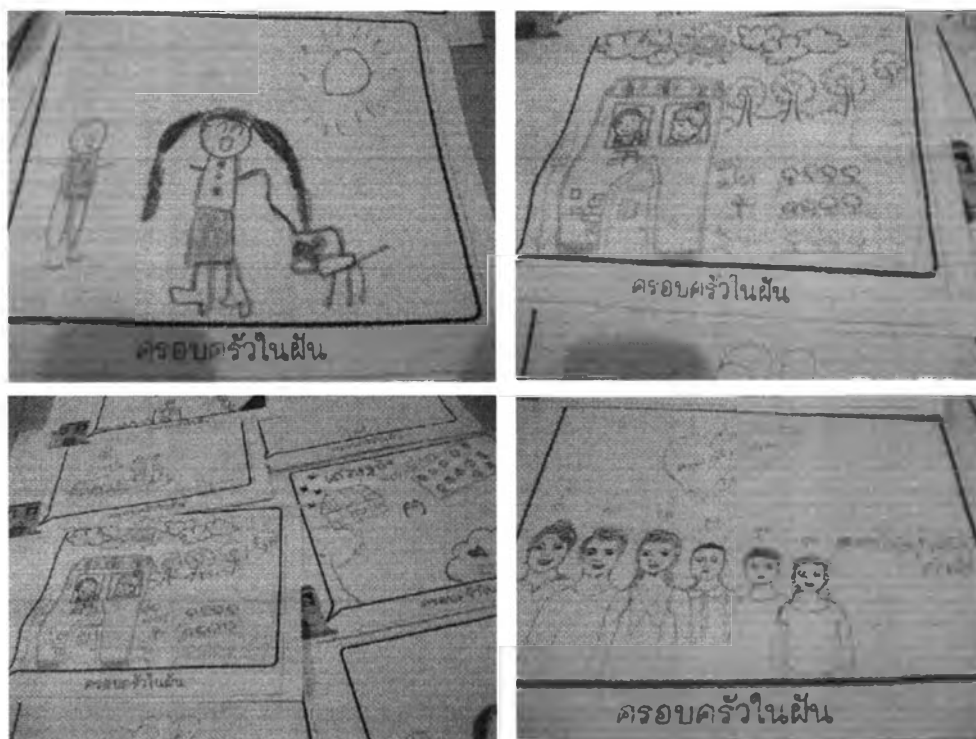
“ ทุกวันหยุดต้องไปเที่ยวหรือมีกิจกรรมร่วมกัน หรือเวลาจะไปเดินห้างต้องไปพร้อมกับทั้งครอบครัว..”

“..เสาร์อาทิตย์ต้องช่วยกันทำงานบ้าน หรือแบ่งหน้าที่ในบ้านให้ลูกๆ ทุกคน...”

“...เรื่องกฎบางทีมันก็ต้องผ่อนปรนกัน บางทีหลานเราตัวเล็กๆ ทั้งนั้น ถ้าดูมากๆ ก็จะมีไป ป้าว่าเราต้องจับจุดให้ถูกว่าลูกหลานเรานิสัยเป็นอย่างไร แล้วค่อยสอนหรือปรับแก้ตามนิสัยเขาจะง่ายกว่า...”

นอกจากนี้ ครอบครัวในที่เข้ามาร่วมกิจกรรมได้เสนอให้ทางอบต. จัดโครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องกฎกติกา และระเบียบวินัยทั้งในครอบครัวและสังคม อาทิ โครงการ

ผลการวาดภาพภายใต้กิจกรรม “ครอบครัวในฝัน” พบว่า ครอบครัวในอบต.หนองปลิงส่วนใหญ่อยากให้ครอบครัวตนเองเป็นครอบครัวอบอุ่น สมาชิกอยู่กันพร้อมกัน และทุกครอบครัวไม่อยากจะยื่นข่าวพาทิน ไข้หวัดนก หรือข่าวเกี่ยวกับยาเสพติด ฯลฯ

ภาพที่ 19: กิจกรรม “ครอบครัวในฝัน”

3) การเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อความเข้มแข็งของครอบครัว

ที่ประชุมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่างๆ และได้นำเสนอการณครอบครัวในข้างต้นมาสรุปเป็นประเด็นพร้อมทั้งนำเสนอแนวทางสำหรับการพัฒนาครอบครัวอบอุ่นและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว

“...ครอบครัวต้องเห็นความสำคัญและร่วมมือกับท้องถิ่นในการแก้ปัญหา เพราะต้องคิดว่าปัญหาครอบครัวก็คือปัญหาชุมชน...”

(นายสำรวย กองอรุณ, ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
เวทีระดมความคิด, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

“...ครอบครัวในอบต.มีหลายรูปแบบมาก สิ่งที่ทางอบต.จะสามารถเยียวยาและตอบสนองความต้องการเพียงปัจจัยพื้นฐาน กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ทำให้ครอบครัวได้มีโอกาสเจอกัน พุดคุยกัน เกิดกระบวนการเรียนรู้ชุมชนญาติพี่น้อง ที่เข้ามาคอยช่วยเหลือ เพราะบางที่บางบ้านเขาไม่ยอมบอกปัญหาให้ใครรู้.”

นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

“...กลุ่มอสม. ถือว่ามีบทบาทในการช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัวอย่างมาก เพราะเขาจะรู้ปัญหา สามารถระบุความต้องการของครอบครัวได้ และพอได้ประชุมกันก็จะมีการหยิบยกประเด็นปัญหาต่างๆ มาช่วยกันหาทางออก เรื่องที่เคยสำเร็จมาแล้วเช่นเรื่องการป้องกันโรคเอดส์ที่ทางอสม. สามารถช่วยเหลือครอบครัวให้ปลอดภัยและมีความรู้ในการปฏิบัติตนได้ แต่ที่พยายามทำอยู่คือ เรื่องยาเสพติด ...”

(นายสำราญ กองอรุณ, ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
เวทีระดมความคิด, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

“...ทางอบต. ได้ทำกำหนดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัวให้มีทุกๆ 2 เดือน เพราะจะได้ให้ครอบครัวอื่นๆ ได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมด้วย แต่คราวนี้ที่ว่าจะลองตั้งเกณฑ์คัดเลือกครอบครัวดูว่า ถ้าเป็นครอบครัวที่เลี้ยงเดี่ยว หรือไม่ก็มีสมาชิกในครอบครัวติดสารเสพติด มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน พี่ว่าเราน่าจะได้อะไรอีกเยอะ..”

นางสาวธนพร เอี่ยมจะโร, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง,
สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

สรุปแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัว : กรณีศึกษาอบต.หนองปลิง

แนวทางการพัฒนาครอบครัวอบอุ่น	แนวทางการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว	ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัว
<ul style="list-style-type: none"> ● ครอบครัวต้องเห็นความสำคัญและร่วมมือกับท้องถิ่นในการแก้ปัญหา ● ชุมชนต้องให้สนับสนุน ช่วยเหลือครอบครัวที่มีความต้องการพิเศษ เช่น ครอบครัวที่ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้อยู่กับลูกหลาน ● อบต. ต้องมีสนับสนุนและส่งเสริมให้ครอบครัวได้มีโอกาสในการเรียนรู้มากขึ้น ● อาสาสมัครในชุมชนอาจเข้ามาช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัวได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● การเรียนรู้เกิดขึ้นผ่านกระบวนการทางสังคมในครอบครัวหรือชุมชน ● การเรียนรู้โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางสำคัญและปัจจุบันจะลดความสำคัญลงไปมาก แต่ก็ยังมีบทบาทสำคัญในหลายชุมชนโดยเน้นการขัดเกลาทางสังคมและจริยธรรม ● การเรียนรู้ด้วยการทำงานเป็นเครือข่ายและด้วยการเกื้อหนุนอย่างเข้าใจและให้เกียรติของหน่วยงานภายนอกซึ่งสามารถฟื้นความเข้มแข็งให้ชุมชนได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ความร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจังสม่ำเสมอ ● บทบาทผู้นำตามธรรมชาติ ได้กระตุ้นให้เกิดสร้างโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ● ความสามารถในการประสานความร่วมมือในการพัฒนาสถาบันครอบครัวในลักษณะบูรณาการจากทุกภาคส่วนในสังคม ● ความเข้มแข็งของชุมชนในการบริหารงานและแก้ไขปัญหาสังคมอย่างยั่งยืน ● อาสาสมัครเครือข่ายทางสังคมที่เป็นสัญญาณแสดงความเข้มแข็งหรือการสร้างสรรค์ประกอบเป็นทุนทางสังคม ● การมีส่วนร่วมทางสังคม การมีส่วนร่วมของพลเมือง

ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัว

- บุคคลในท้องถิ่น บทบาทของผู้นำท้องถิ่นที่ให้ความสนใจและมีพลังในการขับเคลื่อนให้เกิดกิจกรรมพัฒนาในท้องถิ่น
- ความร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจังสม่ำเสมอของเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่อาสาสมัครชุมชนในการมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหา โดยที่ผ่านมาจะเน้นการป้องกันโรคเอดส์เป็นภารกิจสำคัญ ส่งเสริมความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของสมาชิก
- บทบาทผู้นำตามธรรมชาติ ได้กระตุ้นให้เกิดสร้างโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ความสามารถในการประสานความร่วมมือในการพัฒนาสถาบันครอบครัวในลักษณะบูรณาการจากทุกภาคส่วนในสังคม
- ความเข้มแข็งของชุมชนในการบริหารงานและแก้ไขปัญหาสังคมอย่างยั่งยืนเช่น การส่งเสริมให้ชุมชนมีศูนย์รวมในการพัฒนาครอบครัวที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชนในรูปแบบของศูนย์พัฒนาครอบครัว การส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้อบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง เพื่อป้องกันยาเสพติด
- อาสาสมัครเครือข่ายทางสังคม ที่เป็นสัญญาณแสดงความเข้มแข็งหรือการสร้างสรรค์ประกอบเป็นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชีวิตประจำวันของคนในชุมชนซึ่งประกอบด้วยความมีไมตรีจิต ความเห็นอกเห็นใจกัน ไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างคนในชุมชน ภายในกลุ่ม ญาติมิตร และการรวมพลังของเครือข่ายทางสังคม
- การมีส่วนร่วมทางสังคม การมีส่วนร่วมของพลเมือง การครอบคลุมถึงองค์กรที่ไม่แสวงกำไร การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกชนและองค์กร สถาบัน ความเชื่อมั่นทางสังคม และความน่าเชื่อถือ หลักปฏิบัติที่เห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่นเป็นที่ตั้ง ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ความคงอยู่ได้ของความหลากหลาย และการรับรู้ของชุมชน

สรุปสภาวะการณ์ ปัญหา ครอบครัว และแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ครอบครัว

จากการจัดเวทีของอปท.ทั้ง 2 แห่ง

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาที่ผ่านมาภายใต้พันธกิจของท้องถิ่นของการเสริมสร้างเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพ และเป็นธรรม โดยมุ่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจทั้งในระดับมหภาค และจุลภาคให้สามารถแข่งขันให้มีภูมิคุ้มกันความเสี่ยงจากความผันผวนของสภาพแวดล้อมในยุคโลกาภิวัตน์ บนพื้นฐานการบริหารเศรษฐกิจส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ครอบครัวเกิดความอ่อนแอทั้งทางสภาพร่างกาย และสภาพจิตใจ

ประเด็น	เทศบาลเมืองอยุธยา	อบต.หนองปลิง
<p>สภาวการณ์เด็ก</p>	<p>สภาวการณ์เด็กและเยาวชน</p> <p>ด้านสุขภาพ พบว่า การบริโภคของเด็กและเยาวชนพบว่า เด็กประถมมีพฤติกรรมชอบกินขนมกรุบกรอบและดื่มน้ำอัดลมเป็นประจำ ส่วนเด็กมัธยมศึกษายอมรับว่า “ตัวเองอยู่ในภาวะเครียดจนนอนไม่หลับ”</p> <p>ด้านการศึกษา พบว่า เด็กๆ ชอบไปโรงเรียน โรงเรียนยังเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยแต่กลับพบพฤติกรรมของเด็กที่ “ยิ่งโต ยิ่งมีนิสัยโกง”</p> <p>ด้านสังคม พบว่า เด็กๆ มีจิตสำนึกสาธารณะของเด็กและเยาวชนและทัศนคติในท้องถิ่นอยู่ในระดับสูง และยังคงมีความเชื่อในหลักคำสอนของศาสนา</p>	<p>สภาวการณ์เด็กและเยาวชน</p> <p>ด้านสุขภาพ พบว่า เด็กและเยาวชนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับพ่อแม่เพื่อน และครู และได้มีโอกาสเที่ยว/ทำกิจกรรมกับพ่อแม่</p> <p>ด้านการศึกษา พบว่า เด็กจะมีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียน/เกี่ยวกับการเรียน ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่อง การพบเห็นการพกพาอาวุธในโรงเรียน การถูกทำร้ายร่างกายในโรงเรียน และ ลอกข้อสอบเพื่อน</p> <p>ด้านสังคม พบว่า เด็กๆ ยังเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม และมีน้ำใจในการเป็นอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนี้ พบว่า 1 ใน 4 มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนัน ยาเสพติด</p>
<p>ปัญหาและความต้องการของครอบครัว</p>	<p>สภาวการณ์ครอบครัว</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ครอบครัวต้องการความรู้และทักษะชีวิตโดยเฉพาะความรู้เรื่องเพศ และความรู้เกี่ยวกับการบริโภคที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ ● ส่วนใหญ่เป็นปัญหาของครอบครัวที่มีเด็กอยู่ในภาวะเสี่ยงกับอบายมุข ● ครอบครัวผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้อยู่กับลูกหลานและ ● ครอบครัวที่ไม่มีเวลาอยู่ด้วยกัน 	<p>สภาวการณ์ครอบครัว</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การใช้เวลาอยู่ร่วมกันกับครอบครัวและการสร้างพื้นที่เรียนรู้ในชุมชน ● ความรู้ในเรื่องทักษะชีวิตให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ● ลักษณะครอบครัวที่เข้ามาร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ มีทั้งครอบครัวพ่อแม่-ลูก ครอบครัวปู่-ย่า-ตา-ยาย ทวดและหลาน ครอบครัวแม่วัยรุ่นและลูกครอบครัวญาติมาพร้อมกับหลาน และผู้สูงอายุ ● การไม่มีเวลาอยู่ร่วมกัน เพราะพ่อแม่ต้องออกไปทำงานทั้งในเมืองและต่างจังหวัด ไม่มีเวลาเลี้ยงลูกเอง ปล่อยให้ลูกหลานอยู่กับญาติๆ

ประเด็น	เทศบาลเมืองอโยธยา	อบต.หนองปลิง
แนวทางการเรียนรู้ของครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> ● การเรียนรู้ของครอบครัวเองที่ชวนขยายหาความรู้ในเรื่องต่างๆ ● การเรียนรู้เกิดขึ้นผ่านกระบวนการทางสังคมในครอบครัวหรือชุมชน ● การเรียนรู้ด้วยการทำงานเป็นเครือข่ายและด้วยการเกื้อหนุนอย่างเข้าใจและให้เกียรติของหน่วยงานภายนอก ● การเรียนรู้ที่เน้นการขัดเกลาทางสังคมและจริยธรรมผ่านกลุ่มหรือเครือข่ายผู้สูงอายุ 	<ul style="list-style-type: none"> ● การเรียนรู้เกิดขึ้นผ่านกระบวนการทางสังคมในครอบครัวหรือชุมชน ● การเรียนรู้โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางสำคัญและ ● การเรียนรู้ด้วยการทำงานเป็นเครือข่ายและด้วยการเกื้อหนุนอย่างเข้าใจและให้เกียรติของหน่วยงานภายนอก
ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> ● บุคคลในท้องถิ่น บทบาทของผู้นำท้องถิ่นที่ให้ความสนใจและมีพลังในการขับเคลื่อนให้เกิดกิจกรรมพัฒนาในท้องถิ่น ● ความเป็นแบบอย่างที่ดี ด้วยความเสมอต้นเสมอปลายของผู้นำและบรรดาแกนนำในเทศบาล ● ระบบการสื่อสาร และการทำงานที่เข้มแข็งที่เปิดโอกาสให้กลุ่มคนทุกวัยได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาโครงการต่างๆ ● ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชน ● การรวมพลังของเครือข่ายทางสังคม ● การมีส่วนร่วมทางสังคม เป็นการเชื่อมโยงระหว่างคนในครอบครัว ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> ● ความร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจัง สม่ำเสมอของเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่อาสาสมัครชุมชนในการมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหา ● บทบาทผู้นำตามธรรมชาติ ได้กระตุ้นให้เกิดสร้างโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ● ความเข้มแข็งของชุมชนในการบริหารงานและแก้ไขปัญหาสังคมอย่างยั่งยืน ● อาสาสมัครเครือข่ายทางสังคม ความเห็นอกเห็นใจกัน ไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างคนในชุมชน ภายในกลุ่ม และการรวมพลังของเครือข่ายทางสังคม ● การมีส่วนร่วมทางสังคม การมีส่วนร่วมของพลเมือง และการรับรู้ของชุมชน

1) การโจทย์การเรียนรู้ของครอบครัวสมัยนี้เปลี่ยนแปลงไป

จากสถิติตัวชี้วัดเรื่องครอบครัวของทั้งสองพื้นที่ในหลายประเด็น พบว่า อัตราการหย่าร้างที่เพิ่มสูงขึ้น โดยอัตราจดทะเบียนหย่าของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ที่ 1: 2.62 ส่งผลให้เราพบจำนวนพ่อแม่ที่ต้องเลี้ยงดูลูกคนเดียวหรือครอบครัวที่มีเด็กถูกทิ้งให้อยู่กับญาติสูงถึงร้อยละ 30 โดยภาพพ่อแม่ลูกอาจยังปรากฏให้เห็นอยู่ในชุมชนแต่มีบางครอบครัวที่ได้เปลี่ยนไปเป็น

“ครอบครัวพ่อเลี้ยงลูก แม่เลี้ยงลูกคนเดียว” ซึ่งเพิ่มจำนวนมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบคุณแม่วัยรุ่นหรือเป็นคุณแม่ยุคใหม่ทำงานนอกบ้านจนไม่มีเวลาเลี้ยงลูก ในท้องถิ่นมีครอบครัวหลากหลายแบบมากขึ้น เกิดเป็นครอบครัวแปรสภาพ

ในขณะเดียวกันโจทย์การเรียนรู้ของครอบครัวมีความท้าทายมากขึ้น ทั้งในเรื่องการหาเวลาให้ครอบครัว การมีเวลาทานข้าวเย็นร่วมกัน หรือแม้แต่วัฒนธรรมเสาร์อาทิตย์ต้องไปเยี่ยมญาติ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีเรื่องสัมพันธภาพในครอบครัว โดยข้อมูลจากพื้นที่ทั้งสองสะท้อนว่า “...พ่อแม่สมัยนี้ชอบบ่นว่าคุยกับลูกๆ ไม่ค่อยรู้เรื่อง คำศัพท์แสงที่ลูกใช้แปลกๆ พอฟังก็แปลกๆ พูดกันเลยไม่เข้าใจ บางทีอาจต้องมีคู่มือถอดรหัสคำศัพท์ลูก ว่า คำนี้ลูกหมายถึงอะไร ภาษาแสงของเด็กก็จะมีเต็มไปหมด...” เรื่องการเรียนรู้ที่ต้องส่งเสริมไปจนถึงเรื่องการตั้งกฎกติกา ระเบียบวินัยในบ้าน พบว่า “...หลังๆ พ่อแม่ก็ใจดี ปล่อยลูกไม่ค่อยดุ ทำให้ลูกเรากลายเป็นเด็กล้าลึ่งเสีภาพ ก็ทำให้เด็กไปมีปัญหาดังๆ...”

กลไกการทำงานเรื่องครอบครัวให้เข้มแข็งต้องแก้ปัญหาคือครอบครัวและตัวเด็กเองด้วย ดังนั้น การทำงานบนยุทธศาสตร์แขนงใหม่ เช่นการทำงานของเครือข่ายครอบครัวนับเป็นเรื่องที่จำเป็นและสำคัญมาก เพราะเครือข่ายช่วยเหลือ แบ่งปัน แลกเปลี่ยนวิถียุทธ ร่วมกันตั้งกติกาชุมชน กติกาครอบครัว เป็นวาระเร่งด่วนที่ทางท้องถิ่นจำเป็นต้องผลักดันให้เกิด “ยุทธศาสตร์เครือข่าย” เพื่อให้เป็นเกิดผลและสามารถขับเคลื่อนในหลายๆ เรื่องได้

2) “การเปิดพื้นที่ให้เด็ก” เป็นเรื่องที่สำคัญในการใช้ครอบครัวเป็นกลไกแก้ปัญหาเด็ก

ปัญหาที่น่ากังวลใจของเด็กในยุคนี้ไม่ว่าการบริโภคสื่อเทคโนโลยี การใช้ชีวิตเสี่ยง ดังนั้นกลไกในครอบครัวต้องเข้มแข็งเพื่อให้สามารถรองรับครอบครัวที่แปรสภาพและเด็กเสี่ยงจากครอบครัวเหล่านั้น นอกจากนี้ การเปิดพื้นที่ในครอบครัวสำหรับลูกๆ จากผลการสำรวจสภาวะการณ์ครอบครัวนี้ท้องถิ่นยังพบว่าอยู่ในระดับน้อย โดยครอบครัวร้อยละ 20 ที่ไปไหนมาไหนกับลูกเป็นประจำ ร้อยละ 15 ที่ดูโทรทัศน์กับลูกเป็นประจำ และมีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้นที่พูดคุยปรึกษาปัญหากับลูก

อีกประเด็นหนึ่งในเรื่องพื้นที่สำหรับเด็กนั้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ โครงการบ้านหลังเรียนที่เป็นเหมือนพื้นที่ที่เด็กได้มีโอกาสได้สร้างศรัทธาที่เข้มแข็งของตัวเองขึ้นมา เด็กๆ จะรู้สึกตัวเรามีค่า สามารถทำอะไรได้ๆ ได้อีกมากมาย “...ถ้าเค้าอยู่ที่บ้านแล้วถูกย่ำ ถูกซ้ำว่าเรียนไม่เก่ง ไม่เอาถ่าน ถูกด่าว่าต่างๆ ผมว่าเรากำลังจะสร้างเด็กพร้อมเสีงขึ้นมา เด็กที่ไม่พร้อมจะเรียนหนังสือ ไหนๆ เรียนไปก็ไม่รู้เรื่อง เรียนอย่างไรก็โดนด่า เพราะฉะนั้นก็อย่าเรียนเลย ก็กิจกรรมบ้านหลังเรียน และกิจกรรมการเปิดพื้นที่อีกหลายแบบที่ทางชุมชน เทศบาลสามารถทำได้...”

ประเด็นเรื่องพื้นที่นี้จะมีความสำคัญต่อเรื่องเด็กและเรื่องครอบครัวมาก โดยท่านผู้ว่าราชการจังหวัดได้เล็งเห็นความสำคัญ โดยได้ยกจวนผู้ว่าให้เป็นบ้านหลังเรียน ซึ่งได้ดำเนินการที่เปิดเวลา 4 โมง ถึง 6 โมงเย็นของทุกวัน และมีกิจกรรมพิเศษทุกวันพุธที่ 3 ซึ่งนับเป็นตัวอย่างเรื่องพื้นที่ที่ดี

งานวิจัยหลายชิ้นได้ชี้ชัดว่า “...เด็กต้องการพื้นที่ดีๆ เหมือนกันปลาที่ต้องการน้ำสะอาด คนก็ต้องการอากาศบริสุทธิ์เหมือนกัน ตัวอย่างที่บอกว่าเรื่องดีๆ ของเด็กเราควรให้แรงบันดาลใจ หรือกำลังใจเค้าเยอะๆ ส่วนเรื่องที่ไม่ดี ที่จริงเด็กก็มีบ้าง แต่ไม่ต้องไปย้ำ หรือซ้ำเติมเค้านะ ขณะเดียวกันเราก็มีพื้นที่หลายๆ แบบให้เด็ก ให้โอกาสเด็กได้แสดงตัว ได้มีโอกาสได้ทำในสิ่งที่สร้างสรรค์...” การเปิดพื้นที่สร้างสรรค์ให้เด็กๆ จะส่งผลให้เด็กเกิดแรงบันดาลใจซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญกับชีวิตเด็กเอง

3) การสอนทักษะชีวิตให้คู่สามีภรรยาและพ่อแม่ยุคใหม่

ความสำคัญของการสอนทักษะชีวิตนั้นเพื่อให้ครอบครัวได้มีทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหาครอบครัวได้อย่างเป็นระบบ และสร้างสรรค์ ในอดีตโครงสร้างครอบครัวจะมีพ่อแม่ลูก โดยบทบาทของพ่อจะเป็นผู้วางแผนการดำเนินชีวิตครอบครัว แต่ในปัจจุบันเราครอบครัวกว่า 1 ใน 4 ขาดผู้นำครอบครัว และหลายครอบครัวอยู่ในภาวะผู้สูงอายุต้องเลี้ยงดูหลาน ทำให้เกิดปัญหาทั้งการขาดการสื่อสารที่ไม่เข้าใจกัน การไม่มีเวลาให้กัน ดังนั้น การสอนทักษะชีวิตให้ครอบครัวจึงเป็นเหมือนการเพิ่มความสามารถในการปรับตัวของครอบครัวให้สามารถเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์เหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยประเด็นเรื่องการสอนทักษะชีวิตนี้อาจรวมเรื่องเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากสื่อสมัยใหม่ด้วย “...เนื่องจากเด็กสมัยนี้เหมือนลูกโปรแกรมด้วยทีวี เราก็ต้องหามาบอกเอาหนามบ่ง สื่อโซเชียล มันคงต้องมีสื่อชุมชน หรือสื่ออะไรหลายๆ แบบ...” ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่สื่อเทคโนโลยีจะต้องส่งเสริมการสร้างตัวแบบที่ดีขึ้นมาเพราะเด็กเรียนรู้จากตัวแบบ ดังที่ครอบครัวในเทศบาลโยธยาพยายามบอกว่า “ จะทำอย่างไรเด็กๆ มีฮีโร่ใกล้ตัว เพื่อเป็นไอดอล เป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ว่าจะเด็กด้วยกันหรือผู้ใหญ่ ...”

ท้องถิ่นควรผลักดันให้เกิดยุทธศาสตร์ในโรงเรียนเพื่อสอนทักษะชีวิตที่เหมาะสมสำหรับครอบครัวทั่วไป และครอบครัวกลุ่มเฉพาะ เช่น พ่อแม่โรงงาน พ่อแม่วัยรุ่น ดังคำพูดที่ว่า “...ต้องสอนกันตั้งแต่เล็ก สอนกันในครอบครัว สอนกันทุกเรื่อง โรงเรียนก็ต้องช่วย ตอนนี้โรงเรียนสอนแค่หนังสือไม่พอแล้วเพราะเด็กไปสอดตกับวิชาชีวิตนอกโรงเรียนก็เยอะ คงต้องดึงโรงเรียนเข้ามาช่วย อ่านออกเขียนได้ ทำเลขเก่ง แต่อย่าไม่รู้ว่่าที่ไหนควรไป ที่ไหนไม่ควรไป เมื่อไหร่ควรไป เมื่อไหร่ไม่ควรไป อันนี้ก็เสี่ยงได้เหมือนกัน เราเห็นตัวอย่างที่น่าสงสารของเด็กเยอะแยะเลยที่พลาด ...”

แผนการพัฒนาทั้งในระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น ต่างได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาคุณภาพคน โดยเน้นให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ครอบครัวทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับตนเองที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาชุมชนให้สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนโดยใช้กลไกการสร้างแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำแผนชุมชนนี้ไปประกอบการตัดสินใจในการจัดสรรงบประมาณ ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด และขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้มีความหลากหลายทางชีวภาพและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากร ทั้งป่าไม้ การเกษตรและชลประทาน รวมทั้งการปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการดำรงคุณภาพชีวิต